

Täysistunto

Keskiviikko 17.9.2025 klo 14.00—18.20

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 18.20.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (14.00—16.00), puhemies Jussi Halla-aho (16.00—17.59) ja toinen varapuhemies Tarja Filatov (17.59—18.20).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kirjanpitolain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 79/2025 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Keskustelu. Avauspuheenvuoro, ministeri Marttinen, olkaapa hyvä.

Keskustelu

14.01 **Työministeri Matias Marttinen** (esittelypuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Hallitus toimii määrätietoisesti liiallisen sääntelyn purkamiseksi ja yritysten hallinnollisen taakan keventämiseksi. Tätä työtä teemme paitsi kansallisessa sääntelyssä myös vaikuttamalla Euroopan unionin sääntelyyn. Von der Leyenin komissio on aloittanut toimikaudellaan tärkeän työn, jonka tavoitteena on yksinkertaistaa EU-sääntelyä ja vähentää yritysten sääntelytaakkaa. Komission työlle sääntelytaakan vähentämiseksi on syytä antaa vahva tuki.

Kevyemmästä sääntelystä on kyse nyt myös käsiteltävänä olevassa esityksessä. Tässä esityksessä ehdotetaan kirjanpitolain muuttamista siten, että pörssilistaamattomien suur-yritysten velvollisuus kestävyysraportoinnin aloittamiseen lykkääntyisi kahdella vuodella. Tämä tarkoittaa, ettei velvoite koskisi vielä tätä vuotta vaan vasta vuotta 2027. Tavoitteena on keventää yritysten hallinnollista taakkaa raportoinnista niin paljon kuin EU-lainsäädäntö sen meille mahdollistaa.

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

Esitys juontaa juurensa komission viime keväänä julkistamaan omnibuspakettiin, joka tasapainottaa merkittäväällä tavalla kestävyystavoitteita ja raportoinnista aiheutuvaa hallinnollista taakkaa. Lakiehdotus vastaa direktiivin sisältöä käsittäen omnibuspaketin mukaisen lykkäysajan täysimääräisesti. Lykkäys on perusteltu, jotta suomalaiset pörssilistaamatot suuryritykset voivat valmistautua asianmukaisella huolellisuudella kestävyystietojen keräämiseen ja niiden raportoimiseen. Ehdotuksessa ei ole mitään direktiivin ylittämää lisävaatimuksia, vaikka direktiivi ne periaatteessa sallisikin. Tämä vastaa sitä, että hallitusohjelmassa pidetään tarpeellisena välttää EU-lainsäädännön toimeenpanon yhteydessä kansallista lisäsääntelyä.

Nyt käsiteltävänä oleva ehdotus toteutetaan omnibuspaketin ensimmäisenä vaiheena. Tässä yhteydessä on, hyvät kansanedustajat, myös huomionarvoista, että Euroopan unionissa neuvotellaan ensi lokakuussa omnibuspaketin seuraavasta vaiheesta, jonka toteutuksessa raportointivelvoite rajattaisiin nykyistä suurempiin yrityksiin. Kun nykydirektiivi kohdistuu yli 250 työntekijän yrityksiin, tämä raja mahdollisesti nousisi nelinkertaiseksi tai jopa sitä korkeammaksi.

Kahden vuoden lykkäys raportointiin rajautuu direktiivin sallimalla tavalla yksinomaan niihin yrityksiin, jotka eivät ole vielä olleet velvollisia tähän kestävyysraportointiin. Lykkäys ei siten koske niitä pörssilistattuja suuryrityksiä ja konserneja, joiden on tullut laatia kestävyysraportti jo vuodelta 2024. Ne jatkavat raportointiaan aikaisempaan tapaan kuluvaltakin vuodelta.

Lakimuutos on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Kuten edellä jo todettiin, soveltamista ehdotetaan säädettäväksi siten, että yritykset voivat hyödyntää lykkäysmahdollisuutta jo kuluvan vuoden osalta eli jo 1.1.2025 alkaneella ja sen jälkeisillä tilikausilla.

Hyvät kansanedustajat! Toivon, että tämä sali antaa tukensa yritysten hallinnollisen taakan keventämiselle. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Otetaan lyhyt debatti. — Ja sieltä edustaja Lohi, olkaa hyvä.

14.04 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan ilmaista heti alkuun tässä tukeni tälle hallituksen esitykselle. On ilman muuta järkevää, että Suomi käyttää maksimaalisesti hyväkseen ne joustot, mitä EU-sääntely antaa ja mahdollistaa, ja minusta se ohjaava tekijä voisikin olla jatkossa... Korostan sen takia, että jatkossa, että meillä on ollut Suomessa tapana, että kun on tullut EU-sääntelyä ja ollaan implementoitu eli otettu käyttöön sitä täällä kansallisella lailla, niin ollaan tehty vähän vielä kireämpää sääntelyä Suomeen. Näinhän ei kannattaisi tehdä silloin, jos kysymys on ainakin sellaisista toiminnoista ja toimialoista, jotka liittyvät meidän kilpailukykyymme. Meillä on EU:n piirisäkin mietitty, miksi Eurooppa on menettänyt kilpailukykyä muulle maailmalle. Siinä on monesti ollut se tilanne, että kun Amerikassa lahjakkaimmat nuoret palkataan tekemään innovaatioita ja myymään niitä, niin täällä Euroopassa on lähdetty palkkaamaan ne nuorimmat tekemään kaikenlaista raportointia. Mieluummin ne kannattaisi panna tuottavuutta parantaviin tehtäviin. Sen takia tuen tätä esitystä ja samalla evästä ministeriä, että jatkossakin Suomen kannattaisi edistää sellaista kantaa Euroopassa, että me emme lisää hallinnollista taakkaa meidän yrityksille.

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Täällä on kuusi vastauspuheenvuoropyyntöä, ja ne myönnän, ja sitten mennään asialistalle. Eli siellä olivat Sarkkinen, Koponen, Räsänen, Hoskonen, Lyly ja Kauma. — Sarkkinen.

14.06 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmisoikeuksia ja ympäristövastuuta kunnioittava liiketoiminta on suomalaisyhtiöiden etu, jos meillä on olemassa EU:ssa sääntelyä, joka velvoittaa, että myös muut toimijat noudattavat ihmisoikeuksia ja ympäristövastuuta myös niiden tuotantoketjuissa EU:n ulkopuolella. Siksi minusta on ongelmallista, jos me leimaamme EU-sääntelyn, jolla pyritään varmistamaan tuotantoketjujen vastuullisuus myös EU:n ulkopuolella, kilpailuhaittaa suomalaisille yhtiöille tuottavana asiana. Näinhän ei ole. Monet suomalaiset yritykset, suuryritykset, ovat nimenomaan peräänkuuluttaneet yritysvastuusääntelyä.

On erittäin surullista, että Euroopan unionissa on lähdetty hakemaan kilpailukykyä ajatteleamalla, että sitä saavutetaan luopumalla ihmisoikeus- ja ympäristönormeista. Olemme surullisessa tilanteessa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Koponen.

14.07 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Esitys on erittäin hyvä asia senkin vuoksi, että tämä siirto antaa yrityskentälle enemmän aikaa valmistautua. Pidän myös yritysten näkökulmasta myönteisenä, että EU:n asettamien velvoitteiden päälle ei tule mitään ylimääräistä kansallista sääntelyä.

Puhemies! Tässäkin asiassa hallitus on pannut toimeksi. Yli sata normia on purettu, ja lisää on tulossa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona.

14.07 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä kyseisessä esityksessähän nyt keskiössä on nimenomaan tämä lykkäys lainsäädännön voimaantuloon, joka tässä tapauksessa minusta on ihan perusteltua ottaen huomioon myös sen, että varmasti tämän asiakokonaisuuden osalta odotetaan, mitä myös Euroopassa tässä tapahtuu.

Yhdyn kyllä myös niihin huomioihin, että kun ajattelemme sitä, mikä on suomalaisten yritysten etu, niin kyllähän suomalaisyritysten etu on se, että kaikki muutkin yritykset toimivat samoilla pelisäännöillä. Meidän ei tule ajatella niin, että suomalaisyritysten etu olisi se, että suomalaisyrityksille olisi tiukemmat pelisäännöt ja sitten päästettäisiin muiden maiden yritykset helpommalla. Tästä on tärkeää pitää kiinni, että kun pelataan samoilla säämarkkinoilla, niin huolehditaan siitä, että kaikki yritykset noudattavat samoja pelisääntöjä, ja totta kai se on selvä asia, ettei meidän nyt kotimaassa pidä ainakaan vaikeuttaa omien yritystemme toimintaa suhteessa muiden maiden yrityksiin. Uskoisin, että tämä on tavoite, minkä myös ministeri varmasti jakaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, vastauspuheenvuoro.

14.09 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että näitä kansallisia joustovaroja todella käytetään, ja olen siitä hyvin murheellinen, että

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

täällä kuulee puheenvuoroja, että tätä ylikansallista valvontaa pitää ulottaa Suomeen yhä enemmän. Elikkä mikä meihin suomalaisiin on oikein mennyt? Edellisen aikakautemme kun elimme tuolla itänaapurin jonkunasteisessa valvonnassa, alussa kovemmassa ja loppua kohden vähän heikkenevässä valvonnassa, niin nyt sitten kun siitä on päästy eroon, haikuumme taas uuden valvonnan piiriin, joka on tämmöinen valtava moollokki, jonka velkojakin näköjään haluamme maksaa. Onko meillä eduskunnassa kuinka paljon paikalla sellaisia ihmisiä, jotka haluavat näitä eurooppalaisten velkoja ryhtyä maksamaan? Juurihan olimme tukemassa italialaisten keittiöremontteja ja rakensimme sinne teitä, ja taisivat Sisiliaan jotakin siltaa joutua rakentamaan suomalaisten rahoilla. Olisikohan meillä pieni hetki aikaa ruveta miettimään näitä kansallisia joustovaroja, mistä ministeri äsken puhui?

Toivon, että muun muassa luonnonsuojelun säännöissä, ennallistamisessa ja monissa muissa, käytetään kansallista liikkumavaraa. Pahoin kyllä pelkään, että näin ei tule olemaan. Tässähän on kysymys siitä, kuka Suomen metsistä määrää. [Puhemies koputtaa] Niiden pitää pysyä suomalaisten näpeissä. Eurooppalaisilla ei ole tänne mitään asiaa, kun ei meillä ole sinnekään mitään asiaa. Tasapeli pitää olla tässäkin asiassa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

14.10 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Itse tämä parin vuoden pidennys tähän soveltamisaikaan on varmasti tässä yhteydessä järkevää tehdä, ja se on tässä syytä viedä lainsäädäntöön. Mutta aina unohtuu se, että kyllä suomalaisten yritysten kannalta tärkeintä on, että meillä on hyvin ennakoitavat toimintaympäristöt, ja EU on siinä mielessä hyvä apparaatti, että se pystyy näitä isossa kuvassa tekemään. Siinä mielessä näitten lainsäädäntöjen pitää noudattaa samanlaista pelisääntöä myös kotimaan sääntelyn osalta kuin EU:ssa tehdään.

Se, mikä tässä huolettaa, on se, että kyllähän tässä taustalla on asioita, jotka muuttavat tilannetta. Muun muassa huolehtimisvelvollisuus niissä ketjuissa pienenee, ja entistä vähemmän niitä pystytään tekemään. Sitten jos ajatellaan erilaisia kestävyysraporttivelvoitteita, niin nekin putoavat täältä pienempään määrään, tai sitten yksittäisten ihmisten oikeuksia hakea oikeuksiaan, eli kyllähän tässä myöskin tapahtuu taustalla sellaisia huononnuksia, jotka pitää huomioida jatkovalmistelussa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kauma.

14.11 **Pia Kauma kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni esitys on erittäin kannatettava, ja kuten useampi edustaja täällä salissa on todennut, on todella hyvä, että Suomi nyt hyödyntää näitä EU:n tarjoamia joustoja. On todella hyvä, että emme lisää hallinnollista taakkaa vaan nimenomaan vähennämme sitä, nimittäin Suomessa on muuhun Eurooppaan nähden suhteellisesti pienempiä yrityksiä kuin muualla, ja sen takia meidän pitää kohdistaa rahaa ja resursseja mieluummin uudistumiseen ja innovaatioihin sen sijaan, että lisäisimme paperityön ja byrokratian määrää. Eli on erittäin hyvä, että tällä tiellä edetään, ja toivottavasti siihen tulee mahdollisuus myös muita lakeja harkittaessa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten puhujalistaan. Edustaja Hänninen.

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

14.12 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Ilmastonmuutos, luontokato ja sosiaalinen vastuu ovat suuria kysymyksiä, joihin meidän on vastattava määrätietoisesti. Kestävyysraportointi on tärkeä väline tämän työn tukena. Se tuo läpinäkyvyyttä siihen, miten yritykset toimivat ympäristön, yhteiskunnan ja hallinnon näkökulmasta. Meidän tehtävämme on tässä salissa kuitenkin huolehtia siitä, ettei hyvä tavoite tukahduta yritystoimintaa liian nopeilla tai raskailla sääntelytoimilla.

Arvoisa puhemies! Tällä esityksellä lykätään kestävyysraportointivelvoitetta kahdella vuodella sellaisilta yrityksiltä, joita kestävyysraportointi ei ole koskenut kirjanpitolain perusteella aiemmin. Ensimmäinen raportointikausi olisi siis vasta vuoden 2027 alusta.

Tämä on osa EU:n direktiiviä, joka on suunniteltu keventämään yritysten hallinnollista taakkaa. Erityisesti keskisuuret teollisuus- ja palveluyritykset ovat olleet suurten raportointivelvoitteiden edessä. Moni yrittäjä on joutunut nopeasti perehtymään uusiin vastuullisuusmääritelmiin, digitaalisiin raportointialustoihin ja kasvaviin tiedonkeruupaineisiin. On ymmärrettävää, että tällaiseen muutokseen tarvitaan lisää aikaa. Nyt annettu esitys juuri sitä aikaa antaa. On tärkeää, että yritykset ehtivät valmistautua muutokseen kunnolla, ilman että kilpailukyky tai kasvu vaarantuvat.

Arvoisa puhemies! Tämä ei ole askel taaksepäin ilmastotyössä tai vastuullisuuden edistämisessä. Päinvastoin lykkäyksen aikana yrityksille annetaan mahdollisuus kehittää omaa kestävyysosaamistaan ja rakentaa raportointia osaksi liiketoimintastrategiaa, niin että se ei ole vain hallinnollista pakkoa. Kestävyysraportointi ei ole itseisarvo, vaan väline. Se toimii parhaiten silloin kun se on selkeää, kohdennettua ja aidosti ymmärrettävää. Me olemme yrittäjän puolella. Kestävyysraportoinnin tulee tapahtua yrittäjien ehdoin, heidän resursseihinsa suhteutetussa ajassa.

Samalla haluan korostaa, että ilmastonmuutoksen torjunta ja vastuullinen yritystoiminta eivät kuitenkaan ole vaihtoehtoja. Ne ovat tulevaisuuden menestymisen ja turvallisuuden edellytyksiä. Vastuullinen sääntely tarkoittaa myös sitä, että muutoksille annetaan aikaa. Se on osa kestävää ja turvallista taloudenpitoa.

Kannatan esitystä. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strandman.

14.16 Jaana Strandman ps: Arvoisa puhemies! Kunnioitettu ministeri! Tänään käsittelemme hallituksen esitystä pakollisen kestävyysraportoinnin siirtämisestä kahdella vuodella. Kyseessä on pääosin tekninen muutos, mutta sillä on merkittävä käytännön vaikutus yrityksiin ja koko talouselämään.

Hallituksen päätös tarkoittaa sitä, että suurin osa suuryrityksistä aloittaa pakollisen raportoinnin vuoden 2027 tilikaudesta ja osa voi siirtyä vuoteen 2028. Tämä antaa yrityksille enemmän aikaa rakentaa järjestelmät, kouluttaa henkilöstön ja varmistaa, että raportit ovat laadukkaita ja virheettömiä. Tärkeää on myös huomata, että viranomaiset ja markkina ehtivät laatia selkeät ohjeet ja työkalut käyttöönottoa varten. Näin raportoinnin aloittaminen sujuu hallitummin ja vältetään kiireessä syntyviä ongelmia ja virheitä. Lisäksi esitys ei tuo mukanaan uusia kansallisia velvoitteita EU-vaatimusten päälle, mikä on linjassa hallitusohjelman tavoitteiden kanssa. Suomi ei lisää byrokratiaa, vaan pyrkii keventämään sitä, mikä on yritysten ja teollisuuden kannalta erittäin myönteistä.

Viestinnällisesti voidaan korostaa, että hallitus huolehtii yrityskentän kilpailukykyä ja vähentää turhaa byrokratiaa. Jokaisen uuden pakollisen sääntelyn tullessa voimaan olisi sa-

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

malla syytä arvioida vanhan sääntelyn keventämistä. Näin yritykset eivät jää hallinnollisen taakan alle ja voivat keskittyä omaan liiketoimintaansa ja innovaatioihin.

Arvoisa puhemies! On myös tärkeää huomata, että tämä muutos ei koske pk-yrityksiä, jotka eivät ole listattuja. Listaamattomat pk-yritykset eivät saa pakollista raportointia, ja osa pörssilistatuista pk-yrityksistä voi hyödyntää siirtoa vuoteen 2028 asti. Lisäksi, jos yritys on jo aloittanut vapaaehtoisen raportoinnin vuosina 25 ja 26, mikään ei muutu heidän osaltaan.

Kaiken kaikkiaan kyseessä on järkevä, hallittu ja ennakoiva päätös. Se suojaaa yrityksiä ylenmääräiseltä byrokratialta, vähentää virheiden riskiä ja varmistaa, että Suomi täyttää EU-vaatimukset laadukkaasti ja kilpailukykyisesti. Hallitus osoittaa näin, että se ymmärtää yritysten arjen haasteet ja osaa sovittaa kansallisen toimeenpanon EU-sääntelyyn siten, että prosessi on hallittu ja kustannustehokas. Kannatan tätä esitystä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Vuornos.

14.19 Henrik Vuornos kok: Arvoisa puhemies! Uskon, että suuri osa tässä salissa olevista edustajista allekirjoittaa tämän kestävyysraportoinnin tavoitteet, eli sehän on päivänselvää, että meidän tulee edistää sellaista yritystoimintaa, joka reagoi esimerkiksi ilmastonmuutokseen ja edistää sosiaalista vastuuta. Mutta kysymys kuuluu, onko tämä raportointi paras tapa edistää näitä päämääriä. Eli tässä kestävyysraportoinnissa ollaan luotu aika raskas byrokraattinen elementti sinänsä hyvien päämäärien saavuttamiseksi, ja nyt kun tämän toimeenpanoa lykätään muutamalla vuodella, niin tässä voisi olla mahdollisuus myös tarkastella sitä, olisiko tässä jotain muutettavaa ennen kuin tämä saadaan voimaan.

Ylipäänsä nämä Euroopan unionin omnibuspaketit ovat erittäin tervetulleita, eli tarkastellaan kriittisesti jo tehtyä lainsäädäntöä ja tehdään semmoisia täsmäiskuja, joilla puretaan raskasta hallinnollista taakkaa. Oikeastaan ministerille terveisinä, että tällaisia omnibuspaketteja voisi soveltaa hyvin myös täällä kotimaassa. Eli olisi hienoa, jos hallitus tarttuisi siihen, että täsmätoimin purettaisiin semmoista lainsäädäntöä, joka aiheuttaa ylimääräistä hallinnollista taakkaa yrityksille.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

14.20 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Tuossa debatissa tuli jo esiin se, että kannatan ja kannatamme tätä kahden vuoden siirtymäaikaa tässä, mutta halusin vielä käyttää puheenvuoron siitä, että kuitenkin kun on tällainen kestävyysraportointi, niin sen taustalla on niitä asioita, joita tässä yritetään saada selville, ja myöskin yritetään ennaltaehkäistä niitten avulla niitä toimenpiteitä.

Hyvä esimerkki on tämä huolehtimisvelvollisuuden rajaaminen, joka on sellainen, että jatkossa huolehtimisvelvoite pääsääntöisesti koskisi vain yritysten omaan toimintaan, tytäryhtiöiden toimintaan tai suoriin liikekumppaneihin kohdistuvaa toiminnan seurantaan. Silloin kun näin tapahtuu, tämä rajaaminen tarkoittaisi sitä, että vähemmän riskiä aiheuttavat toiminnot jäävät pois ja ympäristövahingoista liittyvät toiminnot jäävät pois, koska suurimmat riskikohteet ovat yleensä toimitusketjujen loppupäässä. Tavallaan se puoli jää tästä nytten pois, ja se on tässä minua huolestuttanut.

Jos ajatellaan näiden kestävyysraporttien heikkenemistä, niin nyt täällä on 250 työntekijää oleva raja ja sitä ollaan nostamassa ehkä siihen tuhanteen, niin kuin täällä ministeri

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

aikaisemmin sanoi, että tämä on nelinkertainen jatkossa. Tämä tarkoittaa, että 80 prosenttia vähemmän yrityksiä olisi sitten näitten raportointien piirissä. Se on kyllä aika merkittävä määrä ja aika iso osa siitä seurannasta, joka tässä tulee olemaan. Sen vuoksi olisi viisasta, että tätä työtä mietitään.

Kuten edustaja Vuornos tuossa loppupuolella puheenvuoroaan mainitsi, niin pitäisi löytää niitä ratkaisuja, joilla taakkaa voidaan keventää mutta pidettäisiin kiinni näistä meidän yritysvastuutavoitteista ja näistä vaikuttavuuksista. Sen pitäisi olla siellä kärjessä ja sen, millä keinoilla niihin sitten päästään. Itse näen, että tässä nyt menee vähän niin kuin lapsi pesuveden mukana, ja siinä mielessä tämä heikentää nykyistä tilannetta, mikä olisi tässä syntymässä. Nyt pitäisi kyllä käyttää tämä aika hyödyllisesti, että me löydämme oikeita keinoja myös EU-tasolla. Tärkeätä olisi, että meillä on EU-tason sääntelyä, jota meillä on samansisältöisenä täällä, koska me varmistamme tällä Suomessa hyvin toimivien yritysten kilpailumahdollisuudet tuolla maailmanmarkkinoilla. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Tämän asian keskustelu lopetetaan 14.31, ja sitä ennen on vielä ministerin puheenvuoro, mutta ehditään ottaa ainakin muutama vielä tässä. Edustaja Kauma poissa. — Edustaja Kaunisto.

14.23 Ville Kaunisto kok: Arvoisa rouva puhemies! Erinomainen esitys hallitukselta, ja erinomaista työtä ministeri Marttiselta. Hallinnollisen taakan sääntelyn purkaminen on elinehto sille, että Suomessa yritykset pärjäävät ja suomalainen teollisuus nostaa meitä menestykseen. Hallitushan on tehnyt valtavan määrän byrokratianpurkua jo tähän mennessä. Tätä työtä pitää jatkaa.

Hallitusohjelmassa lukee, että Suomi-lisää ei saa tulla EU-lainsäädännön päälle, ja tämä onkin itse asiassa aika haastava kokonaisuus. Valitettavan usein vastauksena Suomi-lisään tulee ministeriöltä tai virkamiehiltä, että näin on ennenkin toimittu, joten tämä on tietyllä tavalla se henkinen mieliala, joka Suomessa on pitkään ollut, että tehdään varmuuden vuoksi vähän enemmän. Tässä nykyinen hallitus on hienolla tavalla kääntänyt sivua, ja toivotaan, että se ajatusmalli läpäisee koko meidän päättäjäkentän.

Vanha sanonta on, että Yhdysvallat innovoi, Kiina kopioi ja Eurooppa reguloi. No, ehkä nykyään se on enemmänkin, että Yhdysvallat innovoi, Kiina innovoi ja Eurooppa edelleenkin reguloi. Tämä ei ole pelkästään kilpailukysymysasia, vaan tämä on valitettavasti myös turvallisuusasia. Siinä, missä asennossa Eurooppa tässä muuttuvassa maailmassa menestyy ja nousee jaloilleen ja olennaiseksi osaksi geopolitiikan kenttää, ei niinkään pelikenttänä vaan yhtenä pelaajana, siinä hallituksen työ ja ministeri Marttisen työ on aivan kultaa-kin kalliimpaa.

Haluan vain kannustaa, että tällä polulla on syytä jatkaa. Totta kai kokonaisuuksia pitää hallita ja pitää varmistaa se, että kaikki puolet tulevat käsiteltyä, mutta lähtökohdan pitää olla se, että vastuulliset suomalaiset yritykset pystyvät menestymään niin kotimaassa kuin maailmalla ja sitä kautta luomaan sitä hyvinvointia ja turvallisuutta, jota me todella kaipaamme. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona.

14.25 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tässä on kollegoiden asiantuntevia puheenvuoroja ollut mukava kuulla. Olisin nyt vielä käyttänyt mahdollisuuden hyväkseni ja ky-

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

synyt ministeriltä. Kun tämän lainsäädäntöpaketin lausuntopalautetta katsoin, niin siellä oli muutama ihan valtionhallinnonkin toimija esittänyt sitten kuitenkin huomioita, joihin toivoisin vielä tässä täsmennystä.

Ensimmäinen liittyy tähän valtiovarainministeriön huomioon siitä, miten huolehditaan tämän lainsäädännön voimaantulon jälkeen siitä, että rahoituslaitokset kuitenkin saisivat sitten yrityksiltä tiedot, jotka liittyvät näiden rahoituslaitosten omiin mahdollisiin sääntöihin. Me tiedetään, että tänä päivänähan monella rahoituslaitoksellakin on sitten erilaisia vastuullisuuteen tai muuhun liittyviä kriteereitä, joiden pohjalta sitten rahoituspäätöksiä tekevät. Mikäli nyt sitten yritykset eivät näitä enää raportoi, niin miten mahdollistetaan kuitenkin se, että tällaisissa tapauksissa sitten kuitenkin voivat rahoituslaitoksilta lainaa saada? Tämä kiinnitti huomioni, kun se oli todella valtiovarainministeriön huomio.

Toinen liittyy sitten siihen, mitä Patentti- ja rekisterihallitus oli toivonut, että kun tässä ihan ymmärrettävästi tämä lykkäys tehdään, niin miten kuitenkin samalla huolehditaan siitä, että esimerkiksi näiden yritysten tilinpäätöstietojen digitalisointia jatketaan, mikä helpottaa sitten esimerkiksi yritysten taloustietojen vertailua ja niin edelleen.

Jos tässä on mahdollisuus vielä osaavaa ministeriä kuulla, niin mielelläni saisin näihin kysymyksiin vastaukset.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Otetaan vielä edustaja Heikkinen, ja sitten ministerin puheenvuoro. Sitten mennään toiseen asiaan.

14.27 Janne Heikkinen kok: Kunnioitettu puhemies! Laajalti maataloja kiertäneenä olen kiinnittänyt siihen huomiota, että hallinnollinen taakka useimmiten tarkoittaa nimenomaisesti erilaisia raportointivelvollisuuksia ja käyntimääriä. Oma periaatteeni lähtee siitä, että kaikessa tällaisessa raportoinnissa pitäisi pyrkiä enemmänkin progressiivisuuteen, eliikkä siihen ajatukseen, että sellaisia yrityksiä, yhtiöitä, joissa havaitaan puutteita ja epäkelpoja käytänteitä, valvottaisiin ja vaadittaisiin raportoimaan useammin, ja vastaavasti sellaisissa yhtiöissä, jotka toimivat nuhteettomasti, erilaisia tarkasteluvälejä tulisi pidentää ja hallinnollista taakkaa siten keventää. Tämä tällaisena perusperiaatteena.

Eliikkä holhotaan ja tarkkaillaan ja kontrolloidaan niitä, jotka sitä erityisesti tarvitsevat, ja niitä, jotka suoriutuvat tehtävistään loistavasti, voidaan sitten höllemmin käsitellä. No tämä tämmöisenä perusperiaatteena, minkä toivon ministerin ottavan huomioon.

Toinen asia vastuullisuuteen liittyen, mitä valtioneuvoston pitäisi erityisesti ottaa näissä aina huomioon, on se, että valtion asettamat vastuullisuussäännöt olisivat sitä uskottavampia, mitä paremmin valtion itsensä omistamat yhtiöt niitä toteuttaisivat. Meillä pohjoisessa on paljon ikäviä kokemuksia Kemijoki Oy:n, Fortumin ja Stora Enson laiminlyönneistä, miten he ovat vastuullisuuttaan hoitaneet, ja olisi todella paljon uskottavampaa, jos valtioneuvosto antaisi näille erityistä ohjausta siihen suuntaan, että ympäristövastuu kuuluu myös heille.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten ministerin vastaus. Kolme minuuttia, riittääkö?

14.29 Työministeri Matias Marttinen: Kiitoksia paljon, arvoisa rouva puhemies! Lämmin kiitos kansanedustajille kysymyksistä ja käydystä keskustelusta.

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

Ensinnäkin tähän laajempaan kokonaisuuteen, mihin nähdäkseni aika moni kansanedustaja myös puheenvuorossaan viittasi. Komissio on asettanut myös hyvin selkeät prosentuaaliset tavoitteet siitä, millä tapaa nimenomaan yrityskentän kokemaa hallinnollisen työtaakan rasitetta voidaan keventää. Ne tavoitteet ovat siis kovinkin kunnianhimoiset. Sen takia on myös tärkeää, että me käymme aktiivisesti keskustelua komission kanssa näistä hankkeista ja pyrimme myös sparraamaan komissiota taas vastaavasti menemään tässä asiassa eteenpäin, sillä aivan kuten täällä useampi kansanedustaja myös totesi, niin olemme kyllä tunnistaneeet hyvin sen, että vaikka totta kai jokaisella sääntelyllähän on ollut jokin hyvä tarkoitus, eikö näin, minkä takia ne säädökset on viety eteenpäin joko kansallisesti tai EU-tason päätöksenteossa, mutta kun taas vastaavasti se sääntelykuorma kasvaa hirtittävän suureksi, niin erityisesti pk-yritykset kärsivät siitä. Heillä ei ole mitään osastoja, asiantuntijoita, jotka kykenevät näitä asioita raporttoimaan ja huolehtimaan. Suuryritysten osalta tilanne on hieman toisenlainen, toki sielläkin nämä velvoitteet aiheuttavat myös merkittäviä lisäkustannuksia.

Tässä on nähdäkseni hyvä nyt tarkastella ja arvioida tarkkaan myös sitä, miten näitä eri asioita viedään eteenpäin. Nythän tässä on hyvä tosiaan muistaa se, että kysehän on nyt vain tämän saman vastaavan sääntelyn voimaantulon siirtämisestä. Eli toinen kysymys on sitten se, mitä parhaillaan komissio valmistelee, että tullaanko taas näihin kestävyysraportointivelvoitteisiin tekemään muita muutoksia, jotka taas vastaavasti sitten pienentäisivät niiden yritysten joukkoa, jotka ovat ylipäänsä tämän sääntelyn piirissä. Mutta se on taas kysymys erikseen. Sen takia, kun edustaja Räsänen täällä viittasi muun muassa valtiovarainministeriön lausuntoon, totta kai käymme tätä asiaa hyvin tarkasti läpi ministeriön kanssa, mutta ylipäänsä tässä on kyse vain siitä, että lähdemme siitä, että tämä vastaava sääntely tulee voimaan, kun vain on näin, että tämä voimaantulo siirtyy sitten eteenpäin.

Tuossa myös, edustaja Vuornos, viittasitte näihin omnibuspaketteihin, joita siis komissio on antanut jo useamman, ja useampia on vielä valmisteilla. Meillähän myös Orpon hallitus on asettanut hyvin selkeät tavoitteet siitä, miten kansallisilla päätöksillä normitusta ja sääntelyä tullaan purkamaan. Tämä koordinaatiovastuu on allekirjoittaneella valtioneuvoston tasolla, ja voin vakuuttaa teille, että teemme kyllä hyvin huolellisesti työtä ja katsomme koko ajan sitä, millä kansallisilla päätöksillä voimme itse purkaa ja karsia sellaista sääntelyä, joka haittaa suomalaista työntekoa, yrittäjyyttä ja investointeja. Uskon kyllä, että näille esityksille, mitä tuomme tähän saliin, on täällä myös laaja ja vankka kannatus.

Rouva puhemies! Kiitän kansanedustajia lämpimästi tästä keskustelusta, ja jatkakaamme hyvää yhteistyötä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valmisteverotuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 83/2025 vp

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.32 Valtiovarainministeri Riikka Purra (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Käsillä oleva hallituksen esitys koskee valmisteverotuslain muuttamista. Tavoitteena on selkeyttää oikeustilaa ja palauttaa viranomaisten keinot puuttua laittomaan nuuskan tuontiin.

Korkein oikeus antoi vuonna 2024 ratkaisun, jonka mukaan nuuskan tuonti voidaan arvioida ainoastaan salakuljetusrikoksena, ei enää törkeänä veropetoksena. Tämä perustui itsekriminointisuojaan. Jos tuoja antaisi laissa vaaditun veroilmoituksen, hän samalla ilmoitaisi itsensä rikoksesta. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönti ei ole enää rangaistavaa ja veropetossyytteitä ei ole nostettu.

Seurauksena on ollut, että nuuskan tuontiin sovelletaan vain salakuljetussäännöksiä. Koska salakuljetukselle ei ole säädetty törkeää tekemuotoa, rangaistukset ovat lieventyneet ja viranomaisten käytettävissä olevat tutkintakeinot ovat kaventuneet. Tämä on heikentänyt viranomaisten mahdollisuuksia puuttua tehokkaasti nuuskan salakuljetukseen ja sen järjestäytyneisiin muotoihin.

Arvoisa puhemies! Nyt hallitus ehdottaa sääntelyä, joka turvaa edelleen itsekriminointisuojaan mutta samalla palauttaa mahdollisuuden arvioida nuuskan tuontia myös törkeänä veropetoksena niissä tilanteissa, joissa veroilmoitusta ei ole annettu ja tuoja on jäänyt kiinni viranomaisvalvonnassa. Näin palautetaan rangaistavuus ja tutkintakeinot korkeimman oikeuden ratkaisua edeltäneelle tasolle.

Arvoisa puhemies! Tällä esityksellä vahvistetaan rikosoikeudellisen järjestelmän johdonmukaisuutta ja varmistetaan, että laittoman nuuskan maahantuontiin voidaan puuttua tehokkaasti ja oikeasuhtaisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strandman.

14.34 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Kunnioitettu ministeri! Käsiteltävänä oleva esitys koskee valmisteverotuslain muutosta, joka käytännössä liittyy nuuskan salakuljetukseen. Tämän esityksen tavoitteena on turvata kansalaisten perusoikeuksiin kuuluva itsekriminointisuoja. Käytännössä tämä tarkoittaa, että valmisteverotusta varten annettuja ilmoitustietoja ei voida käyttää muiden rikosten, kuten salakuljetuksen, tutkimuksessa, syytteessä tai tuomiossa. Samalla kuitenkin varmistetaan, että tiedot ovat edelleen käytettävissä verovalvonnassa ja valmisteverorikosten selvittämisessä.

On tärkeää huomata, ettei kyse ole rikollisten suojelemisesta. Jos verot ilmoitetaan asianmukaisesti, salakuljetusnäyttöä ei näistä tiedoista synny, mutta muulla näytöllä rikokset tutkitaan ja tuomitaan edelleen. Tullin ja Verohallinnon tietojen vaihto- ja valvontame-

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

kanismit säilyvät ennallaan. Kyse on siis ennen kaikkea selkeyttävästä muutoksesta, joka kirjaa lain tasolle jo olemassa olevan oikeuskäytännön linjan.

Esityksen vaikutukset rikostorjuntaan arvioidaan vähäisiksi. Tulli ja Verohallinto jatkavat tehokasta valvontaa, ja nuuskan sekä muiden rajoitettujen tuotteiden salakuljetukseen puututaan jatkossakin. Ammattimaisen tuonnin kasvu ja Ruotsin verotason muutokset huomioidaan seurannassa, ja tarvittaessa voidaan valmistella lisätoimia, kuten kovennettu- ja sanktioita.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaisten näkökulmasta tämä on teknisluonteinen mutta periaatteellisesti tärkeä esitys. Se vahvistaa oikeusturvaa ja perusoikeuksia mutta ei luo porsaanreikiä salakuljettajille tai veronkiertäjille.

Laki on tarkoitus saattaa voimaan vuoden 2026 alusta, ja sen vaikutuksia seurataan tarkasti. Kiitän ministeri Purra asian tuomisesta eduskuntaan. Kiitos. —

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Heikkinen.

14.37 Janne Heikkinen kok: Arvoisa puhemies! Nyt kun nuuskasta keskustellaan, niin on aiheellista ihmetellä, minkä takia aikuisten, kypsään ikään ehtineitten ihmisten ylähuuli ensinnäkään kuuluu valtiolle.

En pysty ymmärtämään sitä, minkä takia Suomi aikanaan antoi EU:n kieltää nuuskan vähittäismyynnin Suomessa. Me ollaan nyt nähty jo nikotiinipussien osalta se kehitys, mitä se merkitsee valtion verotuottojen osalta, se, kuinka me päästään sääntelemään sitä paljon hallitummin. Se nuuskaralli — mitä tuolla Haaparannan vastaisella rajalla meillä pohjoisessa jatkuvasti saa todistaa — aiheuttaa paljon erilaisia vaaratilanteita ja vääristää markkinaa todella paljon.

Mielestäni Suomen tulisi tehdä kaikkensa sen eteen, että nuuska palautettaisiin takaisin R-kioskeihin ja K-Marketeihin Suomessa, että päästäisiin kontrolloimaan sitä oman lainsäädännön keinoin ja saataisiin verotuotot jäämään myös haittojen torjuntaan Suomeen. Kysyisin ministeriltä: onko meillä julkisessa taloudessa yhtään veroeuroa liiaksi jättää tällaisia keinoja ulkopuolelle käyttämättä? Tässä toivoisin aktiivisuutta myös valtioneuvoston suunnalta.

Totta kai on niin, että välittämisen, siis nuuskan välitystoiminnan, täytyy olla ankarasti kriminalisoitua. Alaikäiset täytyy saada pidettyä siitä erossa. Olen ehdottomasti valmis näitä rangaistuksia koventamaan, mutta mitä tulee aikuisten ihmisten omiin käyttäytymisvalintoihin, niin ei valtion niihin tulisi liiaksi puuttua. Suomihan on saavuttanut mitalisijoja hyvin kyseenalaisessa Nanny State Index -tutkimuksessa, jossa tutkitaan holhousvaltioita Euroopassa, ja Suomi oli tällä kertaa pronssisijalla siellä. Kyllä meillä tämä puoli osataan, mutta sitä, minkä takia nämä veroeurot on ihan pakko työntää sinne Ruotsiin, kun joka tapauksessa osa aikuisista ihmisistä näihin tuotteisiin haluaa turvautua, en pysty ymmärtämään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Vuornos.

14.39 Henrik Vuornos kok: Arvoisa puhemies! On helppo yhtyä edustaja Heikkisen puheenvuoroon nuuskantuonnista. Tämä esitys sinänsä on hyvinkin perusteltu. On selvää, että Suomen tulee puuttua tällaiseen järjestäytyneeseen rikollisuuteen, nuuskan maahan- tuontiin, mutta sitten samaan aikaan on huomioitava, että meillä on aika alhaiset nuuskan

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

tuontirajat tällä hetkellä Suomeen, kilon vuorokaudessa saa tuoda. En tiedä, mistä näkökulmasta tämä raja on tarkoituksenmukainen, mutta varmasti sitä nostamalla voitaisiin myös tätä salakuljetusta vähentää.

Edustaja Heikkinen pohti myös ansiokkaasti, miksi täällä nuuskan käyttö ei voisi olla sallittua, ja itse yhdyn tähän kantaan. Olemme nikotiinipusseista huomanneet, että nuuskan salakuljetus Suomeen väheni merkittävästi, kun sallittiin K-kauppojen ja R-kioskien myydä nikotiinipusseja, ja veroeurot kilisevät valtion kirstuun. Eli on tärkeätä saada tämä järjestäytynyt nuuskantuomisrikollisuus kiinni, mutta voisimmeko kenties holhota aikuisia ihmisiä vähän vähemmän tältä osin?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Haluaako ministeri vielä kommentoida? — Olkaa hyvä, kaksi minuuttia.

14.40 Valtiovarainministeri Riikka Purra: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia kansanedustajille keskustelusta. Tosiaan on kaksi eri keskustelua: tämä esitys tässä ja sitten se laajempi keskustelu mahdollisesta nuuskan roolista.

Todellakin Ruotsi on poikkeusluvalla omassa sarjassaan, mikä aiheuttaa sen, että Pohjois-Suomesta merkittävä määrä nuuskarallia Suomen suuntaan tapahtuu. En ota kantaa itse aiheeseen, se ei ole nyt tehtäväni täällä aitiassa, mutta valtiovarainministeriö on aiemmin ei-virallisesti arvioinut, kuinka paljon verotuloja jää saamatta. Se on tietenkin hyvin vaikea tehtävä arvioitavaksi, mutta alustavasti on puhuttu siitä, että jopa sata miljoonaa euroa veroja jää saamatta.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi raportoivien kryptovarapalvelun tarjoajien tiedonantovelvollisuudesta verotuksen alalla ja eräiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 84/2025 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.41 Valtiovarainministeri Riikka Purra (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsillä oleva hallituksen esitys koskee lakia raportoivien kryptovarapalvelun tarjoajien tiedonantovelvollisuudesta verotuksen alalla ja eräiden muiden lakien muuttamisesta.

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

Esityksellä pannaan täytäntöön EU:n virka-apudirektiivin muutos, joka laajentaa jäsenvaltioiden välistä verotietojen vaihtoa myös kryptovarojen osalta. Direktiivimuutos edellyttää, että lainsäädäntö on voimassa vuoden 2026 alusta. Lakimuutosehdotukset vastaavat direktiivimuutoksen ehdottomia vähimmäisvaatimuksia.

Lakimuutoksen myötä kryptovarapalvelun tarjoajille tulee velvollisuus ilmoittaa vuosittain Verohallinnolle tietoja käyttäjien tekemistä kryptovarojen vaihto- ja siirtotapahtumista. Nämä tiedot välitetään käyttäjien asuinvaltioiden veroviranomaisille verotuksessa hyödynnettäviksi. Vastaavasti Verohallinto saa muista maista tietoja suomalaisista käyttäjistä. Lisäksi esitykseen sisältyy kansallinen laajennus. Suomessa toimivien kryptovarapalvelujen tulee raportoida myös luovutusvoittoverotukseen liittyviä tietoja, jotta verotuksen toimittaminen voidaan automatisoida.

Arvoisa puhemies! Esityksen tavoitteena on ehkäistä veronkiertoa ja verovilppiä sekä varmistaa verosääntöjen noudattaminen myös kryptovarojen osalta. Tällä on huomattava fiskaalinen merkitys. Arvioiden mukaan verovaje kryptovaroissa on vuosittain 20–50 miljoonaa euroa. Esitettyjen muutosten arvioidaan kaventavan tätä verovajetta 15:stä jopa 37,5 miljoonaan euroon vuosittain. Näillä perusteilla esitän hallituksen esityksen hyväksyttäväksi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Vuornos.

14.43 **Henrik Vuornos kok:** Arvoisa puhemies! Haluaisin kiittää valtiovarainministeriä tämän esityksen tuomisesta eduskuntaan. On erittäin tärkeää, että erilaiset sijoitusinstrumentit otetaan keskenään samalle viivalle. Sehän ei ole mistään kotoisin, että ostamalla ja tekemällä sijoitustoimintaa kryptovaluutoilla on keinoja, joilla verotus jää katveeseen. Minun mielestäni kaikkia erilaisia sijoitusinstrumentteja tulee kohdella yhdenvertaisesti.

Samaan aikaan kuultiin, että tällä esityksellä saadaan merkittävästi lisää verotuloja, ja jokainen veroeuro on varmasti tervetullut valtion budjetin tilkkeeksi tässä vaativassa taloustilanteessa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Suomen osallistumisesta Euroopan unionin riksoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toimintaan annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 52/2025 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 10/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 10/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Keskustelua. Edustaja, valiokunnan puheenjohtaja Eerola, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

Keskustelu

14.44 Juho Eerola ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Esittelen nyt lakivaliokunnan yksimielisen mietinnön tästä Eurojust-asiasta. Tässä on siis kyse Suomen osallistumisesta tällaisen Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston eli Eurojustin toimintaan annetun lain eli Eurojust-lain muuttamisesta.

Tämä kyseessä oleva laki sisältää Eurojustia koskevaa Euroopan unionin asetusta täydentävät kansalliset säännökset. Eurojust-asetus on suoraan sovellettavaa oikeutta, ja asetusta täydentävä voimassa oleva kansallinen laki sitten puolestaan sisältää säännöksiä muunkin muassa kansallisesta jäsenestä ja hänen toimivallastaan, kansallisista yhteyshenkilöistä ja Eurojust-asioiden kansallisesta koordinoinnista ja yhteistyöstä sekä vielä kansallisen jäsenen tietojensaannista ja oikeudesta käsitellä henkilötietoja.

Tässä käsiteltävän hallituksen esityksen taustalla vaikuttaa se, että vuonna 2023 annetulla EU:n asetuksella tätä Eurojustia koskevan asetuksen sekä tietojenvaihtoa terrorismirikoksista koskevan neuvoston päätöksen sisältämiä tietojenvaihtoa koskevia määräyksiä muutettiin sillä viisiin, että jäsenvaltioiden oikeudellista velvoitetta jakaa näistä terrorismirikoksista koskevia tietoja Eurojustin kanssa selkeytettiin tiedonjaon tehostamiseksi. Samalla terrorismirikoksia koskevaa tietojen vaihtoa Eurojustin piirissä koskevat määräykset siirrettiin edelleen neuvoston päätöksestä tähän Eurojust-asetukseen.

Asetukseen tehtiin lisäksi vielä uudistettavan Eurojustin asianhallintajärjestelmän edellyttämät muutokset, ja sitten esityksen mukaan asetusta täydentäviä kansallisen lain säännöksiä muutetaan vastaavilta osin. Nämä ehdotettavat muutokset koskettavat tätä Eurojust-lain 6 ja 8 §:ää, ja ne ovat lähinnä oikeudellista tilannetta selventäviä.

Eurojust-asetuksen muutoksen kanssa samaan aikaan hyväksytyllä direktiivillä puolestaan ajantasaistettiin neuvoston päätöksen sisältämiä henkilötietojen suojaa koskettavia erilaisia määräyksiä. Tämän asetuksen muutoksen johdosta jatkossa neuvoston päätöstä sovelletaan terrorismitapauksia koskevaan tietojenvaihtoon vain ja ainoastaan Europolin kanssa. Tämän esityksen mukaan direktiivin täytäntöönpano ei edellytä mitään suurempia lainsäädäntömuutoksia.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi vielä tämän Eurojust-lain kansallisen jäsenen avustajan toimikauden pituutta koskevaa säännöstä muutettavaksi joustavammaksi sillä viisiin, että avustajan toimikausi on enintään viisi vuotta ja sitä voidaan sitten myöskin uusia.

Tämän hallituksen esityksen ja edelleen saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta pitää tätä esitystä ihan tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Lakivaliokunta puoltaa tähän esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä täysin muuttamattomana. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Ja sitten edustaja Hoskonen.

14.48 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Lyhyesti vain sen verran, että on hyvä, että Europolin ja yleensä viranomaisten yhteistyötä parannetaan Euroopan sisällä, ja se, että se toimii nopeasti ja automaattisesti.

Esimerkiksi kansainvälisen rikollisuuden torjunnassa, mitä Europol tekee ansiokkaasti ja mihin myös Suomen viranomaiset ansiokkaasti ymmärtääkseni osallistuvat, tien pitää olla aina sileä ja helppo kulkea, koska ikävä kyllä tämä maailma ei ole enää kovin hyvä paikka. Toisaalta sitten niitähän, jotka haluavat tehdä laittomuuksia, ei yleensä sido mit-

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

kään lait eivätkä määräykset. Näin ollen viranomaisten tulee olla pari askelta edellä heitä. Tiedustelun pitää olla mahdollisimman kattavaa ja yhteiseurooppalaista, koska ne, mitkä esimerkiksi huumorikollisuuteen liittyvät, eivät rajoitu yhteen maahan vaan ne ovat koko Euroopan kattavia hankkeita.

On hyvä, että tämä on edennyt. Ja sekin, että myös tavallisten ihmisten tietoja suojataan niin että heidän tietonsa eivät joudu väärään yhteyteen, on hyvä asia.

Eli tämä on ymmärryksen mukaan, kuten valiokunnan puheenjohtaja omassa hyvässä puheenvuorossaan kuvasi, hyvä hanke. Toivottavasti tällä edistetään sitä, että Eurooppa on hieman turvallisempi paikka elää verrattuna eiliseen päivään.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 52/2025 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

6. Termit äiti ja isä säilytettävä lainsäädännössä, palveluissa ja yhteiskunnassa

Kansalaisaloite KAA 6/2024 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 7/2025 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 7/2025 vp. — Keskustelua. Puheenjohtaja valiokunnasta, edustaja Eerola esittelee. Olkaa hyvä.

Keskustelu

14.50 **Juho Eerola ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan esittelen nyt lakivaliokunnan nytkin yksimielisen mietinnön koskien kansalaisaloitetta nimeltä Termit ”äiti” ja ”isä” säilytettävä lainsäädännössä, palveluissa ja yhteiskunnassa.

Tässä kansalaisaloitteessa ehdotetaan, että eduskunta edellyttää valtioneuvostoa ryhtymään tarkastelemaan lakeja termien ”äiti” ja ”isä” palauttamiseksi lainsäädäntöön siltä osin kuin mitä niitä on tässä vuosien saatossa poistettu. Lisäksi ehdotetaan, että eduskunta edellyttää valtioneuvostoa säilyttämään lainsäädännössä vielä nykyisin olevat termit ”äiti” ja ”isä” sekä ohjaamaan niiden käyttämiseen sosiaali- ja terveyspalveluissa sekä myöskin sosiaaliturvassa. Lakivaliokunta on arvioinut kansalaisaloitteessa ehdotettua laki- ja yleiskielen sekä eri hallinnonalojen kannalta, eli kielen ja hallinnonalojen kannalta sitä ollaan ennen kaikkea tässä pohdittu.

Tässä mietinnössä lakivaliokunta toteaa, että lakikieli perustuu yleiskieleen. Lakikielellä on kuitenkin omia erityisiä piirteitään. Lakikielelle on ominaista pyrkimys täsmällisyyteen ja sitten myöskin yksitulkintaisuuteen, minkä vuoksi on tärkeää, että laissa käytettävät termit määritellään erityisen tarkasti ja yksiselitteisesti siinä asianomaisessa kontekstissa. Lainsäädäntö ei siis varsinaisesti sitten kuitenkaan määrää yleistä kielenkäyttöä eli sitä, miten ihmiset omassa arjessaan puhuvat — paitsi sitten tietysti on joitakin tiettyjä sanoja, joista sitten voidaan joissain yhteyksissä katsoa, että nyt on kiihottamista kansanryhmää vastaan tai niin edelleen, mutta sitä ei nyt tässä käsitellä.

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

Kotimaisten kielten keskuksen Kielitoimiston sanakirjan toimitus osana omaa työtään seuraa yleistä kielenkäyttöä ja sanastossa tapahtuvia muutoksia. Valiokunnan heiltä saaman selvityksen mukaan sanakirjan toimitus ei ole havainnut, että sanojen ”äiti” ja ”isä” asema armaassa suomen kielessämme olisi mitenkään huomattavasti muuttunut.

Oikeusministeriön hallinnonalan osalta lakivaliokunnan mietinnössä todetaan, että termejä ”äiti” ja ”isä” käytetään vuonna 2022 säädetyssä vanhemmuuslaissa, jota sovelletaan isyyden ja äitiyden eli vanhemmuuden toteamiseen, vahvistamiseen ja kumoamiseen. Ennen tätä vanhemmuuslakia näistä mainituista asioista, kysymyksistä ja seikoista säädettiin erikseen isyyslaissa ja äitiyslaissa, nyt siis vanhemmuuslaissa. Nämä kyseiset säännökset sisältyivät siis aiemmin erillisiin lakeihin, mutta ne vastasivat pitkälti toisiaan. Tämän vanhemmuuslain säätäminen sitten merkitsi sitä, että pääasiassa isyyslaki ja äitiyslaki ikään kuin teknisesti yhdistettiin, minkä myötä päällekkäisten säännösten määrää saatiin vähennettyä merkittävästikin — eli ikään kuin isä ja äiti saatettiin onnellisesti yhteen.

Kuten tästä meidän lakivaliokunnan mietinnöstä ilmenee, termejä ”äiti” ja ”isä” käytetään tässä vanhemmuuslaissa nykyisinkin. Äitiyttä ja isyyttä koskevat termit on kuitenkin sitten korjattu tällaisella sukupuolineutraalilla ilmaisulla ”vanhempi” niissä tapauksissa, kun se on ollut mahdollista lainsäädännön täsmällisyysvaatimuksesta luopumatta, ja kun tämä sama sääntely koskee sekä äitiä että isää, niin sitten on alettu käyttää tätä sanaa ”vanhempi”.

Muiden hallinnonalojen osalta lakivaliokunnan mietinnössä käsitellään vuonna 2022 toteutettua perhevapaaudistusta, jonka tavoitteena oli edistää hoitovastuun ja vanhempainvapaiden jakautumista aiempaa tasaisemmin molempien vanhempien eli äidin ja isän kesken. Tässä kyseisessä uudistuksessa kaikki vanhempainpäivärahasäännökset muuttuivat sekä sisällöllisesti että osittain myös näitten etuuksien nimien osalta. Nämä aiemmat etuudet eli äitiys-, erityisäitiys- ja isyysraha korvattiin seuraavilla termeillä: raskaus-, erityisraskaus- ja vanhempainpäiväraha. Koska vanhempainpäivärahajärjestelmä muuttui rakenteeltaan erittäin olennaisesti, näitten etuuksien aiemmat nimet eivät enää sopineet tähän uuteen malliin. Eli saadun selvityksen mukaan näitten etuuksien nimien muutos ei ollut uudistuksen tavoite tai lähtökohta, vaan se oli ikään kuin sitten seurausta tästä uudesta mallista — eli ei ollut niiden äiti tai isä vaan ikään kuin niiden lapsi.

Arvoisa rouva puhemies! Perhevapaaudistuksen yhteydessä tehtiin myös muualla lainsäädäntöön tällaiset välttämättömät, teknisluontoiset muutokset, jotka johtuivat sairausvakuutuslain muutoksista. Tällainen laki oli muun muassa työsopimuslaki. Myös varhaiskasvatustalakiin ja muuhun opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnon lainsäädäntöön on tehty tällaisia termimuutoksia.

Arvoisa rouva puhemies! No sitten, mitä johtopäätöksiä lakivaliokunta nyt voi tästä lausua: Lakivaliokunta yksimielisesti katsoo kansalaisaloitteen perusteluissa todetuin tavoin, että ”äiti” ja ”isä” ovat hyvin tärkeitä sanoja ja käsitteitä meidän yhteiskunnassamme ja niistä ei olla luopumassa. Edelleen saadun selvityksen perusteella lainsäädännössä ei kuitenkaan ole kansalaisaloitteessa tarkoitettua ongelmaa. Eli sanoja ”äiti” ja ”isä” käytetään lainsäädännössä nykyisinkin, ja siltä osin kuin niitä on korvattu muilla ilmaisuilla, esimerkiksi ”vanhempi”, nämä muutokset ovat edellä selvittämäni mukaisesti olleet asiallisesti perusteltuja, ja siitä syystä tämä kansalaisaloite ei edellytä muutoksia meidän nykyiseen lainsäädäntöömme.

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta siis katsoo, ettei kansalaisaloitteen johdosta ole aihetta ryhtyä toimenpiteisiin, ja esitetään, että tämä kansalaisaloite ikään kuin hylä-

tään — mutta äitiä ja isää ja etenkin lapsia emme tule hylkäämään. [Timo Suhonen: Hyvä puheenvuoro!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu.

14.58 Pekka Aittakumpu ps: Arvoisa rouva puhemies! Tämän kansalaisaloitteen liikkeelle laittajat ja allekirjoittajat ovat tuoneet tänne eduskuntaan tärkeän asian keskusteltavaksi ja tarkasteltavaksi — elämehän aikaa, jossa sellainen varsin yksisilmäinen sukupuolineutraali ideologia näkyy eri puolilla yhteiskuntaa, ja siitähän tämän kansalaisaloitteen huolikin pohjimmiltaan on lähtenyt.

Äskettäin eräs iso media väitti, että kansanedustaja Mäenpää olisi kirjoittanut transvastaisten kirjoituksen, koska hän oli kritisoinut Opetushallituksen varhaiskasvattajille ja opettajille suunnattuja ohjeita, joiden mukaan jo pienille lapsille voi kertoa, että joillakin pojilla on pimppi. Tämän kirjoituksen johdosta Mäenpäästä syrjittiin ja hänet poistettiin festareilta. Ei tuollaisten ohjeiden kritisoiminen ole transvastaista vaan ihan normaalin terveen järjen esillä pitämistä. Tiedehän kertoo meille, että on olemassa kaksi sukupuolta, mies ja nainen, koiras ja naaras. Ei ole mitään muita sukupuolia, vaan muun väittäminen on disinformaatiota. Silti tätä disinformaatiota, väärää tietoa, levitetään jopa kansanedustajia myöten.

Arvoisa rouva puhemies! Ihmisellä toki voi olla erilaisia sukupuoli-identiteettejä ja ihmisen voi omassa mielessään kuvitella aivan mitä tahansa, mutta ei ole oikein vaatia, että muita edellytetään lähtemään tällaisiin erilaisiin, enemmän tai vähemmän erikoisiin, kuvitelmiin mukaan ja että meidän yhteiskuntaamme muokattaisiin näiden kuvitelmien pohjalta.

Yläkoululaisten oppikirjassa väitettiin, että nykyään mieskin voi synnyttää. Palautteen jälkeen kustantaja aikoo korjata asian kirjan seuraavaan painokseen. Toivottavasti se on niin tehnytkin. On täysin aiheellista, arvoisa puhemies, olla huolissaan siitä, saavatko lapset ja nuoret koulussa totuuteen perustuvaa opetusta, kun esimerkiksi Opetushallitus on tuollaisella äsken mainitulla linjalla. Pojalla ei ole pimppiä eikä mies voi synnyttää, vaikka Opetushallitus kuinka kovasti tätä julistaisi. Mutta näiden itsestäänselvyyksien sanominenkin on nykyään joidenkin silmissä radikaalia. Minun on vaikea ymmärtää, että Opetushallitus pitää edelleen noita harhaanjohtavia ohjeitaan ihmisten luettavissa, etenkin kun se samaan aikaan väittää olevansa vakavasti otettava asiantuntijavirasto.

Täällä eduskunnassakin osa nyökyttelee hyväksyvästi tällaiselle perustotuuksien hämärtämiselle. Sitten ihmetellään, että lapset ja nuoret voivat huonosti ja maahan ei synny lapsia, ja jos tätä kritisoi, niin saatetaan vastata, että eihän tuo nyt ole niin olennainen asia, miksi tuon arvostelemiseen käytätte aikaanne. Niin, jos nämä eivät olisi olennaisia seikkoja, niin miksi näitä sitten ajetaan esimerkiksi päiväkodeihin ja oppikirjoihin, niin kuin äsken kuultiin?

On täysin aiheellista olla huolissaan myös siitä, että nämä meille tärkeät sanat ”äiti” ja ”isä” säilyvät kielenkäytössämme ja nimenomaan siinä merkityksessä kuin ne ovat aina olleet. Suomen kirjakielen luojan, Mikael Agricolan, merkkivuonna järjestetyssä kilpailussa suomen kielen kauneimmaksi sanaksi valittiin äänestyksessä sana ”äiti”. Mies ei voi olla äiti. Se on biologinen ja looginen mahdottomuus.

Tämä sukupuolineutraali ideologia ei perustukaan tosiasioihin, ja siksi siitä seuraa erilaisia ongelmia. Tasa-arvo ei synny siitä, että sukupuolten väliset erot ja tosiasiat kiiste-

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

tään. Helsingin kaupungin järjestämät sukupuolineutraalit lasten urheilukilpailut osoittautuivat nopeasti lässähdykseksi, ja kaupunki sitten luopuikin niiden järjestämisestä sen jälkeen, kun ne oli kerran järjestetty.

Arvoisa rouva puhemies! Kävimme lakivaliokunnassa tämän kansalaisaloitteen huolellisesti läpi, ja kuten tuossa esittelypuheenvuorossaan lakivaliokunnan puheenjohtaja toikin esille, niin valiokunta katsoo, että kansalaisaloitteen perusteluissa todetuin tavoin ”äiti” ja ”isä” ovat hyvin tärkeitä sanoja ja käsitteitä meidän yhteiskunnassamme. Saadun selvityksen perusteella lainsäädännössä ei kuitenkaan ole kansalaisaloitteessa tarkoitettua ongelmaa. Sanoja ”äiti” ja ”isä” käytetään lainsäädännössä nykyisinkin, ja siltä osin kuin niitä on korvattu muulla ilmaisulla, muutokset ovat olleet asiallisesti perusteltuja. Olen kyllä, arvoisa rouva puhemies, ollut päättäjänä sellaisissa tilanteissa, joissa on vaadittu lakikieleen täydellistä ideologista puhdistamista sukupuoleen viittaavista ”äiti”- ja ”isä”-termeistä, mutta ainakaan vielä se ei ole mennyt läpi. Lapsen vanhempia esimerkiksi edelleen vahvistetaan isäksi tai äidiksi, ja näitä termejä käytetään vanhemmuuslaissa. Aloitteen tekijät ovat oikeassa siinä, että näin pitää olla.

Perussuomalaisten kanta näihin asioihin on selvä. ”Isä”- ja ”äiti”-sanoista on hyvä pitää jatkossakin kiinni. Sukupuolineutraali ideologia tulee pitää kaukana niin lainsäädännöstä kuin kaikista julkisen hallinnon toiminnoista.

Arvoisa rouva puhemies! Voimme olla tyytyväisiä siihen, että nyt on sellainen hallitus, joka ei lähde tähän älyttömään sukupuolineutraaliin ideologiaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Päivi.

15.03 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Syntyvyys Suomessa on ollut jo pitkään las-
kusuunnassa ja ollut historiallisen alhaisella tasolla 2010-luvulta lähtien. Tällä kehityksellä on pitkällä aikavälillä merkittäviä vaikutuksia väestörakenteeseen, työvoiman riittävyyteen ja huoltosuhteeseen. Tarvitsemme enemmän keskustelua perheiden tilanteesta ja merkityksestä yhteiskunnassamme ja samalla myös äitiyden ja isyyden merkityksestä, ja kiitänkin kansalaisaloitteen tekijöitä tämän tärkeän aiheen esiin nostamisesta.

Viime kaudellahan säädettiin uusi vanhemmuuslaki, jolla yhdistettiin aiemmat äitiys- ja isyyslait. Tätä yhdistämistä perusteltiin sääntelyn yhtenäistämisellä ja erillisten lakien soveltamisen hankaluudella. Eduskuntaryhmämme totesi tuolloin, ettei lakien yhdistäminen sinänsä ollut ongelmallista, kunhan toteutuksessa tunnistetaan äidin ja isän erilliset roolit. Korostimme myös, että lainsäädännön tulee aina olla selkeää, ymmärrettävää ja käytännössä toimivaa.

Pidimme uudistuksessa ongelmallisena pyrkimystä sukupuolineutraaliuteen tilanteissa, joissa sukupuolella on olennainen merkitys. Silloisella hallituksella oli uudistuksen taustalla myös omat ideologiset tavoitteensa. Isän ja äidin rooleilla on omat erityispiirteensä, ja kyllä myös lainsäädännön ja viranomaistoiminnan palvelujen tulisi tunnistaa ja kunnioittaa tätä myös kielen tasolla. Sukupuolisidonnaisten termien säilyttäminen nykyistä laajemmin olisi tuonut selkeyttä ja tehnyt näkyväksi biologisen ja sosiaalisen vanhemmuuden eri ulottuvuudet.

Äidin ja isän roolit eivät ole pelkästään biologisia tai juridisia, vaan ne kantavat mukanaan myös vahvaa kulttuurista ja emotionaalista merkitystä. Näiden käsitteiden tunnistaminen on tärkeää erityisesti lapsen näkökulmasta: lapselle isä on isä ja äiti on äiti. Äiti ja isähän ovat ensimmäisiä sanoja, joita ihminen yleensä oppii, ja ne tarttuvat luontevasti var-

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

haislapsuuden ympäristöstä mukaan. Niiden merkitys pienelle lapselle on hyvin intuitiivinen, ja niiden kautta osoitetaan rakkautta ja luottamusta äitiin ja isään, kun muu sanavarasto ei siihen vielä riitä.

Nimike ”isä” on yhä useammin korvattu esimerkiksi palveluissa muulla ilmaisulla. Vaikkapa synnytyksessä käytetään nimikettä ”kumppani”, josta olen saanut joiltakin isiltä viestiä, että he kokevat sen vähättelevänä. Eli isä määritellään tässä ikään kuin vähättelevällä tavalla vain suhteessa äitiin, suhteessa synnyttäjään, eikä siihen lapseen, jonka isä hän on.

On tärkeää todeta, että liian pitkälle viety sukupuolineutraalisuus voi kääntyä myös sukupuolten tasa-arvon tavoitetta vastaan. Jos haluamme lisätä esimerkiksi isien osallistumista perhevapaisiin, on isyyttä myös sanoitettava tunnustavasti ja näkyvästi.

No, valiokunta on päättänyt hylätä nyt käsittelyssä olleen kansalaisaloitteen. Vaikka ”äiti”- ja ”isä”-termit löytyvät edelleen lainsäädännöstä, muutti viime hallituskauden uudistus vanhemmuuden terminologiaa lainsäädännössä. Henkilökohtaisesti olisin toivonut vielä laajempaa selvitystä siitä, onko uuden, neutraalimman sääntelyn käytönoton jälkeen ilmennyt epäselvyyksiä arjessa, ei niinkään ehkä viranomaisten ja hallinnon näkökulmasta vaan tavallisten kansalaisten kokemuksissa esimerkiksi Kelan ohjeista tai neuvolapalveluista. Arjen kokemukset ja käytännön tilanteet ovat usein paras mittari sille, onko laki onnistunut tavoittamaan sen todellisuuden, jossa ihmiset elävät.

Ennen kaikkea toivon, että jatkossa käymme enemmän keskustelua perheiden sekä äitiyden ja isyyden tärkeästä merkityksestä yhteiskunnassamme ja siitä, miten voimme rakentaa yhä perheystävällisempää ilmapiiriä, jossa myös yhä useammat nuoret tavoittelevat äitiyttä ja isyyttä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

15.08 Juha Hänninen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Tänään keskustelemme siitä, milaista kieltä lakiteksteissä käytämme. Ydinperhe on turvallisuutemme perusta ja kivijalka. On tärkeää, että myös lainsäädäntömme kannustaa vaalimaan perhesuhteita ja ydinperheen merkitystä lapsen vakaassa ja turvallisessa arjessa.

Kuten kansalaisaloitteessakin sanotaan, ”äiti” ja ”isä” ovat merkityksellisiä ja tärkeitä termejä suomalaisessa yhteiskunnassa. Monille ne ovat osa suomalaista identiteettiä, kansamme kieltä. Yhtäkään edustajaa ei tässä salissa istuisi ilman äitiä ja isää. Olen itse äärimmäisen kiitollinen siitä, että olen saanut tulla isäksi ja papaksi. Kaikista arvokkain kunnianimitys on minulle neljän tytön isä.

Todellisuutemme rakentuu sanavalinnoistamme. Emme voi korvata ”synnyttäjän” tai ”siittäjän” termeillä sitä kaikkea kestävää ja arvokasta, mitä äidit ja isät lastensa puolesta tekevät ja merkitsevät. Muille aloitteen allekirjoittaneille haluamme sanoa ja haluan sanoa, että alkää peljätkö, ääntänne on kuultu, te ette ole huolenne kanssa yksin.

Yhdyn valiokunnan vastaukseen. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki.

15.10 Anne Rintamäki ps: Arvoisa puhemies! Käsitlemme jälleen kansalaisaloitetta, joka on otsikoitu seuraavasti: ”Termit ’äiti’ ja ’isä’ säilytettävä lainsäädännössä, palveluissa ja yhteiskunnassa”. Kuten viime vuonnakin pitämissäni puheenvuoroissa toin ilmi, kan-

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

natan aloitteen henkeä. Edellinen käsittelyhän tapahtui isänpäivän alusviikolla, ja moni puhuja piti hyvin tunteikkaita puheita, koska sanat ”äiti” ja ”isä” ovat hyvin tunteikkaita ja tunnepitoisia sanoja.

Lakivaliokunnan mietinnön mukaan tilanne on kuitenkin se, että erillisiin lainsäädäntö-hankkeisiin ei ole aloitteen pohjalta tarvetta. Esimerkiksi vanhemmuuslaissa termit ovat edelleen käytössä. Saadun selvityksen mukaan termejä ei ole lakia säädettäessä muutoinkaan vältelty. Kansalaisaloitteen termit ”siittäjä” ja ”synnyttävä” eivät myöskään laissa esiinny.

Arvoisa puhemies! Lakivaliokunta katsoo kansalaisaloitteen perusteluissa todetun tavoin, että ”äiti” ja ”isä” ovat hyvin tärkeitä sanoja ja käsitteitä yhteiskunnassamme. Jatkosakaan meillä ei ole mitään tarvetta lähteä näitä arvokkaita sanoja muuttamaan. Puhuttu kieli on paljon kiinni myös meistä itsestämme ihan ilman politiikkaakin. Miten käytämme kaunista suomen kieltä arjessamme? Miten kutsumme itse vanhempiamme? Miten ope-tamme lapsiamme? Kielemme säilymisestä olemme paitsi yhteiskuntana myös yksilöinä vastuussa. Emme saa antaa ulkomaalaisperäisten vaikutteiden ja sukupuolineutraalin uudiskielen viedä meiltä omia sanojamme vanhemmuuden kuvaamisessa. On selvää, että ennen pitkää vakiintuneet termit leviävät yhteiskuntaan, palveluihin ja lopulta myös lainsäädäntöön. Nykyisin puhuttu suomi on jo kovin erilaista kuin se oli vielä 1960-luvulla. Valitettavasti varsinkin englantia ottaa valtavaa niskalenkkiä suomen kielestä varsinkin nuorison puheenparressa.

Arvoisa puhemies! Sukupuolineutraaliuden ihanne haastaa myös perinteiset termit, kuten ”äiti” ja ”isä”. ”Isää” ja ”äitiä” pidetään vahvasti sukupuolittuneina sanoina, joita ne toki ovatkin, eikä siinä minun mielestäni ole mitään pahaa. Miksi sukupuolittuneisuus ei saisi näkyä? Ilmeisesti se loukkaa joitain ihmisiä, vaikka en itse kyllä tunne ensimmäistäkään sellaista. Minulle on selvää, että sen parempia ja meille suomalaisille sopivampia termejä vanhempien kuvaamiseen ei ole olemassakaan.

On hyvä ohjenuora lakien valmistelijoille ja meille poliittisille päättäjille jatkossakin, että pidämme huolta termien säilymisestä laeissa. Tämä vaatii jatkuvaa tarkkailua, ja pidänkin aloitetta hyvänä keskustelunavauksena. Saatiin tämä aihe tänne isoon saliin laajempaankin käsittelyyn. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strandman.

15.14 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Muistan sen hetken, kun lapseni Tuomas sanoi ensimmäisen sanansa, ja se oli ”äiti”. Se oli tunteellinen hetki ja äitiyttäni tukevaa. Se vahvisti minua sen pienen pojan äitinä, joka tarvitsi minua elämässään.

Arvoisa puhemies! Tänään käsittelemme merkittävää kansalaisaloitetta, jossa termit ”äiti” ja ”isä” tulee säilyttää lainsäädännössä, palveluissa ja yhteiskunnassamme. Aloitteen tekijät ovat huolissaan siitä, että nämä perinteiset käsitteet olisivat vähitellen korvautumassa muilla termeillä, kuten ”synnyttävä” ja ”siittäjä”. Lakivaliokunta on selvityksensä perusteella todennut, että äiti- ja isä-sanat ovat edelleen käytössä. Esimerkiksi vanhemmuuslaissa lapsen vanhempi määritellään aina joko ”äidiksi” tai ”isäksi”, eikä oikeudellisesti ole mahdollista nimetä aikuista vanhemmaksi pelkällä nimikkeellä ”vanhempi”.

Kansalaisaloite on tärkeä. Äiti-sana on valittu Suomen kauneimmaksi sanaksi. Molemmat sanat, niin ”äiti” kuin ”isäkin”, kantavat syvää merkitystä perheyhteydelle, suomalaisuudelle, isänmaalle ja äidinkielellemme. Lapsen ensimmäinen sana on useimmiten ”äiti”

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

tai ”isä”, mikä kertoo sanojen merkityksestä ja läsnäolosta jokapäiväisessä elämässämme. Ne ovat sanoja, jotka yhdistävät sukupolvia ja vahvistavat perheen ja yhteiskunnan perustaa. Ne ovat biologisia faktoja, jolloin ”äiti” on naispuolinen synnyttäjä ja ”isä” miespuolinen vanhempi. Lapsella on aina isä ja äiti.

Arvoisa puhemies! Kansalaisaloite heijastaa aitoa huolta siitä, että perinteiset perhearvot suomalaisuus, äidinkieli ja isänmaa säilyvät. On tärkeää, että jatkossakin pidämme kiinni sanoista, jotka merkitsevät äitiä ja isää, ja tuemme niiden käyttöä niin lainsäädännössä kuin palveluissammekin. Tämä on paitsi kielellinen kysymys myös kysymys perheyhteydestä, identiteetistämme ja yhteiskuntamme kulttuuriperinnöstä. Suomi tarvitsee syntyvyyttä lisää, jolloin äidin ja isän roolia tulee yhteiskunnassamme yhä edelleen vahvistaa ja tukea. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén.

15.17 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa rouva puhemies! Ollaan tosiaan käsittelemässä kansalaisaloitetta, jossa keskustellaan siitä, että hallituksen tulisi ryhtyä tarkastelemaan lakeja termien ”äiti” ja ”isä” palauttamiseksi lainsäädäntöön siltä osin kuin näitä termejä on poistettu. Aloitteessa ollaan myös huolestuneita syntyvyyden laskusta ja sen merkityksestä Suomen työllisyys- ja talouspolitiikkaan. Tämän lisäksi aloitteessa korostetaan termien tärkeyttä suomalaisessa perhekäsityksessä ja vaaditaan lapsen oikeutta ”äidin” ja ”isän” turvaamiseen lainsäädännön ja terminologian tasolla.

Ehkä tässä keskustelussa on hyvä todeta se, että nämä monet asiat, mitkä tässä kansalaisaloitteessa ovat, ovat tärkeitä, kuten vaikka syntyvyyden kokonaisuus. Itsekin kannan huolta syntyvyyden laskusta ja siitä, mitenkä vaikka lapsiperheet pärjäävät tässä yhteiskunnassa, taikka jopa siitä, mitenkä nuoret tässä yhteiskunnassa uskaltavat hankkia lapsia aikaisemmin kuin tällä hetkellä. Elikkä tämän toivotun lapsiluvun toteutuminen on sellainen, mistä itse kannan kovaa huolta. Mutta siitä, onko näillä asioilla yhtäläisyysmerkkejä lainsäädännön nykytilaan, ehkä olen eri mieltä. Elikkä on selvää, että tällaista kansalaisaloitteessa esitettyä ongelmaa, uhkaa äiti- ja isä-sanojen häviämisestä ei ole olemassa, ja toivon, että tästä salista ei myöskään tule sellaista viestiä. En tiedä yhteiskunnassa mitään poliittista voimaa taikka mielipidettä, joka vastustaisi äiti- ja isä-termin käyttöä — en ketään. En usko, että täällä on mitään sellaista tahoja, joka vastustaa näitten termien käyttöä. Ihmettelen sitä, jos täältä lähdetään luomaan sellaista mielikuvaa kansalaisille, että tällaista yhteiskunnallista liikehdintää olisi. Äiti- ja isä-sanoja ei ole hävitetty myöskään lainsäädännöstä, eikä kansalaisaloitteessa mainittuja termejä ”siittäjä” ja ”synnyttäjä” käytetä lainsäädännössä, eikä näitä kukaan velvoita käyttämään eikä yleisesti kyllä käytä myöskään arjessa. Äiti- ja isä-sanojen käyttöä ei estä se, että sukupuolittuneeseen kielenkäyttöön kiinnitetään huomiota silloin, kun kieli on ulossulkevaa tai syrjivää. Tällaisellahan tarkoitetaan yleensä tällaisia meidän vanhoja sanontojamme, missä on poliisimies tai palomies. [Juho Eerola: Lentoemäntä!] Tavallaan on ehkä yritetty kehittää meidän sanastoa sen mukaiseksi, että se olisi ehkä sukupuolineutraalimpaa. Mutta eihän se keskustelu liity tähän kokonaisuuteen, missä ajatellaan, että ”äitiä” ja ”isää” ei voisi käyttää.

Eli jotenkin ajattelenkin, että tätä kansalaisaloitteessa esitettyä äiti- ja isä-termien ongelmaa ei lähtökohtaisesti yhteiskunnassa ole eikä meidän poliitikkojen pidä sellaista myöskään täällä itse luoda. Minä ajattelenkin, että yhtenä merkittävänä esteenä tosiasiallisesti perheen perustamiselle on taloudelliset haasteet. Tarvitaan toimia vanhemmuuden tekemi-

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

seksi saavutettavammaksi ja kohtuuhintaiseksi perheystävällisellä politiikalla. Kun on kysytty esimerkiksi tällaisilta 25—35-vuotiailta nuorilta, minkä takia ei olla vielä sitä ensimmäistä lasta parisuhteeseen saatu, niin usein syy on ollut taloudellinen huoli eikä se, että yhteiskunnassa käytettäisiin äiti- tai isä-termiä väärin. Elikkä ehkä miettsin sitä, kohdistuuko meidän poliitikkojen huomio nyt ihan tärkeimpiin kokonaisuuksiin. Ajattelenkin, että hallituksen leikkaukset eivät ole luoneet sellaista tulevaisuuden näköalaa, jossa perheen perustamista pidettäisiin taloudellisesti mahdollisena, ja sitä on vaikeutettu. Hallituksen sosiaaliturvaan ja työttömyysturvaan kohdistuvat leikkaukset vaikuttavat merkittävästi lapsiperheiden toimeentuloon ja siihen, uskalletaanko perheeseen hankkia se ensimmäinen taikka sitten toinen tai kolmas lapsi, varsinkin kun puhutaan pienituloisista. Tämä lapsiluvun saanti siitä näkökulmasta, mikä on tulotaso: Tässä yhteiskunnassa tällä hetkellä toteutuu niitten perheiden lapsitoivemäärä, jotka ovat tuloiltaan korkeimmat, eli hyvätuloisten ja ylempien keskituloisten lapsitoiveet toteutuvat tässä yhteiskunnassa. Eli he saavat lähelle sitä lapsimäärää, mitä he toivoisivat. Mutta sitten kun puhutaan pienituloisista, niin heidän lapsilukunsa eli tämä toivemäärä lapsista, mitä he toivoisivat, ei toteudu. Ja ajattelenkin, että tämä on yhteiskunnallisesti todella iso, merkittävä tasa-arvo-ongelma.

No, haluan sanoa ääneen, että nyt kun me puhutaan täällä termeistä, siitä, että isä- tai äiti-termin käyttö olisi ongelmallista, niin edelleenkin en pidä sitä — eikä kukaan pidä sitä — ongelmallisena. Mutta ehkä tässä olisi rehellistä sanoa ääneen se, mikä tosiasiallisesti ehkä osan aloitteen tekijöistä, taikka ainakin osan tässä salissa olevien ihmisten, arvoissa taustalla on: kyse ei ole siitä, ollaanko huolissaan, saako isä- tai äiti-termiä käyttäen, vaan siitä, minkälaisia perhemuotoja on. Eli hyväksytäänkö sellaista perhettä, jossa on kaksi isää tai missä on kaksi äitiä. Tavallaan tämän sanominen sen sijaan, että mentäisiin terminologian taustoille, olisi rehellistä. Itse ajattelen, että jokainen perhemuoto on tervetullut. Ja kun mietitään varsinkin syntyvyyttä, niin pitää miettiä, miten me voidaan tukea kaikenlaisia perheitä saavuttamaan se toivottu lapsiluku.

Jos miettii sitä, minkälaisia haasteita juuri monimuotoisten perheiden lapsihaaveiden toteutumisella on, niin siellä on niitä suurimpia esteitä. Esteiden poistamiseksi muun muassa Kela-korvauksia hedelmöityshoidoista tulisi laajentaa myös naispareille, ja ei-kaupalliset sijaissynnytykset pitäisi mahdollistaa suomalaisessa yhteiskunnassa. Myös keskenmenon hoidossa niitä kokeneita tulisi tukea yhteiskunnassa paremmin. Lapsettomien yhdistys Simpukka ry:n tekemän kyselyn mukaan viidennes vastaajista kertoi keskenmenon ja sen puutteellisen hoidon vaikuttaneen negatiivisesti heidän lapsilukutoiveeseensa tai toteutuneeseen lapsilukuun. Elikkä jos me panostettaisiin niihin palveluihin niitten ihmisten osalta, keillä ei toteudu se toivottu lapsiluku — ja me tiedetään, kuinka yleisiä esimerkiksi tällä hetkellä yhteiskunnassa keskenmenot ovat taikka kuinka moni perhe joutuu hakeutumaan julkiselle taikka yksityiselle hedelmöityshoitojen piiriin — niin siellä on paljon toivetta perheellistymisestä ja paljon toivetta siitä, että voisi olla juuri äiti tai isä tai sitten erilaisia perhemuotoja. Yksi konkreettinen tapa tukea nuorten mahdollisuuksia toteuttaa omia lapsitoiveitaan on tarjota heille mahdollisuus saada tietoa omasta hedelmällisyydestään riittävän ajoissa, ja sen takia kannatankin maksuttoman hedelmöitysneuvonnan tarjoamista alle 25-vuotiaille, jotta sitten jokaiselle tulisi riittävän ajoissa tieto omasta hedelmällisyyden kaarestaan. — Kiitoksia erittäin paljon. [Juho Eerola pyytää vastauspuheenvuoroa]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen.

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

15.24 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Lyhyesti vain sen verran, että kun katsoin tämän kansalaisaloitteen lakivaliokunnan mietinnön alun, niin täällähän sanotaan, että ”kansalaisaloitteessa ehdotetaan, että eduskunta edellyttää valtioneuvostoa ryhtymään tarkastelemaan lakeja termien ’äiti’ ja ’isä’ palauttamiseksi lainsäädäntöön siltä osin kuin niitä on poistettu”. Elikkä tämä aloite on aivan oikea. Me olemme tässä yhteiskunnassa menneet sellaiselle tasolle, että yhteiskuntamme peruskivijalkaa murretaan koko ajan. Isä ja äiti ovat sen pienen ihmisen tuki ja turva; näin on aina kautta aikain ollut ja aina niin tulee oleva. Mutta ymmärrän toki sen, että on myös niitä särkyneitä perheitä, ja sekin on tärkeää, että heistä pidetään huolta. Toivottavasti sitten se särkynyt perhe, jolle on jonkun syyn takia käynyt näin ikävästi, pystytään hoitamaan, mutta ei pidä yhteiskunnan perusrakenteita lähtemään murtamaan. Jos sille tielle lähdemme, niin sillä tiellä käy todella huonosti.

Tämä meidän aikamme on kyllä aika hullua aikaa senkin puolesta, että täällä esitetään todella, että pojallakin — kuten edustaja Pekka Aittakumpu omassa puheenvuorossaan kuvasi — voi olla pimppi. Onhan nyt käsittämätöntä sekoilua tällainen keskustelu. Mieheksi ja naiseksi meidät on luotu. Totta kai joillakin sukupuoli-identiteetin takia on ongelmia, mutta niitäkin ihmisiä autetaan ja hoidetaan, ei heitä syrjitä.

Mutta sitä, että yhteiskunnan perusrakenteita murretaan ja tällainen mieliala luodaan, että tämä maailma ei olekaan näin, minä suuresti paheksun. Kyllä yhteiskunnan perusasiat pitää pitää kunnossa, ja se pieni ihminen, joka maailmaan syntyy, tarvitsee sen kaiken tuen — sekä isän ja äidin että myös isovanhempien tuen ja kaikkien läheisten tuen — että hän pääsee kehittymään terveeksi aikuiseksi ja tekemään sitä omaa elämäänsä eteenpäin ja mahdollisesti tulemaan isäksi tai äidiksi, riippuen sukupuolesta.

Kun näitä perusasioita murretaan, niin sillä on tietty tarkoitus, ei se ole vahinko. Kun lukee lehtiä tänä päivänä, niin kyllähän välillä ovat sellaisia ne uutiset siellä, että ihan pitää silmiä hieroa välillä, että onko tämä oikeinkaan, mitä minä luen parhaillaan. Olen hyvin huolissani tämän Suomen henkisestä tilanteesta tänä päivänä, kun mitään perusasioita ei enää kunnioiteta niistä perusasioista, jotka ovat tämän maan pitäneet vuosisatoja pystyssä. Koti, uskonto ja isänmaa ovat niitä kivijalkoja, joihin tämä maa on aina nojannut. Kun siihen otetaan vielä laki mukaan ja sitten se lähimmäisen kunnioittaminen, että kunnioitamme lähimmäistä ja autamme naapuria ja elämme ihmisiksi, niin siinäpä se sitten onkin — loput aina pystyy järjestämään. Mutta jos tällaisia perusasioita lähdetään epäilemään ja haastamaan, sillä tiellä käypi todella ikävästi. Toivon, että tämä ymmärretään. Jos joku on kanssani eri mieltä, hänellä on täysi oikeus siihen, mutta ei siitä huolimatta lähdetä, vaikka olisimmekin eri mieltä, murtamaan näitä yhteiskunnan perusrakenteita. Sitä päivää en soisi koskaan näkeväni. [Juha Hänninen: Erinomainen puheenvuoro!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Vastauspuheenvuoro, edustaja Eerola.

15.27 Juho Eerola ps (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Vastauspuheenvuoroni ei koske edustaja Hoskonen äsken pitämää puheenvuoroa, vaan edeltävää, edustaja Forsgrénin. Mielestäni hänen puheenvuoronsa jonkun verran lipesi itse tästä kansalaisaloitteesta ja tästä aiheesta, jota nyt käsittelemme, mutta käsitteli tärkeää aihetta, eli tätä syntyvyyden laskua ja alhaista syntyvyyttä Suomessa, mikä on oikeasti kova huoli. Jotenkin tuntuu, että siinä syyllistettiin enemmän tätä hallitusta näistä toimenpiteistä tai te-

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

kemättömyydestä, että tämä syntyvyys on alhaista. Mutta kun olen näitä tilastoja katsonut, niin itse asiassa viime vuonna, 2024, syntyi enemmän lapsia kuin vuonna 23, jolloin syntyi enemmän lapsia kuin vuonna 22, ja ikään kuin ne alhaisimmat olivat... No, edelleenkin ollaan alhaisella tasolla, mutta ei enää mennä alemmaksi kuin mitä oli edellisen hallituksen aikana. Nyt tänä vuonna ilmeisesti syntyy vähän enemmän kuin viime vuonna.

Syiksi mainitsitte muun muassa tämän, että naisparien lapsettomuushoitoihin ei saa Kela-korvauksia. Edellisen hallituksen aikana ketkään eivät näitä Kela-korvauksia saaneet.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Puhujalistaan. — Edustaja Oinas-Panuma.

15.28 Olga Oinas-Panuma kesk: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tuo on totta, että tämä syntyvyysasia on kyllä semmoinen, mistä meillä kannattaisi täälläkin salissa enemmän keskustella, koska se haastaa oikeastaan kaiken meidän politiikantekemisen.

Sitten itse tämä asia, mitä täällä käsitellään, on mainio esimerkki siitä, mitä käy sitten kun somessa joku asia alkaa ottaa kierroksia. Kyllä mielenkiinnolla seurasin silloin kun tämä kansalaisaloite tuli, kuinka hirmuisen somemylläksen se aiheuttikaan, ja sitten lopulta aika nopeasti saivat myös nämä nimet kerättyä ja tämä meille tuli tänne käsittelyyn.

Isyys, äitiys ja vanhemmuus ovat tärkeitä asioita ja iso osa meidän kulttuuria, mutta itse henkilökohtaisesti en ole hirveän huolissani siitä, että meidän äiti- ja isä-termejä oltaisiin nyt varsinaisesti mihinkään hävittämässä. Siispä haluankin kiittää valiokuntaa siitä, että siellä on tehty hyvää työtä ja erittäin hyvin nämä asiat muotoiltu ja tähän aloitteeseen vastattu.

Muistaakseni uudessa vanhemmuuslaissa oli äiti-sana tai äitiyteen viitattiin yli 70 kertaa — 73 minulla lukeekin täällä — ja isyyteen sitten 114 kertaa, eli eiväthän ne ”äiti” ja ”isä” siellä tosiaan mihinkään ole kadonneet.

Kun tuolla aloitteessa puhuttiin tästä siittäjä- ja synnyttäjä-sanan käyttämisestä, niin suora lainaus tuolta translain perustelutekstistä on, että ”äitinä pidetään sitä, joka on synnyttänyt lapsen ja isänä sitä, joka on siittänyt lapsen, riippumatta siitä, mikä henkilön oikeudellinen sukupuoli on”, eli eipä oikein muilla voi sanoa kuin sillä ”synnyttäjällä” ja ”siittäjällä” tuommoista lausetta. — Kiitos valiokunnalle mainiosta työstä, ja ei minulla tästä tämän pitemmästi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen.

15.30 Rami Lehtinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Sinänsä itse olen huolissani osittain siitä, että jossakin määrin yhteiskunnassa on pyritty irtaantumaan termeistä ”äiti” ja ”isä”. Tämä on esimerkiksi tullut esille joissakin kuulemisissakin, mitä valiokunnassa käytiin, ja joissakin keskusteluissa, joita julkisestikin ollaan käyty. Esimerkkinä vaikkapa päiväkodit, joissa ollaan sitten luovuttu näistä termeistä johtuen siitä, että ne lapset, joilla mahdollisesti ei ole äitiä tai isää, saattavat kokea hyvin kiusallisena, että puhutaan näillä termeillä. Siitä syystä tietyllä tapaa pitää olla huolissaan siitä, mikä näiden termien tulevaisuus on.

Juuri niin kuin edustaja Hoskonen täällä kertoi, nämä ovat niitä ydinpilareita yhteiskunnassa, että lapsella tulee olla äiti ja isä. Tästä ydinpilarista lähtee myöskin virallinen merkintä meidän yhteiskunnassa liikkeelle, koska DVV merkitsee lähtökohtaisesti jokaiselle

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

lapselle äidin tai isän, juuri näillä termeillä. Siellä ei käytetä mitään muita termejä. Näin se siis virallisesti kirjataan. Tässä yhteiskunnassa kun olemme huomanneet, että moni lapsi voi erittäin huonosti ennen kaikkea mielenterveyden osalta, on tärkeää, että niitä tukipilareita tuetaan ja niitä ylläpidetään ja sitä turvaa tuovaa ydinperhettä suojataan myöskin terminologian tasolla. Monelle lapselle äidin tai isän menettäminen on sellainen seikka, että se suistaa koko lapsuuden ja nuoruuden pois raiteiltaan, ja sekin kuvastaa, miten tärkeä merkitys äidillä ja isällä lasten kehityksessä on.

Kysyin valiokunnassa muutamalta asiantuntijalta, voiko olla jossakin tilanteessa haitallista lapselle käyttää termejä ”äiti” tai ”isä”, ja yksikään asiantuntija ei kyllä sanonut, että näin olisi tai voisi olla. Myöskin itse ymmärsin niin, että ei voida ikään kuin lähteä rajoittamaan näiden termien käyttöä sillä perusteella, että kaikilla ei ole äitiä tai isää tai perhe-
muodot ovat erilaisia.

Täällä on käyty tänään erittäin hyvää keskustelua tästä asiasta, ja tämä on siinä mielessä tärkeä asia, vaikka tämä johtopäätös oli hyvin pitkälle ja tarkkaan punnittu ja harkittu valiokunnassa. Siinä mielessä yhdyn kyllä siihen päätökseen näiden toimien osalta, joita tässä lakialoitteessa ehdotettiin tehtäväksi, että niitä ei ole selvityksen perusteella tarvetta tehdä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kaleva.

15.32 **Atte Kaleva kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! Toisin kuin vihreät, niin kuin täällä kuultiin äsken, minä kyllä pidän tärkeänä tätä asiaa, ja haluankin kiittää tämän kansalaisaloitteen alullepanijoita siitä, että he ovat nostaneet tämän kysymyksen keskusteluun, ja kaikkia niitä, jotka ovat kirjoittaneet nimensä tähän kansalaisaloitteeseen. Nopeasti saatiin se täyteen, mikä sekin kuvastaa sitä, että tämä on kyllä tärkeä asia, se koetaan tärkeäksi tässä yhteiskunnassa. Haluan kiittää myös heitä siitä, että he ovat olleet mukana tässä, kirjoittamassa sen nimensä. Lisäksi erityisesti haluan kiittää lakivaliokuntaa, puheenjohtajaa ja koko valiokuntaa siitä, että asia käsiteltiin asianmukaisesti ja hyvin, ja tultiin siihen tulokseen, että tällä hetkellä lainsäädännössä ei ole tällaista ongelmaa.

Mutta sen sijaan meidän yhteiskunnassa kyllä tällainen orwellilainen uusi kieli on valtaamassa alaa. Olen kolmen lapsen isä, ja minäkin olen joutunut... Naamani eteen laitettiin paperi, missä kysyttiin, että oletko tämän kyseisen lapsen ”synnyttänyt vanhempi” vai ”ei-synnyttänyt vanhempi” vai ”joku muu, mikä”. No, minä raksitin sen ”joku muu” ja kirjoitin siihen kohtaan, että ”isä”. En minä ole ”ei-synnyttänyt vanhempi” tai ”siittäjä” tai lasten äidin, minun vaimoni ”kumppani”, vaan minä olen näitten lasten ”isä”.

Jostain syystä tällaista on pyritty hämäämään yhteiskunnassa erilaisista syistä. Suomen kielihän on hyvin sukupuolineutraali kieli sinänsä verrattuna kovin muihin kieliin. Meillä ei ole erillisiä pronomeja miehille ja naisille, meillä on ”hän”, ja hyvin monessa asiassahan se täysin puoltaa paikkansa. Ei ole mitään tarvetta eritellä sukupuolen mukaan monessakaan tilanteessa sitä, kuka tämä henkilö on, mutta silloin kun puhutaan äitiydestä tai isyydestä, niin se on kyllä täysin paikkansa puoltavaa. Silloin on täysin selvä asia, että äiti on ”äiti” ja isä on ”isä”.

Yhteiskunnassa on, niin kuin täällä kuultiin — esimerkiksi edustaja Hoskonen sanoi — tällaisista perinteisten perhearvojen rapauttamista tapahtumassa. Tämä orwellilainen uusi kielihän nimenomaan koostuu siitä, että tehdään se uusi kieli niin vaikeaksi tai niin pelkis-

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

tetyksi, että ei voida puhua näitä kiellettyjä ajatuksia, vaan ainoastaan sitä poliittisesti korrektiksi katsottua oikeaa totuutta. Siihen suuntaan tässä on oltu menemässä.

On hienoa, että lakivaliokunnan käsittelyn jälkeen voidaan pitää selvänä, että lainsäädännössä meillä tällä hetkellä tätä orwellilaista uuskieltä ei ole näitten kahden tärkeän termin, äiti- ja isä-termin kohdalla, mutta kyllä sitä valitettavasti meidän yhteiskunnassa muualla esiintyy. Johan jo se, että tähän lakialoitteeseen niin nopeasti saatiin ne nimet kerättyä, osoittaa sen, että kyllä tämä minun käsitykseni on aika laajalti jaettu. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén.

15.35 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Kaleva on hyvä esimerkki siitä, mitenkä toisen puheenvuoro siteerataan väärin. Minähän missään vaiheessa en kyseenalaistanut aloitteen tekijöitten motiivia, vaan nostin esille kansanedustajien ja meidän poliitikkojen tehtävää siinä, että emme luo sellaisia mielikuvia, mitkä eivät pidä paikkaansa, mielikuvaa siitä, että pitäisi olla huolissaan yhteiskunnassa siitä, että ”isä”- tai ”äiti”-termiä ei saisi käyttää. Näinhän ei ole, ja sitä olen nostanut esille. Edelleenkin kukaan tässä salissa ei vastusta näitten termien käyttöä. Uskon, että se on meille monelle tärkeä, jos vaikka miettii omaa perhesuhdettamme, joten ei luoda sellaista kuvaa, että sellaista huolta olisi olemassa, koska sellaista ei ole tässä salissa.

Mutta haluaisin nostaa esille, että tässä ehkä siteerataan tätä kokonaisuutta mielenkiinnolla. Itsehän ajattelen, että näissä termeissä ei ole minkäänlaista ongelmaa, mutta minä ajattelen, että se ongelma tulee sellaisessa tilanteessa, jossa se sukupuoli rajoittaa ihmisen mahdollisuuksia. Täällä on ollut koulu esimerkkinä tällaisessa maailmassa, missä on menty liian pitkälle. Haluan sanoa esimerkin, missä on minun mielestäni menty oikeaan suuntaan. Minä muistan lapsena sen, kuinka minä olin omassa ikäpolvessani erittäin urheilullinen, ja urheilu- ja liikuntatunnit olivat minun lempituntejani yhteiskuntaopin ja historian ja näiden muitten ohella, mutta se oli yksi sellainen, missä osasin loistaa. Mutta minua rajoitettiin liikuntatunneilla sukupuoleni perusteella. En päässyt tekemään niitä liikuntatunteja, mitä pojat pääsivät, en päässyt pelaamaan jääkiekkoa, en päässyt tekemään niitä kokonaisuuksia, mitä siellä tehtiin, vaan tytöt ja pojat jaoteltiin eri ryhmiin ja meillä oli erilaiset liikuntamuodot. Ajattelenkin tässä, että siinä ei ollut mitään sellaista ilkeyttä, vaan ajatusta siitä, että tytöt ja pojat nyt laitetaan vain aina erilaiseen ryhmittymään. No, ei se nyt ollut mikään traumaattinen olla siellä tyttöjen liikuntatunnilla, ei hätää, mutta koin, että en päässyt liikkumaan omien rajojeni perusteella ja kehittymään siinä kontekstissa, missä olisin voinut, jos olisin päässyt poikien liikuntatunnille. No, mitä nykyään on? Nykyään on liikuntatunnit, ja jaetaan niitä ihmisiä omien kiinnostusten ja oppikokonaisuuden perusteella, eikä sen perusteella, mitä sukupuolta nyt edustaa. Eli tämä nyt on hyvä esimerkki siitä, että eihän siellä tunneilla ketään kielletä tunnustamasta olevansa tyttö tai poika, ei tietenkään, samalla tavalla kuin ei kielletä tunnustamasta olevansa äiti tai isä perheessä, vaan että ihmisen valintoja ei rajoiteta sen sukupuolen perusteella. Eli tässä ei ole kysymys terminologiasta, vaan siitä, että ihmisille mahdollistetaan samanlaiset mahdollisuudet sukupuolesta riippumatta yhteiskunnassa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kaleva.

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

15.37 **Atte Kaleva kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! Vastaan tässä nyt lyhyesti, kun täällä minun nimeni mainittiin jopa hiukan virheellisessä kontekstissa. Nimittäin sitä huolta siitä, että ei saisi käyttää enää termejä ”isä” tai ”äiti”, tässä salissa nimenomaan on. Minä edustan sellaista henkilöä, joka on huolissaan siitä, että yhteiskunnassa ei enää saisi käyttää termejä ”isä” tai ”äiti”. Siihenhän tämä koko kansalaisaloite itse asiassa perustuu, että ollaan huolissaan siitä, että tämä uusi kieli valtaa alaa ja pyritään hämähäyttämään tämmöisiä perinteisiä termejä ”isä” ja ”äiti”. Se on nimenomaan se huoli, mikä meillä täällä on.

Edustaja Forsgrén on täysin oikeassa. Olen hänen kanssaan täysin samaa mieltä siitä, että ei pidä jakaa eikä estää valinnanvapauksia silloin, kun joku haluaa tehdä jotakin. Meillä on yhteiskunnassa valitettavasti ollut historiallisesti sitä, että tyttöjä on kannustettu menemään tietyille aloille, hoiva-aloille ynnä muuta, ja sitten taas poikia tietyille muille aloille, teknisille, insinööritieteisiin, tällaisiin. Eihän se näin voi olla. Eihän se ole niin, että tyttö menee automaattisesti jonnekin ja poika jonnekin. Tämä on vääränlaista sukupuolista syrjintää, tai jos se ei ihan täytä syrjinnän käsitettä, niin kuitenkin se on sitä, että oletetaan ihmisestä jotakin pelkästään hänen synnynnäisen ominaisuutensa perusteella. Näin ei pidä olla.

Mutta nämä ”isä” ja ”äiti” termeinä — on kyllä selvästi ollut nähtävissä, että niitä on pyritty hämähäyttämään, sellaisia äänenpainoja on kuulunut. Minä, niin kuin sanoin, itsekin olen saanut eteeni sellaisen kaavakkeen, jossa kysyttiin, oletko ”synnyttänyt vai ei-synnyttänyt vanhempi”. Että ei tämä huoli kyllä turha ole, ja siitä tämä kansalaisaloitekin kertoo. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen kansalaisaloitteeseen KAA 6/2024 vp sisältyvän ehdotuksen hylkäämisestä. Asian käsittely päättyi.

7. Suomen vesistöt EIVÄT ole vihreän siirtymän kaatopaikkoja

Kansalaisaloite KAA 5/2025 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Nyt lähdetään liikkeelle. Edustaja Perholehto, olkaapa hyvä.

Keskustelu

15.39 **Pinja Perholehto sd:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä ajassa tuntuu, että moni suomalainen katsoo aika huolissaan ympärilleen ja kysyy, mitä tälle maalle on tapahtumassa. Aiemmin Suomi tunnettiin nimenomaan maailmallakin ainutlaatuisesta luonnosta, puhtaasta ilmasta ja kristallinkirkkaista vesistä. Ne olivat ylpeyden aihe ja myös ehkä meidän kansallinen käyntikorttimme. Olen aika usein toivonut, että tässä salissa kiisteltäisi-

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

siin siitä, ovatko toimet ilmasto- ja luontokriisin ratkaisemiseksi riittäviä tai oikeansuuntaisia, eikä siitä, tehdäänkö niitä ollenkaan, ja tänään siihen on erinomainen mahdollisuus. Sille on aika ja paikka, ja suurkiitokset siitä tärkeän kansalaisaloitteen tekijöille, sen puolesta kampanjoineille ja utterille aktivisteille. Suomen vesien tila ei nimittäin ole hyvä. Itämeri on heikossa kunnossa, samoin monet joet. Erinomaisia vesistöjä on jäljellä lähinnä Lapissa. Jo tämän yksin pitäisi herättää jokainen ja velvoittaa entistä aktiivisemmin myös toimimaan sen eteen, että luonto ei ole jatkossa häviävä.

Arvoisa puhemies! Suomen vesistöt eivät ole vihreän siirtymän kaatopaikkoja. Itse asiassa siirtymä, joka kuormittaa vesistöjä liiaksi, pilaa luontoa noin ylipäätänsä tai uhkaa luonnon monimuotoisuutta, ei ole edes vihreä siirtymä. Se on hyvin ruskea, ehkä mustakin siirtymä. Lähetekeskusteluun tänään tulleen aloitteen tarkoitus on tuoda vihreän siirtymän hankkeiden jätevesipäästöjä koskeva lainsäädäntö tähän päivään sekä varmistaa samalla, että ympäristönsuojelun ja investointien yhteensovittaminen tapahtuu sellaisella tavalla, jossa luonto ei häviä tai ole ikiajoiksi altavastajaksi tuomittu. Ajattelen, että tästä kansalaisaloitteen tavoitteesta on itse asiassa aika helppo olla samaa mieltä, sillä kyllä, ilmastonmuutoksen hillintä edellyttää uusia energian tuottamisen ja varastoimisen tapoja, ja näiden toteuttamiseksi aivan varmasti tarvitaan luonnonvaroja ja myös teollisuutta. En usko, että tästä tilannekuvasta itsessään on tässä salissa erimielisyyttä. Kysymys on kuitenkin tavaltaan arvovalinnoista, siitä, miten sovitetaan yhteen luonnonvarojen kestävä käyttö, kansalaisten oikeus puhtaaseen ympäristöön ja toisaalta myös yrityksille ennakoitava, investoinnit mahdollistava toimintaympäristö. Minä en usko ollenkaan, että nämä kolme asiaa olisivat toisiaan poissulkevia. Kunhan jokaisen hankkeen luonto- ja ympäristövaikutukset arvioidaan huolella, luvitus tehdään huolella ja viranomaisilla on riittävät resurssit toteuttaa näitä asioita, niin kyllä silloin aika pitkälle voidaan päästä. Nimenomaan yksi keino kulkea kohti ennakoitavuutta ja sosiaalista ja ympäristöllistä hyväksyttävyyttä on se, että arvioimme tarvetta asettaa nämä raja-arvot sulfaatille ja ksantaattien vesistökuormitukselle. Itse asiassa aika usein ympäristövaliokunnassakin on tullut pohdittua, että sen lisäksi, että tarvitaan tämäntyyppistä arviointia ja meidän lainsäädännön tähän päivään tuomista, niin esimerkiksi kysymys siitä, millä tavalla huomioidaan samassa vesistössä useamman hankkeen kumulatiivinen vaikutus, on ihan relevantti pohdinta. Henkilökohtaisesti ajattelen myös, ettei tämän kansalaisaloitteen ajatus itse asiassa ole edes kovin radikaali ottaen huomioon, että esimerkiksi Suomen ympäristökeskuskin on jo suositellut ympäristölaatu normien asettamista ja että ne pitäisi sisällyttää vaarallisten ja haitallisten aineiden asetukseen.

Puhemies! En malta olla myös sanomatta, että vaikka usein puhutaan akkumateriaalitehtaista ja muista tämäntyyppisistä hankkeista, ehkä kaivosteollisuudesta, niin suurin sulfaattipäästöjen kuormittaja ei ole edes prosessiteollisuus vaan maa- ja metsätalous. Kuormaa voi syntyä vesistöihin aika monesta kohteesta, ja siksi halusin käyttää tämän mahdollisuuden sanoa, että nimenomaan vesiensuojelussa ei koskaan pitäisi napsia rusinoita pullasta vaan katsoa sitä koko kokonaisuutta. Olipa kyse sitten metsäpolitiikasta, ruokajärjestelmästä, maankäytöstä tai vihreän siirtymän hankkeiden luvituksesta, niin ne ovat kaikki osa samaa kokonaisuutta, joka lopulta heijastuu esimerkiksi Itämereen.

Lopuksi, arvoisa puhemies, ehkä ikään kuin yhteenvetona totean, että tämä ”Suomen vesistöt eivät ole vihreän siirtymän kaatopaikkoja” -kansalaisaloite kuvastaa minusta hyvin aika tärkeätä huolta, joka monessa ihmisessä on ympäri Suomea herännyt siitä, että näitä vihreän siirtymän nimissä tehtäviä investointeja on tullut runsaasti myös Suomeen. Nimenomaan tätä huolta on kuultava, ja sen nyt varmasti varmistaa osaltaan se, että tämä aloite on

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

meille tänne eduskuntaan asti saapunut. Toivon sille huolellista käsittelyä, sillä sen se on ansainnut. Me voimme täällä perusteellisesti selvittää, mitä tulisi tehdä, ja kuulla asiantuntijoita ja toivottavasti lopuksi tehdä myös sellaisia johtopäätöksiä, jotka käynnistävät ihan varsinaisia muutoksia. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

15.45 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Suomen vesistöt ovat meille ylpeyden aihe. Ne ovat tärkeä osa luontoamme, maisemaamme ja identiteettiämme. Vesistöt ovat samalla osa kansallista turvallisuutta, valmiutta, huoltovarmuutta ja kansanterveyttä. Meidän tehtävämme on pitää huolta vesistöistämme, koska ne ovat tärkeä osa isänmaatamme.

Käsittelyssämme oleva kansalaisaloite nostaa esiin tärkeän huolen. Aloitteen laatijat kysyvät, miten varmistamme, ettei vihreän siirtymän investoinneilla aiheuteta uusia uhkia vesistöjen tilalle. Huoli on aiheellinen, oikeutettu ja ajankohtainen.

Arvoisa puhemies! Kansalaisaloitteessa ehdotetaan, että jätevesipäästöjen sääntelyä tiukennetaan erityisesti akkuteollisuuden ja kaivosten osalta. Aloitteessa mainitaan huoli vesiluonnon haitallisten aineiden päättämisestä vesiimme. Tällaiset kysymykset on syytä käsitellä vakavasti ja asiantuntijatiedon pohjalta.

On tärkeää todeta, että Suomi ei ole ollut asiassa toimeettomana. Hallitus on jo tehnyt useita toimia vesistöjen suojelemiseksi. Katujen lumen kaataminen mereen kielletään siirtymäajan jälkeen. Laivojen jätevesien lasku aluevesille kielletään myös harmaiden vesien osalta. Itämeren ja Saaristomeren suojeluun on kohdennettu lisärahoitusta. Suomi on myös poistanut Euroopassa eniten vaellusesteitä virtavesistä, jotta vaelluskalat ovat jälleen päässeet nousemaan jokiamme pitkin. Emme siis ole pysyneet toimeettomina.

Arvoisa puhemies! Kansalaisaloite tuo esiin, että suomalaiset haluavat toimia vesistöjen puolesta. Siksi aloite on tervetullut lisä keskusteluun ja ansaitsee huolellisen käsittelyn. Tätä keskustelua käymme jo niin EU:ssa kuin kansallisesti. Esimerkiksi vaarallisten aineiden sääntelyä ollaan päivittämässä, ja juuri se on tärkeää työtä myös tämän aloitteen puolesta.

Suomi tarvitsee puhdasta teollisuutta, mutta tarvitsemme myös puhtaat vedet ja luonnon. Näiden kahden tavoitteen yhteensovittaminen on mahdollista ja välttämätöntä. Kansalaisaloite osoittaa, että suomalaiset arvostavat korkealle järviään, lampiaan, meriään ja jokiaan ja rannikkoaan. Eduskunnan velvollisuus on osoittaa, että nämä arvot ja asiat otetaan vakavasti. Isänmaallinen vastuu tarkoittaa myös vastuun kantamista vesistöistämme. Ne kuuluvat tuleville sukupolville yhtä lailla kuin meille. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kallio.

15.50 Vesa Kallio kesk: Arvoisa rouva puhemies! Itse tulen Etelä-Savosta Saimaan rannalta Järvi-Suomesta, missä on Suomen puhtaimmat sisävedet. Toki niissäkin omat ongelmansa on, mutta tilanne on varsin hyvä, ja sellaisena tulee sen myös säilyä.

Kaivosteollisuus on keskeinen osa vihreää siirtymää, jonka edistämisessä on huomiotava sekä talous- että ympäristökysymykset. Kuten kaikessa ihmistoiminnassa, yksityisessä ja yritystoiminnassa, myös kaivosteollisuudessa ja sen tuottamien raaka-aineiden jalostus- ja arvoketjuissa on huomiotava niin kiertotalous- kuin vesistövaikutukset. Kiertotaloutta tulee lisätä merkittävästi ja vesistövaikutuksia tulee vähentää ja erityisesti ennalta-

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

ehkäistä tehokkaasti. Mitään raaka-ainetta ei ole varaa hukata, eikä varsinkaan minkään raaka-aineen hankinnan saa antaa vaarantaa tai heikentää ympäristöä kohtuuttomasti. Oleellista on, että kunnilla säilyy päätösvalta kaivostoiminnan sijoittumisesta niiden alueelle. Tämä takaa lähidemokratian toteutumisen, ja se takaa kaiken toiminnan hyväksyttävyyden.

Oman haasteensa kaivostoimintaan luo se kaikkien tiedossa oleva tilanne, että Euroopan unionin tulee vähentää riippuvuuttaan sen ulkopuolelta tuotavista raaka-aineista. Yhtälö ei ole helppo. Tämä riippuvuuden vähentäminen ja lopulta poistaminen on kyettävä yhdistämään ympäristön kannalta kestävään toimintaan.

Arvoisa puhemies! Mineraalien kestävä kaivaminen suomalaisesta maaperästä ja sen hyödyntäminen paremman tulevaisuuden luomiseksi on yksi monimutkaisimmista yhtälöistä, joita eduskunta joutuu ratkomaan. Jotta yhtälön ratkaisu löytyy, on jokaista sen muuttujaa käsiteltävä samaan aikaan. Minkään yksittäisen muuttujan erillinen tarkastelu ei johda yhtälön ratkaisemiseen. Tämä vaatii meiltä kaikilta kykyä laaja-alaiseen ja avoimeen sekä analyyttiseen ajatteluun. Meillä poliitikoilla ei ole varaa eikä edes oikeutta asettaa yhden asian liikkeen rooliin, ei tässä eikä missään muussakaan käsittelyymme tulevassa asiassa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Karlsson.

15.52 Anette Karlsson sd: Arvoisa puhemies, ärade talman! Suomen vesistöt ovat meille suomalaisille sydämenasia. Lähivesistöt, järvet, joet ja rannikko ovat monille tärkeintä lähiluontoa. Silti monin paikoin vedet voivat huonosti. Itämeri ja monet joet ovat rehevöityneet, ja erinomaisessa kunnossa olevia vesistöjä on enää vähän. Ei siis ihme, että ihmiset ovat huolissaan. Kansalaisaloite, jonka yli 50 000 suomalaista on allekirjoittanut, ei ole turha huuto vaan tärkeä keskustelun avaus. Kahden pienen lapsen äitinä tämä koskettaa minua henkilökohtaisesti. Haluan, että lapsillamme ja lapsenlapsillamme on mahdollisuus uida kirkkaassa vedessä ja kokea puhdas luonto kaikkialla Suomessa.

Me tiedämme, että vihreän siirtymän investointeja tarvitaan: kaivoksia, akkumateriaali-tehtaita ja muuta uutta teollisuutta. Vihreää siirtymää ei kuitenkaan voi edistää, jos se romuttaa vesistömme. Samalla täytyy myöntää, että kaikki investoinnit kuormittavat luontoa. Nyt on löydettävä ratkaisut, jotka aiheuttavat mahdollisimman vähän haittaa.

Suomen ympäristökeskuksen mukaan sulfaatti pitäisi lisätä haitallisten aineiden asetukseen ja sille olisi asetettava tieteellisesti johdetut ympäristön laatunormit. Uusien tutkimusten mukaan sulfaattimäärät haittaavat erityisesti järvien eliöstöä. Myös vaikutukset Suomen rannikkoalueilla voivat olla haitallisempia kuin meriin yleensä, sillä Itämeressä on sulfaattia luonnostaan vähemmän kuin valtamerissä.

On myös tärkeää, että yritykset käyttävät prosesseissaan parasta käyttökelpoista tekniikkaa, vaikka se lisäisi hankkeiden kustannuksia. On kaikkien etu, että säännöt ovat selvät ja ennakoitavat. Lupaprosesseihin tarvitaan riittävät resurssit, jotta päätökset ovat laadukkaita ja syntyvät ajoissa. Investointivarmuus ja ympäristönsuojelu eivät sulje toisiaan pois. Ne voivat kulkea käsi kädessä, kun lainsäädäntö on ajan tasalla ja päätöksenteko on avointa.

Arvoisa puhemies! Kansalaisaloitteen viesti on tärkeä. Vesistöjen kuormitusta on vähennettävä ja uudet investoinnit toteutettava kestävällä tavalla. Kiitos kansalaisaloitteen tekijöille ja allekirjoittajille. Olette erittäin tärkeällä asialla. Toivon, että ympäristövalio-

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

kunta käsittelee aloitteen ripeästi ja laadukkaasti ja arvioi sen toteuttamismahdollisuudet ja tekee selkeän suosituksen lainsäädännön parantamiseksi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Pitko.

15.55 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Vihreä siirtymä on siirtymä luonnonvarojen ylikulutuksesta ja fossiilitaloudesta ekologiseen talouteen, joka perustuu kiertotaloudelle ja joka hillitsee ilmastonmuutosta eikä aiheuta haittaa luonnon monimuotoisuudelle. Toiminta, joka aiheuttaa vesistöjen pilaamista, ei siis ole vihreää siirtymää, ja tätä termiä mielestäni käytetään usein väärin. Vesistöt eivät voi olla vihreän siirtymän kaatopaikkoja, koska vihreässä siirtymässä ravinteet ja päästöt kierrätetään ja otetaan hyötykäyttöön, eikä tulevaisuudessa kaatopaikoille edes tule olla käyttöä. Me nimittäin joudumme ojasta allikkoon, jos yritämme torjua ilmastonmuutosta perustamalla akkutehtaita ja metallimalmikaivoksia ja samalla sallimme niiden aiheuttaa merkittävää haittaa vesistöille sen sijaan, että asetamme riittävät rajat ympäristövaikutuksille. Tässä aloitteessa ollaankin aiheellisesti huolissaan uuden kaivos- ja akkumateriaaliteollisuuden vesistöpäästöistä, ja kannatan tämän kansalaisaloitteen edistämistä.

Suomen lainsäädäntö on jäänyt jälkeen jätevesien raja-arvojen osalta, erityisesti sulfaatin ja ksantaattien osalta, kuten tässä aloitteessa osoitetaan erityistä huomiota. Valtioneuvoston asetus näistä vesistöille vaarallisten ja haitallisten aineiden raja-arvoista on lähemmäs 20 vuoden takaa. Suomen ympäristökeskuskin on esittänyt asetuksen päivittämistä. Liian suuret sulfaattipitoisuudet ovat eliöille tappavia, ja niitä me emme toivo suuressa määrin vesistöihimme. Esimerkiksi Ruotsi on säätänyt sulfaatile tiukat raja-arvot, eikä se ole estänyt teollisuuden investointeja. Ksantaattejakin voidaan vähentää prosesseissa, ja erityisesti pohjoisessa kylmissä olosuhteissa on noudatettava erityistä varovaisuutta, sillä ksantaattien hajoaminen on aikaisemmin tiedettyä hitaampaa juuri arktisissa olosuhteissa.

Suomen vedet ovat aikojen saatossa kokeneet kovia. Erinomaisessa tilassa olevia vesistöjä löytyy enää vain Ylä-Lapista ja Itä-Suomesta. Tukkiuitot, purojen perkaaminen, metsien ojitus sotien jälkeen, vesivoima, järvien ja jokien pohjissa makaavat 60–70-lukujen teollisuuden kemikaalit ja edelleen vesistöihin ohjautuvat kaivosten jätevedet, maatalouden fosforikuormitus ja metsätalouden päästöt ovat jo tällä hetkellä riesanamme. Vesistömme eivät kestä lisääntyviä teollisia päästöjä. Euroopan unionin vesiputedirektiivi ohjaa Suomea parantamaan vesien tilaa. Mahdollisuuksia puuttua edellä mainittuihin kuormituksiin olisi paljon. Luonnontilan parantaminen vedessä ja maalla parantaa erityisesti vesiemme tilaa. Onkin käsittämätöntä, että Suomen hallitus sen sijaan, että se edistäisi EU:n vesiputedirektiivin tavoitetta, on muuttanut lakejamme niin, että erinomaisessa tilassa olevien vesistöjen tilaa saa jatkossa heikentää, ihan kuin meidän vesistömme olisivat liian hyvässä tilassa.

Maapallon kantokyvyn huomioivaan talouteen siirtymisessä on onnistuttava. Samalla vihreän siirtymän mahdollisuudet ovat Suomen taloudelle merkittäviä. Nyt ei kannata nostattaa paikallisia ihmisiä hankkeita vastaan, vaan varmistaa uuden teollisen toiminnan sosiaalinen toimilupa — kuunnella siis ihmisiä ja säätää päästörajat niin, ettei ympäristön ja ihmisten hyvinvointi ole uhattuna.

Kävimme ympäristövaliokunnan kanssa Etelä-Savossa pari viikkoa taaksepäin. Yksi vierailukohteemme oli Laukunkankaan entinen kaivos, joka on suljettu 90-luvulla mutta joka vielä tänäkin päivänä vuotaa päästöjä Saimaan vesistöihin. Lainsäädäntömme, sen

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

valvonta ja kaivosten velvollisuudet eivät ole olleet ajan tasalla, kun tällaista voi käydä. Kaivoksen omistava yhtiö pyrkii tekemään korjaavia toimia päästöjen kuriin saamiseksi. Savonlinnan kaupunki onkin saanut jo tarpeekseen kaivoksista tämän ja muiden tapausten johdosta ja on päättänyt torjua kaivokset kaupungin alueella herkän Saimaan vesistön äärellä.

Oma visioini Suomesta on vihreän teollisuuden edelläkävijä, jossa kaivoksissa ja teollisuuslaitoksissa on otettu käyttöön viimeisintä teknologiaa olevat ratkaisut ja jossa vesistö-päästöt on kaikin tavoin minimoitu ja jäljelle jäävät haitat kompensoitu. Koska me myös kulutamme teknologiaa ja akkuja ja haluamme sähköistää yhteiskunnan, on meidän myös osallistuttava näiden raaka-aineiden tuottamiseen. Suomeen ovat tervetulleita niille soveltuville sijainneille myös uudet kaivokset, kunhan sääntelymme vastaa nykytietoa ympäristöturvallisuudesta ja toimijat veloitetaan hyödyntämään viimeisintä teknologiaa vesien käsittelyssä ja päästöjen talteenotossa.

Kiitos aloitteen tekijöille siitä, että käymme tätä keskustelua eduskunnassa. Tulemme ympäristövaliokunnassa käsittelemään aloitteen tarkasti. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Oinas-Panuma, olkaa hyvä.

16.01 Olga Oinas-Panuma kesk: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Näin keskustalaisena ihmisenä se lähiluonnon ja ympäristön ja muitten eläinten ja eliöitten kunnioitus tulee kyllä hyvinkin DNA:sta, ja olen tosi iloinen, että me voidaan täällä salissa puhua ympäristöasioista. Niistä sopisi tietenkin puhua useamminkin.

Haluan kiittää aloitteen tekijöitä siitä, että tällainen aloite on meille tänne tuotu. Olen siihen hyvinkin perehtynyt. Käytännössähän siellä vaaditaan, että sille määritettäisiin raja-arvot, kuinka paljon haitallisia aineita saa jätevesissä olla, ja aloite sinällään ei vastusta uusia hankkeita, vaan kyse on nimenomaan siitä, millä ehdoilla erilaiset toimijat saavat toimia.

Mielestäni yksi hyvin olennainen asia tähänkin liittyen on se paikallinen hyväksyttävyyys. Eli yleensä kun meillä tulee esimerkiksi erilaisia kaivoksia, niin eiväthän ne täällä kaupunkiseuduilla tai siellä, missä isoja massoja ihmisiä asuu, yleensä ole, vaan ne ovat nimenomaan siellä haja-asutusalueilla, siellä, missä ihmiset muutenkin asuvat hyvin paljon rinnatusten luonnon kanssa. Kun me mietitään sitä paikallista hyväksyttävyyttä erilaisille hankkeille, niin siinä kyllä ihan olennaisen tärkeää on se, että kun jotain tuotetaan, niin siten niitä haittoja jäisi myös alueelle mahdollisimman vähän ja sen sijaan ennemmin tilalle tulisi niitä hyötyjä. Toivon sitten, että valiokunta pystyy myös näitä asioita ottamaan huomioon omassa käsittelyssängsä. Koska energiahankkeita meille varmasti tulee, niin kyllähän ne kannattaisi tehdä tietenkin niin, että se paha mieli niistä minimoitaisiin.

Toivon ehdottomasti valiokuntaan tämän kanssa mielenkiintoisia keskusteluja, ja toivottavasti pääsette tätä mahdollisimman pian ja syvällisesti käsittelemään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Riipi, olkaa hyvä.

16.03 Mika Riipi kesk: Arvoisa puhemies! En nyt lähde debatoimaan edustaja Kallion kanssa, ovatko Saimaalla vai Lapissa ne puhtaimmat vesistöt. Totean vain, että meilläkin niitä tuolla pohjoisessa on todella paljon, ja samaan aikaan meillä ehkä tämä vihreän siirtymän mineraalipuoli on kiivaimmillaan. Meillähän toimii tällä hetkellä kolme kaivosta, ja

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

eri vaiheissa luvitusta on vähän laskentavasta riippuen viidestä kuuteen hanketta. Etsintä on myöskin hyvin vahvaa, ja tämä nyt yhdistettynä tähän aloitteessa olevaan sisältöön tekee tämän kyllä erinomaisen tärkeäksi meille tuolla pohjoisessa.

Olen ollut aiemman viran puolesta mukana hyvin monessa kaivosprosessissa niin siellä kaavoittajana kuin sitten muuten yhteensovittajana, ja kyllä ymmärrän hyvin pitkälti sen paikallisten ihmisten huolen omasta ympäristöstään ja tulevaisuudestaan. Nyt kun vielä samaan aikaan näitä hankkeita on paljon ja vielä luvitusta pyritään vauhdittamaan, niin nousee huoli siitä, ovatko ne normit siellä luvituksen taustalla ihan aidosti kunnossa. Tässä mielessä tämä aloite on todella ajankohtainen.

Kyse on hyvin pitkälti paikallisesta hyväksyttävyydestä, ja paikallista hyväksyttävyyttä ei kannata väheksyä, koska faktahan on, että tähän maahan ei perusteta yhtään kaivosta ilman paikallista hyväksyttävyyttä. Siksi onkin muuten mielenkiintoista seurata, millaisen esityksen hallitus tulee tekemään nyt sitten mineraaliveron korotuksesta — tuleeko se otamaan sen korotuksen, jota sinällään pidän tarkoituksenmukaisena, valtion kassaan vai sille kunnalle ja paikkakunnalle. Jos se menee valtion kassaan, niin se tulee romuttamaan sen paikallisen hyväksyttävyyden kyllä aika lailla tuolla pohjoisessa.

Arvoisa puhemies! Minä haluan myöskin kiittää aloitteen tekijöitä. Tämä on tärkeä aloite. Minä en ole kemisti, enkä osaa arvioida sulfaattien ja ksantaattien vaikutuksia vesistöihin ja eliölajeille, mutta on hyvin tärkeää, että nyt täällä tässä prosessissa, osana tätä aloitteen käsittelyä tämä asia arvioidaan ja käytetään parhaita mahdollisia asiantuntijoita, ja tehdään sitten tarvittavat korjaavat toimenpiteet, jos nähdään niille aihetta. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

16.05 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Alkuun haluan minäkin kiittää kansalaisaloitteen tekijöitä ja kaikkia sen allekirjoittajia. Tämä aloite osoittaa, että suomalaiset kantavat vakavaa huolta vesistöjen tilasta ja haluavat toimia sen puolesta, että vesistömme pysyvät puhtaina.

Suomeen on syntymässä uutta ja entistä suurempaa vihreän siirtymän teollisuutta. Me tarvitsemme näitä hankkeita teollisuuden kestävyysmurroksen läpiviemiseen, mutta mitään hanketta ei kuitenkaan pidä toteuttaa ympäristön kustannuksella. Myös vihreän siirtymän hankkeisiin liittyy riskejä, jotka tulee tunnistaa ja huomioida. Vihreä siirtymä on vihreää vain silloin, kun sen varjolla ei pilata vesistöjä tai muuta luontoa.

Kuten kansalaisaloitteessakin todetaan, Suomen vesistöjen tila on huolestuttava. Erinomaisessa tilassa olevia vesistöjä on enää vain Pohjois-Lapissa ja Itä-Suomessa. Itämeren rannikkomme on pääosin tyydyttävässä tai välttävässä kunnossa.

Euroopan komissio on lähettänyt Suomen hallitukselle viime lokakuussa rikkomuspäätöksen, jossa komissio kehottaa Suomea noudattamaan vesipuitedirektiiviä ja parantamaan vesistöjen tilaa. Emme siis ole tehneet riittävästi, ja valitettavasti Orpon hallitus on myös vesien tilaa heikentäviä päätöksiä tehnyt. Akku- ja mineraalitehtaat, kaivokset, metsäteollisuus tai mikään muukaan teollisuudenala ei saa pilata arvokkaita vesistöjämme. Kerran pilattua on vaikea ja kallis ennallistaa.

Orpon hallituksen tavoitteena on luvituksen sujuvoittaminen, mutta sitä ei pidä tehdä ympäristönsuojelun tasoa heikentämällä. Päinvastoin ympäristönsuojelun hyvän tason tulee olla jatkossakin ohjenuora, jotta voimme turvata puhtaan luonnon ja puhtaat vedet myös tuleville sukupolville. Elinkeinoelämä korostaa sääntelyn pitkäjänteisyyttä, ja tällä

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

kansalaisaloitteella esitettävillä sitovilla raja-arvoilla saataisiin juurikin ennustettavuutta luvitukseen ja voitaisiin näin ehkäistä myös tarvetta valituksille.

Arvoisa puhemies! Vihreät kannattavat tätä aloitetta ja sen tavoitteita. Valtioneuvoston asetus vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista tulee viipymättä päivittää niin, että asetukseen lisätään sitovat raja-arvot sulfaatile ja ksantaateille. Raja-arvoja on esittänyt myös Suomen ympäristökeskus, ja ne ovat käytössä jo esimerkiksi Ruotsissa ja Kanadassa. Vihreässä siirtymässä olennaista on se, että materiaalit kiertävät. Sulfaatti kannattaa ottaa talteen sen sijaan, että sen annettaisiin valua vesistöihin. Tästä löytyy hyvä esimerkki Ruotsista, jossa akkumateriaalitehtaan natriumsulfaatti poistetaan jätevedestä ja käytetään raaka-aineeksi lannoiteteollisuuteen. Teknologia tähän siis on olemassa.

Arvoisa puhemies! Uusien tehtaiden päästöjen lisäksi meidän on huolehdittava myös siitä, että olemassa olevat ympäristö- ja vesiluvat ovat ajantasaisia niin, etteivät valumat aiheuta ekologisen tilan heikkenemistä vesistöissä. Komission käynnistämä rikkomusmenettely liittyy juuri tähän. Tämän aloitteen ehdotuksen lisäksi tulisikin viipymättä ryhtyä toimiin, jotta lainsäädäntö ohjaisi myös vanhojen ympäristö- ja vesilupien päivittämiseen vesipuitteidirektiivin vaatimusten mukaisiksi.

Arvoisa puhemies! Kiitos vielä kerran kansalaisaloitteen tekijöille. Todella toivon, että tämä aloite saa täällä eduskunnassa myönteisen vastaanoton, perusteellisen käsittelyn ja johtaa lainsäädännön muutoksiin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen on poissa. — Edustaja Kaleva, olkaa hyvä.

16.09 Atte Kaleva kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Aivan ensiksi haluan kiittää tämän kansalaisaloitteen tekijöitä. Tämä on erittäin tärkeä aloite ja puuttuu sellaiseen epäkohtaan, mikä meillä on ehkä vähän jäänyt huomiotta.

Kerron teille aluksi tämmöisen itseäni jopa hiukan järkyttäneen tapauksen, minkä huomasi tuossa jokin aika sitten, puolitoista vuotta sitten — tai itse asiassa siitä on noin kaksi vuotta aikaa. Porissa on Yyterin valtavan hieno ranta, jossa on näitä dyynejä. Sehän on aika matalasti syvenevä ranta, ja siinä on vieressä tämmöinen niin sanottu pumppaamoranta, siis sen pääranan vieressä. No, sitä kutsutaan pumppaamorannaksi sen takia, että siinä tosiaan toimii tämmöinen pumppaamo. Siellä pestään Fortumin jätteenpolttolaitosten tuhkaa. Tämä tuhka on siis ongelmajätettä. Sitä ei voida läjittää, ennen kuin se viedään pesulaitokseen, jossa se pestään. Ja nämä pesuvedet sellaisenaan johdetaan Itämereen, ja sen jälkeen tämä tuhka ei enää olekaan ongelmajätettä, se voidaan läjittää. No, tässä pesuvedessä on pääosin nimenomaan sulfaattia. Se oli minun mielestäni aika järkyttävää, että tällaista tehdään, sillä Yyterihän voisi olla ihan meidän matkailun... Jos sitä kehitettäisiin siihen suuntaan, se olisi todella hieno paikka. Tämä pumppaamoranta on yksi niistä harvoista paikkoja, mihin tulee kohtuullisen kokoisia aaltoja silloin, kun keli on täsmälleen sopiva. Hangon ja muun paikan lisäksi tämä on yksi niistä harvoista paikkoja täällä.

No, sulfaattipitoisuudelle siinä vedessä, mihin sitä päästetään, ei ole mitään pitoisuuden ylärajaa silloin, kun kyse on murtovedestä eli merivedestä. Tälle on perusteet silloin, jos ajatellaan, että sulfaattia päästetään valtamereen, joka on suolaista jo muutenkin. Valtamerihän on keskisyvydeltään... Yleensä meret ovat hyvinkin syviä, puhutaan useista kilometreistä, eli se vesimassa siinä altaassa on suuri. Silloin nämä pitoisuudet sen sulfaattipäästölähteen kohdalla pistemäisesti eivät pääse nousemaan kovin isoiksi, koska se sul-

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

faatti hajoaa siihen isoon vesimassaan. Mutta Itämerihän on matala meri. Sen keskisyvyys on muistaakseni jotain 54—55 metriä, ja varsinkin tuossa Porin rannikolla, joka syvenee hitaasti, se on matala eli se vesimassa on pieni. Tällöin nämä sulfaattipäästöt tai itse asiassa sulfaattipitoisuus siinä sen päästöputken päässä saattaa pistemäisesti nousta hyvinkin korkeaksi, mikä on erittäin haitallista rehevöitymisen kannalta, vesieliöstön kannalta. Eli tätä pitäisi pystyä tarkkailemaan.

Nythan meillä on päästörajat olemassa makeaan veteen. Otetaan taas Porista esimerkki. En halua singuloida nyt Poria tässä negatiivisesti. Pori on hieno kaupunki, kyllä on paljon hyviä puolia. Mutta jos katsotaan sitä, että tehdasta ei voi perustaa Kokemäenjoen varrelle, koska se ei saa sinne laskea sitä sulfaattia, kun se on makeaa vettä, mutta sen sijaan siihen hyvin lyhyen matkan päähän sen voi perustaa niin, että se laskee sinne, mihin se Kokemäenjoenkin laskee, niin laskee ne täysin puhdistamattomana Itämereen. Eihän tässä tekemisessä ole minkäänäköistä järkeä. Eli kyllä me tarvitaan selkeästi raja-arvot. Ja itse asiassa se viesti, mitä minä saan sieltä elinkeinoelämän puolelta, on juuri se, että säätäkää ennalta arvattavat, ennalta tiedetyt raja-arvot näille sulfaattipäästöille, jotta sitten, kun näitä investointihankkeita ollaan tekemässä, voidaan katsoa, että okei, tästä akkumateriaalitehtaasta tulee tämän verran sulfaattia jäteveteen, eli sitä pitää puhdistaa tälle tasolle.

Mitä se maksaa? Olen ymmärtänyt, että tuolla niin sanotun pumppaamon kohdalla se suljetun kierron järjestelmä olisi maksanut noin miljoona euroa. Eihän tietenkään yritys halua tällaista miljoonaa laittaa siihen, ellei ole pakko. Se on tässä salissa meidän lainsäätäjien tehtävä vaatia, että se laitetaan siihen, se puhdistetaan riittävälle tasolle. Osakeyhtiön tehtävä on tuottaa voittoa omistajille. Meidän tehtävä on säätää lainsäädäntö sellaiseksi, että se on kestävää kaikilla tavoilla. Tämä ei tarkoita sitä, että näitä raja-arvoja säädettäisiin sellaisiksi, että kaikki kaupallinen toiminta Suomessa muuttuu mahdottomaksi, eivätkä sitä tämän kansalaisaloitteen tekijätkään tietenkään ole esittäneet, vaan sitä, että se toimintakenttä on ennalta arvattava, ja tämä on juuri se, mitä sieltä yrityspuolelta, elinkeinoelämästäkin toivotaan.

Sen takia toivon, että kun tämä aloite lähtee käsittelyyn... Meillä on Ympäristökeskuksessa kaksi tutkijaa, jotka ovat tarkasti tämän asian päällä. Siellä on vertaisarvioitavana oleva tutkimus. En tiedä, onko se jo vertaisarvioitukin tällä hetkellä, en ole päässyt ihan viimeisimpinä päivinä sitä asiaa seuraamaan, mutta joka tapauksessa se tulee kohta, julkaistaan vertaisarvioituna, ja siinä näitä raja-arvoja on tarkasti katsottu, nimenomaan niin, että se pitoisuus siellä vedessä, vesistöissä, jonne sitä päästetään, ei pääse nousemaan liian korkealle, niin kuin valitettavasti nyt on joskus päässyt käymään — tai ei ole päässyt käymään, koska ei ole mitään pitoisuusarvoa, silloinhan se ei voi nousta liian korkealle. Eli nämä yritykset ovat toimineet täysin sen olemassa olevan lainsäädännön puitteissa, mutta nyt meidän täytyy täällä sitä lainsäädäntöä muuttaa.

Toivon hyvin kovasti, että tämä kansalaisaloite, toisin kuin — sanotaan se nyt tässä suoraan — kansalaisaloitteet yleensä, johtaisi lainsäädännön muutokseen. Jollei, niin olen valmis tekemään tästä sitten, kun katsotaan, miten tämä käsittely menee, tarvittaessa vaikka toimenpidealoitteen. Uskon, että yhdessä, parlamentaarisesti siihen asiaan voivat muutkin liittyä. Kyllä tämä täytyy saada nyt kuntoon. Vihreä siirtymä: Nämä meret eivät voi olla kaatopaikkoina vihreälle siirtymälle. Silloin se siirtymä ei ole vihreä, niin kuin joku täällä sanoikin, että se on musta. Ja tätä me ei haluta, vaan me halutaan pitoisuuksille selkeät raja-arvot lakiin. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kivelä, olkaa hyvä.

16.15 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Kiitos myös minun puolesta tämän kansalaisaloitteen tekijöille ja allekirjoittaneille. Pidän tätä erittäin tärkeänä aiheena, ja on hienoa, että me pääsemme sitä käsittelemään täällä.

Suomi on erittäin hieno maa vesiluonnon osalta. Meillä on hyvin paljon erilaisia vesistöjä ja vesimuodostelmia, ja samaan aikaan näistä monet ovat myös herkkiä pilaantumisle. On aivan selvää, että Suomessa pitäisi paljon nykyistä paremmin suojella vesistöjä.

Huolimatta pitkään jatkuneesta vesiensuojelutyöstä ekologiselta tilaltaan heikentyneiden vesistöjen tila ei ole juuri muuttunut eikä tämä vesistökuormitus ole merkittävästi alenunut. Ja kuten tässä kansalaisaloitteessa tuodaan esille, Suomihan on tosiaan joutunut Euroopan komission rikkomismenettelyyn vesipuitelidirektiiviin liittyen. Eli haluan korostaa, että tämä olisi voitu ja olisi myös pitänyt korjata jo aikoja sitten.

Vasemmistoliiton kanta tosiaan on se, että vihreä siirtymä on tärkeää, mutta se pitää tehdä reilulla tavalla ja se pitää tehdä sellaisella tavalla, että luonnonsuojelusta pidetään kiinni. Me olemme myös tunnistanee tämän asian tärkeyden ympäristövaliokunnassa ja käsitelleet tätä aikaisemmin jo ihan omana asianaan, eli vihreän siirtymän vesistövaikutuksia.

Tässä käsittelyssä nousi mielestäni yksi tärkeä huomio, jonka haluan tässä vielä nostaa esille, ja se on se, että Suomessa aiemman kuormituksen heikentämä vesien tila on muodostanut esteen puhtaaseen siirtymään liittyvien hankkeiden luvittamiselle. Eli tämä nykyinen olemassa oleva kuormitus estää sitten näitä vihreän siirtymän investointeja. Itse ajattelen, että meidän pitäisi sen takia vaatia myös uusintalupia näille olemassa oleville laitoksille, ja kun tätä selvitin, niin todettiin, että näitä on aikaisemmin ollut, mutta on haluttu keventää hallintoa, ja sitten on todettu, että näistä määräaikaistarkastuksista voidaankin luopua. Eli kun eduskunta käsittelee tätä vesienhoitolakia, niin silloin me ehdotimme, että tämä asia muutettaisiin, mutta tähän valitettavasti hallituspuolueilla ei ollut silloin halua. Tämä on selkeä heikennys, mutta totta kai samaan aikaan hallitushan on tällä kaudella esimerkiksi reippaasti leikannut vesiensuojelusta, mikä sitten vaikeuttaa osaltaan myös sitä työtä. Eli itse ajattelen, että tähän pistekuormitukseen pitää puuttua sekä uusien lupien että myös näiden vanhojen lupien osalta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Malm, olkaa hyvä.

16.18 Niina Malm sd: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tämä on hyvä aloite, koska puhtaasta vedestä ei voida koskaan puhua liikaa. Ympäristö ja teollisuus ovat molemmat vahvoja suomalaisessa identiteetissä, ja ne voidaan sovittaa yhteen. Vanha sanonta ”ympäristö ja työ kättä lyö” pätee edelleen.

Salissa on tänään käytetty hyviä puheenvuoroja, ja vaikka ei välttämättä aina olla edustaja Kalevan kanssa kaikista politiikkatoimista samaa mieltä, niin esimerkki oli mainio, ja ajattelinkin itse kertoa myös esimerkin siitä, kuinka meillä on erilaisia epäkohtia puhtaan veden saamiseen:

Omassa kotikaupungissani Imatralla meillä on Immalanjärvi, joka varmasti monelle on tuttu siitä, että se taitaa olla Suomen syvimpiä järviä. Immalanjärveen laskee laskuoja, joka menee Immalanjärveen, ja Immalanjärven toisesta päästä lähtee laskuoja, joka menee Venäjälle. Kun nyt on tilanne se, että tietenkin sulfaatteja täällä kierrossa on, niin tämä kiertohan tapahtuu Immalanjärven kautta niin, että laskuojasta järveen menevät kaikki ravin-

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

teet sieltä maanviljelyksiltä ja metsäpalstoilta, ja sitten ne laskevat sinne Venäjälle samaiseen ojaan, jokeen tai puroon, joka sitten menee Svetogorskiin saakka, ja siellä siihen liittyvät sitten myös Venäjän puolella olevat yhdyskuntavedet. No, kun tämä laskuoja menee Venäjälle, niin tätä laskuojaa ja puroahan siis säätelee rajavesikomission lainsäädäntö. Ja kun tiedämme, että ilmastonmuutos ja ravinteet lämmittävät vesiä, niin esimerkiksi tänä syksynä, muutama viikko sitten, Immalanjärvessä vielä esiintyi sinilevälauttoja.

Se, mitä tällä hetkellä ei voida tehdä, on, että tätä Immalanjärven vesikiertoa ei voida kääntää niin, että se jättäisi järven kokonaan väliin. Suunnitelmat siis ovat olemassa olleet jo 90-luvulta saakka, että vettä ei johdettaisi Immalanjärveen vaan se johdettaisiin suoraan tähän poisto-ojaan, joka sitten liittyy sinne Vuoksen vesistöön Venäjän puolella. Mutta näin ei voi tehdä, vaikka kaikki toimenpiteet tehtäisiin Suomen puolella, koska hyväksyntä täytyy hakea rajavesikomissiolta. Tämä lainsäädäntö on muistaakseni ehkä jostain 60-luvulta.

Meillä on siis tällä hetkellä tilanne, jossa me emme voi taata emmekä tehdä toimia Suomessa puhtaan veden ja puhtaan järven edellytyksiksi, koska meillä on lainsäädäntö, joka estää tämän toiminnan tämän rajavesikomissiosopimuksen kautta. Sen takia halusin pitää tämän puheenvuoron, että täytyisi ehkä tulevaisuudessa myös miettiä, jos Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan jatkuu, että mitä tehdään esimerkiksi rajavesikomission kanssa, koska tällä tavoin se aiheuttaa myös meille ongelmia pitää huolta puhtaista vesistä, kun me sitä lupaa emme luonnollisesti tällä hetkellä sieltä komissiosta saa, kun eihän se komissio virallisesti toimikaan. Tilanne on sinänsä ironinen suorastaan, sillä samat ravinteet, samat sulfaatit ja sama vesimäärä kiertävät tässä järjestelmässä koko ajan, mutta Immalanjärven osuutta siitä ei voida poistaa sen takia, että lupaa meillä tähän ei ole. Immalanjärvellä on muun muassa Imatran ja Imatran lähialueiden osalta tärkeä merkitys siinä, että se on meidän juomavesialtaamme tälläkin hetkellä osittain, ja kun kokonaisturvallisuudesta aina halutaan puhua, niin myös puhdas vesi on osa kokonaisturvallisuutta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaleva, olkaa hyvä.

16.22 **Atte Kaleva kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! Kun nimeni mainittiin tässä, niin haluan vain vahvistaa osaltani sen, että edustaja Malm on tässä täysin oikeassa. Me ei todellakaan olla kaikista politiikkatoimista aina oltu samaa mieltä, mutta tästä olemme, ja myös edustaja Malmin esimerkki oli erinomainen. Nämä ovat tärkeitä tuoda esille.

Unohdin omassa puheenvuorossani mainita sen, että haluan kiittää myös tätä Puhtaan Meren Puolesta -yhdistystä, rekisteröityä yhdistystä, joka on tuonut tätä asiaa ja pitänyt tätä esillä ja lisäksi Suomen surffiyhteisön edustajaa Juha Silaa, joka myös on lisännyt omaa ymmärrystäni tästä valitettavasta asiasta.

Toivon nyt vielä kertaalleen, että tämä nyt saataisiin tämän kansalaisaloitteen kautta valiokunnassa vietyä eteenpäin sillä tavalla, että me saataisiin selkeä pitoisuuden raja-arvo määritettyä myös sulfaatille murtoveteen. Siitähän tässä on kysymys. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

16.23 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Valitettavasti en ehtinyt koko keskustelun alkua kuulemaan, mutta ensin lämpimät kiitokset aloitteen tekijöille. Kansalaisaloitteiden kautta on nyt nostettu viime aikoina paljon meidän ympäristöhuoliamme eduskunnan kä-

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

sittelyyn, ja minusta se kertoo siitä, että me emme tee riittävän vahvasti sitä työtä, ja toisaalta siitä, että suomalaisilla on oikeasti vahva side omaan luontoon, ympäristöön, meidän vesistöihimme.

Minä ajattelin sanoa muutaman sanan kaivostoiminnasta, joka tuottaa yksin peräti 90 prosenttia Suomen vaarallisen jätteen määrästä, 75 prosenttia ylipäättään jätteen määrästä. Myöskään luonnonsuojelualueet eivät ole suojassa esimerkiksi tämän kaivosjätteen tuottamilta valumilta. Kaivostoimintaa on siis selkeästi kehitettävä, kaivoslainsäädäntöä entisestään kiristettävä sen osalta, mitä tapahtuu kaivoksissa niiden toiminnan aikana, mutta myös sen osalta, mitä tapahtuu kaivosten sulkeuduttua, ja myös siihen tämä aloite minun mielestäni hyvin tarttuu.

Kaivannaisdirektiivin mukaan ympäristön pilaaminen on kiellettyä pitkällä aikavälillä, mutta sen direktiivin soveltaminen meillä Suomessa on vielä puutteellista. Kaivokset lisääntyvät tällä hetkellä myös alueilla, joilla on heikompi kaivannaismineraalien pitoisuus, jolloin seuraus on se, että syntyy enemmän tätä sivukiveä ja muuta jätettä, ja kun Suomi on poikkeuksellinen maa siinä, että meillä on korkeat pohjavedet ja meillä sataa paljon — saa nähdä, miten käy ilmastonmuutoksen vaikutuksen myötä, sataako entistä enemmän — niin juuri nämä jäte-, sivukivien valumat ovat niitä ongelmia, jotka pitäisi huomioida.

Toivon, että saamme sekä kaivosverotusta, missä hallitus on onneksi pienin askelin edennyt, kiristettyä että myös tätä vastuukysymystä entistä vahvemmin suunnattua siten, että yhteiskunnan kantaman vastuun sijaan myös yhtiöt kantavat entistä painavampaa vastuuta.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

8. Lakialoite laeiksi oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain sekä esitutkintalain muuttamisesta

Lakialoite LA 20/2025 vp Bella Forsgrén vihr ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Edustaja Forsgrén, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.26 **Bella Forsgrén vihr** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vastaamon tietomurto on tragedia, joka koskettaa useita, useita ihmisiä ja koko meidän yhteiskuntaa. Yli 33 000 ihmisen henkilökohtaisimmat tiedot joutuivat rikollisten käsiin. Monille heistä tämä merkitsi elämänmittaista pelkoa, epävarmuutta ja häpeää. Heidän kokemansa trauma ei rajoitu yksin siihen hetkeen, jolloin tieto murrosta tuli julki, vaan jatkuu edelleen. Jokai-

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

nen uusi tieto tietojen levittämisestä tai niiden käytöstä muistuttaa heitä siitä, että he ovat joutuneet rikoksen uhreiksi tavalla, joka on peruuttamaton.

Vastaamon tapaus paljasti samalla vakavia puutteita oikeusjärjestelmämme kyvyssä suojella rikosten uhreja tilanteessa, jossa rikos kohdistuu suureen joukkoon ihmisiä. Jokainen meistä ymmärtää, että ei ole realistista, että kymmenettuhannet uhrin ajaisivat omia korvausvaatimuksiaan erillisinä prosesseina. Se on mahdotonta uhrien näkökulmasta mutta myös kohtuutonta oikeusjärjestelmäämme kohtaan.

Suomen perustuslain 21 § takaa jokaiselle oikeuden saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa. Tässä kohtaa meidän tulee kysyä itseltämme, toteutuuko tällä hetkellä perustuslain takama oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä. Vastaus on valitettavan selvä: ei toteudu. Syyttäjälaitos on jo todennut, että ei sillä ole mahdollisuutta ajaa kymmenientuhansien asianomistajien yksilöllisiä korvausvaatimuksia. Tämä johti siihen, että vastuu jäi vahingonkorvausvaatimuksissa uhreille. Uhrien oli siis itse palkattava avustajia ja seurattava monimutkaista prosessia ja kannettava huomattava kuluriski. Oikeuden toteutuminen ei voi olla riippuvaista siitä, kuinka paljon ihmisillä on rahaa, aikaa ja henkisiä voimavaroja. Näin ei saa olla.

Samaan aikaan oikeusjärjestelmämme kantokyky joutui äärimmäiselle koetukselle. Poliisi ja syyttäjät tekivät valtavia ponnistuksia. On kerrottu, että jopa viisi prosenttia koko Syyttäjälaitoksen henkilöstöstä työskenteli tämän yhden tapauksen parissa. Poliisi siirsi resursseja pois muusta rikostorjunnasta, jotta esitutkintakokonaisuus saatiin eteenpäin. Tämä kertoo siitä, että järjestelmämme ei ole rakennettu kestäväksi tällaista tilannetta.

Siksi olemmekin omasta puolestani, edustaja Karoliina Partasen ja edustaja Elisa Gebhardin kanssa tehneet lakialoitteen, joka tuo järjestelmään uuden toimijan: rikosuhriavustajan. Rikosuhriavustaja olisi tuomioistuimen määräämä ja edustaisi kollektiivisesti suurta joukkoa rikoksen uhreja. Hän voisi esittää heidän puolestaan rangaistus- ja vahingonkorvausvaatimukset sekä huolehtia tuomittujen korvausten perimisestä ja jakamisesta. Tämä merkitsisi sitä, että uhrin saivat oikeutta ilman, että heidän täytyisi itse yksitellen taistella monimutkaisen prosessin läpi.

On tärkeää huomata, että lakialoitteemme ei vie pois yksittäisen uhrin oikeutta toimia omien vaatimuksiensa kanssa, päinvastoin: se lisää vaihtoehtoja ja mahdollisuuksia. Ne, jotka haluavat ja kykenevät ajamaan asiaansa itse, voisivat niin tehdä myös tulevaisuudessa, mutta suurten joukkojen kohdalla rikosuhriavustaja voisi tarjota keinon siihen, että myös haavoittuvassa asemassa olevat ihmiset voivat käytännössä käyttää heille kuuluvaa oikeuttaan.

Tämä uudistus olisi myös koko järjestelmän kannalta järkevä ja kestävä. Kun asiat voidaan käsitellä keskitetysti, säästetään resursseja poliisilta, syyttäjältä ja tuomioistuimelta. Samalla varmistetaan, että oikeus toteutuu nopeammin ja tasapuolisemmin. Vastaamon kaltaisessa tapauksessa olisi täysin mahdotonta, että jokaisen uhrin vahingonkorvaus olisi esitetty yksitellen ja erillisten prosessien kautta. Rikosuhriavustajan avulla olisi ollut mahdollista saavuttaa ratkaisu, jossa jokainen uhri olisi saanut edes jotain hyvitystä ilman, että järjestelmä olisi ajautunut vaikeuksiin.

Tämä aloite ei kuitenkaan koske vain Vastaamoa, se koskee tulevaisuutta. Elämme ajassa, jossa henkilötietoja käsitellään valtavissa määrin. Jokainen meistä jättää digitaalisen jäljen, jota rikolliset voivat käyttää väärin. Henkilötietojen käsittelyn ja keräämisen ollessa nyky-yhteiskunnassamme arkipäiväistä ja yksittäisten toimijoiden käsittelemien tietojen

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

määrä on huomattavan suurta, myös säännellysti on varauduttava siihen, että vastaavan mittaluokan tai vielä suuremman skaalan tapauksia tulee myös jatkossa esitutkintaviranomaisten ja oikeuslaitoksemme käsiteltäväksi.

Onkin vain ajan kysymys, milloin seuraava suuri tietomurto tai vastaava rikos tapahtuu. Meidän on varmistettava, että järjestelmämme on silloin valmis, ettei yksikään uhri jäisi yksin ja ettei yksikään rikos horjuta koko oikeusjärjestelmämme perustaa.

Samalla meidän on nähtävä tämä uudistus osana laajempaa oikeusjärjestelmämme kehittämistä. Kyse ei ole vain yhdestä lisäyksestä lakiin, vaan muutoksesta siinä, miten ymmärrämme oikeuden toteutumisen. Oikeuden toteutumisen on oltava todellista jokaiselle riippumatta hänen asemastaan, varallisuudestaan tai jaksamisestaan. Rikosuhriavustaja on konkreettinen askel kohti tätä tavoitetta. On myös muistutettava, että rikoksen uhriksi joutuneet ovat usein valmiiksi jo haavoittuvassa asemassa. Heidän ei tulisi joutua kantamaan yksin sitä taakkaa, että heidän oikeutensa toteutuu. Yhteiskunnan on tarjottava tuki ja turva, joka tekee oikeuden tavoittamisesta aidosti mahdollista. Tämä on sekä oikeudenmukaisuuden että ihmisarvon kysymys.

Arvoisa puhemies! Tämän lakialoitteen takana olemme me, Karoliina, minä ja Elisa, mutta sen lisäksi sen on allekirjoittanut yli 110 kansanedustajaa, yhteensä 112, yli puolue rajojen. Tämä kertoo siitä, että tarve uudistukselle on laajasti tunnustettu ja että eduskunnassa on vahva yhteinen tahto parantaa rikosten uhrien asemaa. Tämä ei ole vain yhden puolueen tai yksittäisten edustajien hanke, vaan kansanedustajien enemmistön yhteinen viesti siitä, että rikoksen uhrin oikeuden tulee toteutua aidosti ja käytännössä. Meidän tehtävämme lainsäätäjinä on varmistaa, että oikeus toteutuu myös vaikeimmissa ja laajimmissa tapauksissa. Vastaamon uhrin ansaitsevat, että heidän kokemuksestaan opitaan ja että heidän kärsimyksensä johtaa siihen, että vastaavaa ei enää tapahdu samalla tavoin. Meidän on tehtävä ja kehitettävä järjestelmää niin, että se on heidän apunaan, ei esteenä.

Tämän vuoksi toivon, että tämä lakialoite saa eduskunnan tuen ja että se etenee jatkovalmisteluun. Kyse on paitsi yksittäisestä lainsäädäntöuudistuksesta myös periaatteellisesta linjasta, siitä, että yhteiskunta seisoo rikoksen uhrien rinnalla ja että oikeus todella kuuluu kaikille.

Arvoisa puhemies! Koska nyt rakastan tällaista lakiteknistä nippelitietoa, niin vielä kerroin tähän täsmällisesti, mitä me konkreettisesti esitämme. Elikkä aloitteen pääasiallinen sisältö:

Aloitteessa ehdotetaan toimenpiteitä rikosten uhrien aseman parantamiseksi silloin, kun rikos kohdistuu suureen henkilökoukkuun. Tällaisten laajaan henkilöpiiriin kohdistuneiden rikosten käsittelyn tehostamiseksi ja uhrien oikeuksien tosiasiallisen toteutumisen varmistamiseksi ehdotetaan otettavaksi käyttöön rikosuhriavustajan tehtävä. Tuomioistuim mää räisi esitutkintaviranomaisen hakemuksesta rikosuhriavustajan edustamaan rikoksen asianomistajia kollektiivisesti.

Rikosuhriavustaja edustaisi rikosasian esitutkinnassa ja oikeuskäsittelyssä asianomistajien ryhmää kollektiivisesti. Rikosuhriavustaja voisi lisäksi esittää rikoksen asianomistajien puolesta korvausvaatimukset ja huolehtia tuomittujen korvausten perimisestä ja jakamisesta asianomistajien kesken.

Ja tosiaan ehdotuksella ei puututtaisi yksittäisten rikoksen asianomistajien asemaan, vaan nämä voisivat edelleen halutessaan esittää omat rangaistus- ja vahingonkorvausvaatimuksensa joko itse tai valitsemaansa avustajaa käyttäen.

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

Teknisesti uudistus ehdotetaan toteutettavan lisäämällä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 2 lukuun uusi 1 b § ja 3 luvun 1 §:ään uusi 2 momentti sekä esitutkintalain 4 lukuun uusi 10 a §. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

16.35 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Turvallinen yhteiskunta rakentuu siitä, että jokaisella rikoksen uhrilla on oikeus tulla kuulluksi ja saada oikeutta. Tässä lakialoitteessa esitetään konkreettinen ja perusteltu ratkaisu tilanteisiin, joissa rikos kohdistuu suureen ihmisjoukkoon. Meillä on nähty, ettei nykyinen lainsäädäntö riitä näissä poikkeuksellisissa tapauksissa turvaamaan uhrien asemaa eikä oikeuden sujuvaa toimintaa.

Aloitteessa ehdotetaan, että tuomioistuimien voisi määrätä rikosuhriavustajan edustamaan kollektiivisesti rikoksen uhreja sekä esitutkinnassa että oikeuskäsittelyssä. Tämä on tärkeä uudistus, joka parantaa uhrien oikeuksia ja niiden toteutumista ja samalla tehostaa koko rikosprosessia.

Arvoisa puhemies! Vastaamon tietomurtotapaus nosti esille karulla tavalla sen, miten haavoittuvia uhrien oikeudet voivat olla suurissa rikoskokonaisuuksissa. Kun puhutaan kymmenistä tuhansista uhreista, ei voida olettaa, että jokainen heistä kykenee yksin ajamaan korvausvaatimuksiaan oikeudessa, puhumattakaan siitä, miten tämä kuormittaa poliisia, syyttäjiä ja tuomioistuimia. Rikosuhriavustajamalli on järkevä ja vastaavien tapausten vuoksi tarpeellinen uudistus. Se ei poista yksittäisen uhrin oikeutta ajaa asiaansa, mutta tarjoaa mahdollisuuden siihen, että joukkoa voidaan edustaa yhdessä ammattimaisesti ja tehokkaasti. Tämä vahvistaa oikeudenmukaisuutta ja tuo turvaa niille, jotka ovat usein rikoksen jälkeen haavoittuvassa asemassa.

Arvoisa puhemies! Tämä lakialoite ei ole pelkästään tekninen. Kyse on luottamuksesta oikeusjärjestelmäämme, siitä, että ihminen tietää saavansa oikeutta, vaikka ei olisi voimavaroja palkata asianajajaa, vaikka rikoksen laajuus olisi poikkeuksellinen ja joskus vaikka käsittelyaika uhkasi venyä vuosiksi. Yhteiskunta, joka huolehtii heikoimmistaan ja turvaa oikeusturvan kaikille, on vahva ja turvallinen yhteiskunta. Rikosuhriavustajan käyttöönotto on askel siihen suuntaan.

Arvoisa puhemies! Kannatan tätä lakialoitetta lämpimästi ja toivon, että se saa huolellisen ja rakentavan käsittelyn valiokunnassa. Tämä on mahdollisuus tehdä oikeusprosessista toimivampi ja samalla osoitus siitä, että me otamme vakavasti heidän kokemuksensa, jotka ovat joutuneet rikoksen uhriksi. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki, olkaa hyvä.

16.39 Anne Rintamäki ps: Arvoisa puhemies! Tässä lakialoitteessa ehdotetaan toimenpiteitä rikosten uhrien aseman parantamiseksi silloin, kun rikos kohdistuu suureen henkilöjoukkoon. On todella hienoa, että rikosten uhrien asema kiinnittää yhteiskunnassamme kasvavaa mielenkiintoa, koska epäillyn oikeudet on mielestäni jo viety aivan tappiin.

Esimerkkinä aloitteen tekijä on nostanut julkisuudessa paljon esillä olleen Vastaamon tietomurtotapausten. Tällaisten laajaan henkilöpiiriin kohdistuneiden rikosten käsittelyn tehostamiseksi ja uhrien oikeuksien tosiasiallisen toteutumisen varmistamiseksi ehdotuksena on ottaa käyttöön rikosuhriavustajan tehtävä. Tuomioistuin määräisi esitutkintaviranomaisen hakemuksesta rikosuhriavustajan edustamaan rikoksen asianomistajia kollektiivi-

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

sesti. On huomionarvoista, että tällaiset laajat prosessit kuormittavat merkittävästi poliisia ja oikeuslaitosta, kun nykyisen lainsäädännön lähtökohtana on asioiden käsitteleminen erillisissä prosesseissa eli jokaisen asianomistajan asian käsittely omana asianaan.

Arvoisa puhemies! Vastaamo-tapauksessa rikoksen uhreja oli yli 33 000, jolloin yksittäisten asianomistajien korvausvaatimukset käsiteltiin muusta oikeudenkäynnistä erillisissä prosesseissa, mikä aiheuttaa asianomistajana oleville taloudellisia menetyksiä sekä käytännössä rajoittaa heidän mahdollisuuksiaan saada heille rikoksen uhrina kuuluvia korvauksia.

Syyttäjälaitos ilmoitti, että uhrien suuren määrän vuoksi syyttäjän ei ole mahdollista ajaa asianomistajien yksilöllisiä korvausvaatimuksia. Poliisi teki Vastaamo-jutussa 21 000 esitutkintapöytäkirjaa, joista syyttäjät tekivät lähes 33 000 erillistä ratkaisua, jotta käräjäoikeuden suorittaman pääkäsittelyn valmistelutyö ja ylipäänsä pääkäsittely pystyttiin aloittamaan.

Lainsäädäntöön on siis tehtävä muutos, että tuomioistuimien voisi rikoksen kohdistuessa suureen joukkoon määrätä erillisen rikosuhriavustajan edustamaan kaikkia uhreja ja ajamaan heidän rangaistus- ja korvausvaatimuksiaan oikeudenkäynnissä. Kannatan tätä lakialoitetta ja kiitän edustaja Forsgrénia, edustaja Partasta ja edustaja Gebhardia tämän alullepanemisesta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

16.42 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Lakialoitteessa ehdotetaan toimenpiteitä rikosten uhrien aseman parantamiseksi silloin, kun rikos kohdistuu suureen henkilöjoukkoon. Tällaisten laajaan henkilöpiiriin kohdistuneiden rikosten käsittelyn tehostamiseksi ja uhrien oikeuksien tosiasiallisen toteutumisen varmistamiseksi ehdotetaan otettavaksi käyttöön rikosuhriavustajan tehtävä. Tuomioistuimien määräisi esitutkintaviranomaisen hakemuksesta rikosuhriavustajan edustamaan rikoksen asianomistajia kollektiivisesti.

Vastaamon tietomurtoon liittyvä tutkinta ja oikeudenkäynti ovat nostaneet esiin suureen asianomistajien joukkoon kohdistuvan rikosasian käsittelyyn liittyviä ongelmia, joihin voimassa oleva lainsäädäntö ei tarjoa ratkaisuja. Erityisesti rikosten uhrien oikeuksien ei voida katsoa toteutuvan tällä hetkellä suureen asianomistajien joukkoon kohdistuvan rikoksen käsittelyssä.

Arvoisa herra puhemies! Valio tiedotti 20. joulukuuta 2024 sen tietoverkkoon kohdistuneesta tietoturvahyökkäyksestä, jonka kohteena oli Valion Suomessa toimivien tytäryhtiöiden ja maidonhankintaosuuskuntien henkilöstöä, yli 5 000 henkilöä. Hyökkääjän haluttuun oli päätyttyä myös Valion Keskinäisen Vakuutusyhtiön ja Valion Eläkekassan vakuutettujen ja etuudensaajien tietoja. Tapauksen tutkinnan edetessä tammikuussa selvisi, että tietomurto koskee aiemmin arvioitua suurempaa määrää, noin 70 000:n Valion Eläkekassassa vakuutetun henkilötietoja. Yhteiskunnassamme on siis selvästi tarve varautua ja muuttaa lainsäädäntöä niin, että laajoissa tietomurto- ja rikosasioissa se yksittäinen rikoksen uhri saa oikeutta selvemmin ja paremmin.

Tein aiemmin tätä Valion tietomurtoa koskevan kirjallisen kysymyksen, koska tässä Valionkin tietomurtoa koskevassa asiassa tuli ilmi se, että yksittäiset kansalaiset kokevat jääneensä rikoksen uhreina yksin. Ministerin vastaus kirjalliseen kysymykseen antoi ymmär-

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

tää sen, että on haastavaa saada asiaan korjausta. Siksikin tämä lakialoite on tärkeä, ja kiitän sen valmistelijoita. Olen tämän lakialoitteen myös itse allekirjoittanut. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Partanen, olkaa hyvä.

16.44 Karoliina Partanen kok: Arvoisa puhemies! Tässä on useassa puheenvuorossa jo tullut esille, että Vastaamo-oikeudenkäynti oli varsin suuri oikeudenkäynti ja tämä tragedia tosiaan koski montaa kymmentätuhatta suomalaista, ja siksi onkin hienoa, että yli puoluerajojen jokaisesta puolueesta tähän tärkeään lakialoitteeseen löytyi 112 allekirjoittajaa, ja epäilemättä kannatusta olisi vielä ollut hieman enemmänkin, jos tässä aloitteen tekijät olisivat vielä ahkerammin toimineet nimien keräämiseksi.

Mutta tärkein pohja ja peruste tälle lakialoitteelle on se, että me haluamme nimenomaisesti helpottaa uhrien asemaa. Meillä rikosprosessit keskittyvät paljon siihen, kuinka me rankaisemme rikoksentehtijää, ja vähemmälle huomiolle jää valitettavasti rikoksen uhrin kokemus siitä, miten prosessi sujuu, pääsenkö oikeuteen nopeasti ja helposti ja saanko oikeusturvaa. Tämä on todella tärkeä uudistus ja erittäin suuri askel sitä kohtaan, että varsinakin tällaisissa laajoissa massaoikeudenkäynneissä rikoksen uhri saa jo heti sieltä esitutkintavaiheesta alkaen itsellensä avustajan, jonka puoleen kääntyä, ja tämä tulee todellakin helpottamaan läpi mennessään uhrien asemaa.

Orpon hallitus on sinänsä tehnyt jo toimenpiteitä rikosprosessien nopeuttamiseksi ja sujuvoittamiseksi. Olemme lisänneet poliisien määrää, myös tuomioistuimen henkilöstövuosia ollaan lisätty, ja kiitos kaikille puolueille myös siitä, että nämä uudistukset ovat saaneet yli puoluerajojen kannatusta ja me olemme jokainen kokeneet sen, että näitten asioitten edistäminen tässä yhteiskunnassa on tärkeää.

Rikosuhriavustajan kaltainen järjestelmä meillä löytyykin jo myös meidän oikeusjärjestelmästämmä. Alaikäisille lapsille voidaan rikosprosesseissa, kun heidän huoltajansa tai toinen heistä on epäiltynä lapsen kohdistuvasta rikoksesta, määrätä edunvalvojan sijainen, ja ajatuksena tällä uudistuksella on vastaavan kaltainen toimintamalli, että uhri saa tuomioistuimen määräyksestä itsellensä avustajan.

On myös tärkeätä, että tulevaisuudessa oikeusministeriö tarttuisi laajemmin näihin vahingonkorvausoikeudellisiin kysymyksiin ja niiden jatkovalmisteluihin. Toivoisimme myös tässä aloitteessa, olemme sen auki kirjoittaneet, että oikeusministeriö perustaisi tällaisen työryhmän ja siellä tarkasteltaisiin erityisesti näitä kollektiivisia vaateita ja perusteiden keventämistä näissä vahingonkorvausoikeudellisissa prosesseissa.

Lämmin kiitos vielä edustajakollegoille Forsgrénille ja Gebhardille ja kaikille aloitteen allekirjoittaneille. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Gebhard on poissa. — Edustaja Kilpi, olkaa hyvä.

16.47 Marko Kilpi kok: Arvoisa puhemies! Tähän saliin kun kansa valitsee meitä edustajia aina vaalien kautta hommiin, niin meidän tehtävämme on aina ottaa viestikapula vastaan ja kehittää tätä yhteiskuntaa aina omalla panoksellamme eteenpäin, ja näinhän myöskin tehdään sitten hallituksen ja hallitusohjelmien kautta. Mutta sitten siellä myös on paljon asioita, jotka välttämättä eivät sinne hallitusohjelmaan ole päätyneet, ja tietenkin kehitettäviä asioitakin paljon vielä riittää. Tässä on mielestäni yksi semmoinen erinomainen

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

esimerkki siitä, miten on hyvinkin merkittäviä kehitettäviä asioita meidänkin oikeusjärjestelmässä ja tässä oikeusvaltiossa, joita on syytä tarkastella ja parantaa niitä kohteita, mitkä sitä ovat vailla.

Kuten tässä nyt esimerkiksi edustaja Rintamäki hyvin kokeneena poliisiedustajana jo todisti tuolta puhujapöytästä, meillä kyllä on kiinnitetty huomiota erityisesti rikoksentehtäjäiden oikeuksien toteutumiseen ja heidän asemaansa, mutta, kuten itsekin voin todeta, hyvin usein kyllä tahtoo rikosten uhrien asema olla kuitenkin aika lailla heikossa asemassa. Siellä, toden totta, sitä kehittämistä riittää, ja tässähän me nyt käsittelemme yhtä tällaista lakialoitetta, joka nimenomaan puuttuu tämmöiseen merkittävään epäkohtaan. Mitä pitemmälle tässä nyt digitalisaatio etenee ja mitä enemmän me olemme tietoverkkojen varassa ja mitä enemmän elämä siellä on, sitä enemmän tulee myös hyvin haastavia rikostapauksia, joissa näitä rikosten uhreja sitten on hyvinkin suuria määriä.

Tässäkin käsittelyssä nyt ollaan jo useitakin tapauksia saatu kuulla, mitä on tapahtunut, niin kuin Vastaamo-tapahtuma, jossa on yli 20 000 esitutkintapöytäkirjaa. Jokaisen pöytäkirjan takana on ihminen. Siellä on myös edustaja Suhosen mainitsema Valion tapaus, tuhansia, tuhansia uhreja myöskin siellä, ja tämä kehityshän vain jatkuu. Todellakin meidän on kiinnitettävä huomiota siihen, millä tavalla nyt rikosten uhrien asemaa voidaan vahvistaa ja mitenkä nyt tämä yhteiskunta ottaa myös tämän kehityksen huomioon. Senkin takia tämä on äärimmäisen tarpeellinen ja kannatettava lakialoite, ja itsekin tämän olen kyllä suurella ilolla allekirjoittanut. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hamari, olkaa hyvä.

16.51 Lotta Hamari sd: Arvoisa herra puhemies! Myös minä allekirjoitin tämän valtavan hyvän aloitteen monen muun edustajan kanssa, ja haluan antaa sille tukeni myöskin tässä lähetekeskustelussa.

Vastaamon ja sitten tämä edustaja Suhosen nostama Valion tietomurto osoittivat todella karulla tavalla, että nykyinen järjestelmämme ei kykene turvaamaan uhrien oikeuksia tällaisissa suurimittaisissa rikoksissa. Siellä Vastaamon tapauksessa, oliko näin, yli 33 000 ihmistä joutui vakavan rikoksen kohteeksi, ja jokaisella on kuitenkin perustuslain turvaama oikeus saada asiansa käsiteltyksi ilman aiheetonta viivytystä, mutta käytännössä järjestelmämme ei tätä pystynyt takaamaan. Uhrien korvausvaatimukset jouduttiin eriyttämään, mikä jätti monet yksin kuluriskin ja raskaan prosessin kanssa. Tämä ei ole kohtuullista varsinkaan tilanteessa, jossa uhrin ovat usein valmiiksi haavoittuvassa asemassa.

Meillä on digitalisoituva yhteiskunta, ja yksittäiset toimijat hallinnoivat valtavia tietomääriä, ja on siis vain ajan kysymys, milloin seuraava laajaan ihmisjoukkoon kohdistuva rikos toteutuu. Meidän on siis varauduttava lainsäädännöllä.

Arvoisa puhemies! Tämä lakialoite säästäisi merkittävästi esitutkintaviranomaisten, syyttäjien ja tuomioistuinten resursseja, mutta kyse on ennen kaikkea oikeudenmukaisuudesta. Ei voi olla niin, että rikoksen uhri joutuu kantamaan kohtuutonta taakkaa ja jopa luopumaan oikeuksistaan, koska järjestelmä ei kestä laajamittaisia tapauksia.

Tämä aloite toisi kaivatun ratkaisun, jolla voimme turvata uhrien oikeudet, vahvistaa luottamusta oikeusjärjestelmäämme ja samalla tehdä siitä kestävämmän. Siksi toivon, että eduskunta suhtautuu myönteisesti tähän aloitteeseen ja vie sitä eteenpäin jatkovalmisteluun, ja onneksi se onkin täällä saanut laajaa tukea.

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén, olkaa hyvä.

16.52 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa herra puhemies! Tästä Vastaamon keissistä hirveimmän kokemuksen tekee se, että tässä on kysymys ihmisten todella aroista tiedoista, jotka rikollinen on vuotanut kaikille meille muille ihmisille sinne verkkoon. Se on ihan hirveätä, miten tällainen on ylipäättänsä mahdollista, mutta se on kyllä osoittanut juuri tämän nykyjärjestelmän heikkouden suojata uhreja silloin, kun on näin laajamittaisesta uhrimäärästä kyse. Tämän lakialoitteen tavoite onkin juuri turvata tässä oikeusjärjestelmässä ihmisten oikeus rehelliseen oikeuden saamiseen oikeuslaitoksessa ilman, että on kysymys asemasta, tuloista tai vaikka esimerkiksi tilanteesta jaksamisesta. Tässä Vastaamon tilanteessahan on myös kysymys siitä, että todella moni on voinut niin huonosti, että heillä ei ole ollut myöskään voimavaroja lähteä itse oikeusteitse hankkimaan itselleen oikeutta. Sen takia ajattelenkin, että tämä rikosuhriavustaja voisi olla todella tärkeä väline tuoda oikeutta uhreille silloin, kun on kysymys näistä laajoista uhrijoukoista. Ajattelen, että tämä on myös oikeusjärjestelmän tukemista, koska niin kuin tässä aikaisemmassa omassa puheenvuorossani olen nostanut esille, niin meidän oikeusjärjestelmäämme ei myöskään ole rakennettu niin, että yksittäisessä asiassa voisi olla kymmeniätuhansia omia käsitteilyitä oikeuslaitoksessa. Elikkä tämä myös olisi taloudellisesti järkevää, mutta totta kai tässä on keskeisenä ihmisten oikeuden toteutuminen.

Haluan lopuksi kiittää joka ikistä kollegaa, joka on allekirjoittanut tämän lakialoitteen. Minun mielestäni tämä on hyvä esimerkki siitä, että kun yhdessä liitymme yhteen tärkeän aiheen tiimoilta, niin me pystymme tekemään laajaa, puoluerajoja ylittävää yhteistyötä, ja totta kai haluan erityisesti kiittää edustaja Partasta ja edustaja Gebhardia yhteisestä lakiesityksestä.

Nyt kovasti toivon, että tämä eduskunta antaa tälle lakiesitykselle oman ja oikeudenmukaisen käsittelynsä siellä lakivaliokunnassa, jotta tämän ongelman korjaaminen olisi mahdollista. Eli toivomme tosiaan sitä, että tällainen ministeriössä oleva lainvalmistelu tästä käynnistyisi, koska uskon, että tämä on meidän jokaisen yhteinen asia, jotta saamme tämän perustilan paremmalle tolalle ja uhrien oikeudet toteutumaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kilpi, olkaa hyvä.

16.55 Marko Kilpi kok: Arvoisa puhemies! Haluaisin vielä tähän todeta loppuun, että erityisen huomionarvoista ja ansiokasta tässä lakialoitteessa on se, että se ei ole pelkästään puoluerajoja ylittävä vaan hallitus—oppositio-rajojakin ylittävä aloite. Sangen harvoin tällaista tapahtuu, ja se on aivan mahdottoman hienoa, että tämmöisiäkin saadaan eteenpäin.

Nyt kun 112 edustajaa tämän on allekirjoittanut, niin kyllähän se on selkeä osoitus ja viesti myöskin nyt sitten tästä eteenpäin, että tällä on kannatusta ja vahva myötätuuli takanaan. Tämä on erityisen hienoa työtä kyllä teiltä kaikilta, kiitoksia siitä vielä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

9. Lakialoite laiksi metsälain muuttamisesta

Lakialoite LA 30/2024 vp Mai Kivelä vas ym.

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Asian käsittelyn yhteydessä sallitaan esittely ja keskustelu myös päiväjärjestyksen 10. asiasta.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Asioiden käsittely alkaa esittelypuheenvuoroilla. Edustaja Kivelä, olkaa
hyvä.

Keskustelu

16.57 **Mai Kivelä vas** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me muistamme kaikki vielä toissa kesänä tapahtuneen metsäyhtiö Stora Enson aikaansaaman laajamittaisen raak-
kutuhon Suomussalmen Hukkajoella. Rauhoitetun joen yli ajettiin toistuvasti ja varoituk-
sista huolimatta raskailla metsätyökoneilla. Myös muut ympäristösuositukset koskien vir-
ran reunoille jätettävää puustoa laiminlyötiin täysin. No, mitä tästä seurasi: yksi Suomen
lähiajan pahimmista ympäristökatastrofeista ja populaatiotuhoista, jonka arvoa ei voi mi-
tata rahassa. Tuhansia uhanalaisia jokihelmisimpukoita eli raakkuja kuoli tämän räikeän
välinpitämättömyyden seurauksena.

Puutteita ympäristönsuojelun varmistamiseksi oli hankintaketjun jokaisessa vaiheessa. Maanomistaja, jonka metsissä Stora Enso toteutti hakkuut, ei ollut mukana missään kestä-
vän metsätalouden sertifiointissa eikä näin ollen vapaaehtoisesti sitoutunut mihinkään
metsänhoidon kestävyyskriteereihin. Stora Enso ei puolestaan valvonut ely-keskuksen ym-
päristösuositusten noudattamista hakkuualueella. Tapaus peilaa suurempaa yhteiskunnal-
lista trendiä, jossa luonnon monimuotoisuudesta ei yksinkertaisesti välitetä.

Tätä samaa piittaamattomuutta luonnon monimuotoisuudesta on osoittanut Orpon halli-
tus. Hallitus ei ole laittanut yhtä ainutta tikkua ristiin kestävä metsänhoidon edistämiseksi
ja avohakkuihin perustuvan metsänkasvatuksen muuttamiseksi. Avohakkuu tuhoaa met-
säelin ympäristön täysin ja vaatii mittavaa maaperän muokkausta, kun metsää halutaan is-
tuttaa uudelleen. Mikäli tämä ei ollut jo selvää, niin metsiensuojelulla on keskeinen ja vä-
littöm merkitys luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen kannalta. Hallitus ei kuitenkaan
ole osoittanut välittävänsä kummastakaan, ei metsiensuojelusta eikä luonnon monimuotoi-
suudesta laajemmin.

Suomen luonnon monimuotoisuus jatkaa tällä hetkellä hupenemistaan, ja metsien uudis-
taminen ja hoitotavat ovat yksi merkittävimpiä ajureita tälle. Toissakesäinen raakkutuhon
konkretisoi karulla tavalla sitä, että pelkät suositukset ja muut vapaaehtoisuuteen perustu-
vat ohjelmat, kuten metsäsertifikaatit, eivät riitä takaamaan ympäristönsuojelua. Sanoo-
han Stora Ensokin vastuullisuuden olevan oleellinen osa sen strategiaa, mutta tästä ei sen
toissakesäisessä menettelyssä Suomussalmella nähty häivähdystäkään.

Arvoisa puhemies! Me tarvitsemme lainsäädännöllisesti sitovia kestävyysvaatimuksia,
ja tästä syystä tein vasemmistoliiton eduskuntaryhmälle viime syksynä tämän lakialoit-
teen, jossa esitetään metsälain tarkentamista, eli metsälakiin on säädettävä sitovista suoja-
vyöhykkeistä herkkien vesiekosysteemien läheisyyteen.

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

Olen allekirjoittanut myös edustaja Pitkon lakialoitteen, joka sisällöllisesti pitkälti vastaa myös tätä lakialoitetta. Tämä päällekkäisyys johtuu siitä, että näitä kahta lakialoitetta valmisteltiin toisistamme tietämättä, mutta toivottavasti se, että aiheesta on kaksi aloitetta, vain alleviivaa tämän asian tärkeyttä.

Metsälainsäädäntö on nykyisellään liian tulkinnanvarainen turvaamaan luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeiden ja erityisen herkkien vesiekosysteemien suojelun hakkuualueilla. Tällaisiksi erityisen herkiksi vesiekosysteemeiksi ehdotamme täsmennettävän kaikki luonto- ja lintudirektiivissä nimettyjen uhanalaisten eliölajien elinympäristöinä toimivat vesistöt. Tutkimustulokset osoittavat, että perinteiset, noin 15 metrin levyiset suojavyöhykkeet eivät täytä metsälain vaatimuksia vesistöjen lähiympäristölle ominaisten kasvuolosuhteiden ja pienilmaston säilymisestä. Vaatimusten toteutuminen vaatii tutkimusten mukaan vähintään 30 metrin suojavyöhykkeen vesistöä ympäröivässä metsäluonnossa, ja tämän turvaamiseksi ehdotamme lakialoitteessa säännöstä, jolla suojavyöhykkeiden perustaminen vesistöjen varsilla sijaitseviin metsiin tehdään pakolliseksi. Yleinen 30 metrin suojavyöhyke, jolla hakkuut olisi kielletty, koskisi kaikkien erityisen tärkeiden akvaattisten elinympäristöjen rannalla sijaitsevia metsiä.

Tällaisen yleisen suojavyöhykkeen lisäksi aloitteessa ehdotetaan tiukempaa, ely-keskuksen erikseen määrittelemää mutta kuitenkin aina vähintään 50 metrin laajuista suojavyöhykettä sellaisten vesistöjen varsille, joissa esiintyy raakkukantoja. Raakkupurojen suojavyöhykkeillä ei saisi tehdä raivauksia, hakkuita, ojituksia tai maanmuokkauksia, ja hakkuujätteet olisi poistettava. Suojavyöhykkeelle ei saisi jäädä ajouria eikä muita korjuujälkiä. Suojavyöhykkeet ovat raakulle elintärkeitä, sillä ne säilyttävät niiden elinympäristöjä ja lisääntymispaikkoja sekä suojaavat veden laatua ja lämpötilaa erityisesti hellekausina. Raakun selviytymisestä riippuu puolestaan vesiekosysteemin muiden eliölajien selviytyminen, ja samalla suojavyöhykkeen kasvillisuus tarjoaa suojapaikkoja, kulkureittejä ja ravintoa kaloille, linnuille ja muulle eliöstölle.

Ekosysteemien eri osat ovat vahvasti yhteen kytkeytyneitä, ja luonnossa olevat keskinäisriippuvuudet ovat herkkiä ja monisyisiä. Tätä ei voi korostaa riittävästi. Esimerkiksi vaarannettaessa raakut vaarannetaan koko vesistöjen sekä niitä ympäröivien metsien monimuotoisuus monin tavoin.

Lakiin kirjatut pakolliset suojavyöhykkeet velvoittaisivat metsätaloustoimijat noudattamaan suojavyöhykesääntöjä vapaaehtoisuuteen perustuvan toiminnan sijaan. Näin pystyttäisiin paremmin varmistamaan luonnon monimuotoisuuden säilyminen, kuten metsälaisissa, luonnonsuojelulaissa sekä luonto- ja lintudirektiivissä on edellytetty. Samalla varmistettaisiin välttämättömien erityistoimenpiteiden toteutuminen erittäin uhanalaisten raakkujen elinympäristöjen suojelemiseksi, jotta toissa kesänä tapahtunut katastrofi ei pääse enää koskaan toistumaan missään muodossa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pitko, olkaa hyvä.

17.04 Jenni Pitko vihr (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yli vuosi on kulunut siitä, kun Hukkajoella paikalla olleiden tutkijoiden toiminta pelasti raakkutuhon. Tuhansia uhanalaisia jokihelmisimpukoita ehti kuolla, kun metsäkoneella ajettiin raakkujoen yli jopa satoja kertoja. Laajasti luontoa rakastavia suomalaisia järkyttäneiden tapahtumien jälkimainingeissa halusimme tehdä yhdessä 35 muun kansanedustajan kanssa seitsemästä eri puolueesta tämän lakialoitteen. Kyseessä on siis lakialoite 31/2024 valtiopäivillä, jota kä-

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

sitellään tässä samassa yhteydessä. Tässä lakialoitteessa säädettäisiin pakollinen 50 metrin suojavyöhyke kaikille jokihelmisimpukan elinalueille.

Raakkutuho järkytti suomalaisia ja nosti esiin sen, että metsien käytössä ei kaikki ole kunnossa. Lainsäädäntömme ei aina suojele edes kaikista uhanalaisinta luontoa tuhoamiselta. Raakkutuho johti metsäyhtiöiden taholta monenlaisiin lupauksiin siitä, että vastaava ei enää toistu, mutta keskeinen kysymys onkin, riittävätkö nämä puheet. Oma vastaukseni on, että eivät riitä.

Arvoisa puhemies! Metsätaloudesta on paljon taloudellista hyötyä meille suomalaisille, me tiedämme sen kaikki. Mutta me emme saa olla sinisilmäisiä sille, että myös tällä alalla on välinpitämättömyyttä ja halua hyötyä luonnosta sen kustannuksella. Hukkajoella, missä tuho tapahtui vuosi sitten, raakkuesiintymä oli tiedossa, ja siitä oli viranomainen myös antanut suosituksensa, että joen yli ei pitäisi ajaa. Jo ennen Hukkajokea samat puheet ja lupaukset metsäluonnon suojelusta oli kuultu. Jos näitä metsäteollisuuden omia vastuullisuuslupauksia olisi noudatettu, ei Hukkajoen raakkujen olisi koskaan pitänyt tuhoutua. Eikä Hukkajoki ole ainoa laatuaan. Raakkuja seuraavat tutkijat ovat todenneet, että jälkiä vastaavista jokien ylityksistä on löydetty muiltakin raakkujoilta mutta yleensä vasta tapahtuneen jälkeen. Hukkajoella keskeisesti erilaista olikin siis se, että asialle sattui olemaan todistajia, ja hyvä niin, että oli.

Koska luonto on meille suomalaisille tärkeä ja meillä päättäjillä on velvollisuus varmistaa luonnon säilyminen myös tuleville sukupolville, tarvitsemme suojavyöhykkeet lakiin. Kyse ei ole pelkästään siitä, että jokien yli ajamista rajoitettaisiin, vaan siitä, että myös raakkujokien rannoilla tapahtuvat metsätyöt ovat monella tavalla haitallisia raakuille ja myös muulle vesiluonnolle. Mikäli jokien ja purojen rannoille ei jätetä suojakaistoja, rantaan asti ulottuvat hakkuut altistavat joet sille, että rannoilta lähtee valumaan jokiin maa-ainesta, joka muuttaa joen elinympäristöä. Hukkajoenkin tapauksessa merkittävä osa raakuista kuoli itse asiassa siihen, että joen vesi samentui. Raakut elävät kirkasvetisissä joissa, ja muta ja muu vedessä oleva maa-aines ovat niille kuolemaksi, sillä ne estävät raakun normaalia ravinnonsaantia. Samoin hakkuut jokien ja purojen varsilla muuttavat varjostolosuhteita, millä on myös merkitystä lajeille.

Arvoisa puhemies! Hukkajoen tapahtumien jälkeisessä keskustelussa ei ole kyse pelkästään raakuista. Kyse on laajemmin siitä, miten suojaton tällä hetkellä pienvesiemme tilanne luonnossa on. Metsäkeskus teki viime hallituskaudella merkittävän muutoksen metsälain tulkinnassa, minkä myötä tuhansilta puronvarsikohteilta katosi lainsuoja. Samoin viime hallituskaudella luonnonsuojelulain päivityksen yhteydessä eduskuntakäsittelyssä heikennettiin esitystä etenkin vesiluonnonsuojelun osalta. Pääministeri Orpo kutsui tätä operaatiota, johon he oppositiossa ollessaan osallistuivat, työtapaturmaksi. Nyt hallituksella on mahdollisuus ja on ollut jo monta vuotta aikaa korjata tämä työtapaturma, mutta valitettavasti sitä ei ole vielä tapahtunut.

Vesiluontomme, myös metsien pienvedet, ovat todella arvokas osa suomalaista luontoa. Niissä elää raakun kaltaisia arvokkaita uhanalaisia lajeja. Nuo lajit ja luontomme ovat ansainneet tiukemman suojan. Siksi tarvitaan muutoksia. Raakkujen suojaksi siis tarvitaan suojavyöhykkeet lakiin. Suositukset ja lupaukset eivät pelkästään riitä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

17.09 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Suomen metsät ja vesistöt ovat tärkeä osa kansallista perintöämme. Ne ovat meille suomalaisille sekä henkisesti että taloudellisesti tärkeitä. Niiden suojeleminen on osa isänmaallista vastuunkantoa. Siksi on erityisen tärkeää, että eduskunta käy vakavaa keskustelua siitä, miten voimme entistä paremmin ja tehokkaammin turvata herkkiä vesiluontokohteita ja uhanalaisia lajeja, kuten jokihelmisimpukkaa eli raakkua.

Elokuussa 2024 tapahtunut raakkuonnettomuus Hukkajoella oli vakava muistutus siitä, että pienikin virhe voi aiheuttaa suurta ja peruuttamatonta vahinkoa. Se oli valitettava tapahtuma, ja sen ei olisi pitänyt tapahtua edes nykyisen lainsäädännön puitteissa. Tapaus ei kuitenkaan ole jäänyt käsittelemättä, vaan olemme ryhtyneet toimiin asian korjaamiseksi. Alan asiantuntijoiden kanssa päivitimme käytössä olevaa tietoa herkeistä esiintymäalueista ja teemme yhdessä töitä sen varmistamiseksi, että tieto herkeistä kohteista tavoittaa kaikki metsänkäsitteilyn toimijat ajoissa eli ennen kuin mitään ehtii tapahtua.

Arvoisa puhemies! Lakialoitteessa ehdotetaan sitovia suojaetäisyyksiä, esimerkiksi 50 metrin hakkuukieltoaluetta, raakun esiintymisalueiden ympärille. Ymmärrän huolen ja pidän keskustelua erityisen tärkeänä. On kuitenkin syytä muistaa, että nykyinen metsälaki mahdollistaa suoja-alueiden määrittämisen tapauskohtaisesti ja käytännössä ely-keskukseen suositusraja on jo nyt 45 metriä. Lisäksi useat isot metsätoimijat ovat Hukkajoen tapauksen jälkeen sitoutuneet vapaaehtoisesti tiukentamaan käytäntöjään, ja tämä on askel oikeaan suuntaan.

Vastuullisuus ei ole pelkkää lainsäädäntöä. Se on myös kulttuuria, joka elää käytännön työssä. Sen sijaan, että kirjaisimme lakiin kiinteitä metrimääriä, meidän tulee huolehtia siitä, että olemassa olevia sääntöjä noudatetaan, valvonta toimii ja tieto kulkee. Emme voi vain kategorisesti tiukentaa suojelulakia tilanteessa, jossa tämän huomattavan tragedian juurisyyt eivät olleet lainsäädännössämme. On panostettava siihen, että sääntely jalkautuu. On huolehdittava siitä, että metsäkoneenkuljettaja saa ajoissa tiedon, ettei alueelle pidä eikä saa mennä.

Arvoisa puhemies! Pidän lakialoitetta tärkeänä ja tarpeellisena keskustelunavauksena. Aloitteet osoittavat, että suojelutahto on laajasti jaettu yli puoluerajojen. Hyvä oppositio, olemme yhteisen asian äärellä. Tässä salissa on vahva yhteinen tahtotila turvata luonnon monimuotoisuus ja vesistömmme. Toivonkin, että nämä aloitteet saavat huolellisen käsittelyn valiokunnassa. Vain kokonaisuutta tarkastelemalla voimme löytää keinot, joilla herkkä luontomme turvataan viisaasti, tasapainoisesti ja pitkäjänteisesti. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki, olkaa hyvä.

17.14 Anne Rintamäki ps: Arvoisa puhemies! Näiden aloitteiden pääasiallinen ongelma perustuu siihen, että ne rajoittaisivat jyrkästi maanomistajien oikeuksia vailla kohtuullisia korvauksia. Esitetyt 30 tai 50 metrin hakkuukiellot voivat tarkoittaa suuriakin tulonmenetyksiä metsänomistajille. Tällaiset lakimuutokset vaikuttaisivat myös työllisyyteen kielteisesti, sillä varsinkin Itä- ja Pohjois-Suomessa metsätalous on suuri työllistäjä. Tässä puhutaan helposti satojen miljoonien menetyksistä metsätaloudelle. Tyyllilleen uskollisesti vihervasemmisto esittää lakeja, joista ei ole kuin valtiolle menoja ja kansalaisille tulojen supistumista. [Jenni Pitkon välihuuto]

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

Arvoisa puhemies! Mielestäni näissä lakialoitteissa on kyse populistisesta paniikkiratkaisusta mediassa suuret mittasuhteet saaneen Hukkajoen tapaukseen, jossa metsäkone päästeli useita kertoja raakkujen yli. Kyseisessä tapauksessa kuitenkin oli kyse ennen kaikkea tiedonkulun ongelmista, ei niinkään sääntelyn puutteesta. Yksittäisen, vaikkakin äärimmäisen ikävän, tapauksen takia ei kannata asettaa koko metsätaloudelle kalliita rajoituksia. Nämä olisivat aivan täysin ylimitoitettuja toimenpiteitä ongelman laajuuteen nähden. Mielestäni maalaisjärki kannattaa säilyttää lakialoitteita sorvatessa, koska sääntelyä on jo nyt olemassa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Huomautan, että edustajat voivat halutessaan pyytää myös vastauspuheenvuoroja. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

17.16 Jaana Strandman ps: Arvoisa puhemies! Käsitlemme lakialoitteita, jotka asettavat metsätaloudelle uusia tiukkoja rajoituksia. Esimerkiksi 30—50 metrin hakkuukiellot rajoittaisivat merkittävästi yksityisten maanomistajien oikeuksia ilman riittäviä korvauksia. Tämä ei ole pelkästään oikeudellinen kysymys vaan myös taloudellinen. Rajoitukset voivat aiheuttaa suuria tulonmenetyksiä metsänomistajille ja heikentää metsätalouden kannattavuutta erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomessa, missä metsätalous muodostaa alueiden taloudellisen selkärangan ja myös työllisyyden. Toinen keskeinen ongelma on byrokratian kasvu ja epävarmuus. Lakialoitteiden myötä ely-keskuksille annettaisiin laaja valta määrittellä suojavyöhykkeitä, mikä lisäisi tulkinnan varaa ja mahdollisia valituskierteitä. Tämä uhkaa aluetalouksia sekä metsätalouden huoltovarmuutta.

Arvoisa puhemies! Suomessa on jo kattava sääntely metsien suojelussa. Metsälaki, luonnonsuojelulaki, vesilaki sekä vapaaehtoiset ohjelmat, kuten Metso, mahdollistavat uhanalaisten lajien suojelun kohdennetusti ja täysimääräisin korvauksin. Esimerkiksi Hukkajoen tapaus osoitti, että ongelmat johtuivat tiedonkulun puutteesta, eivät sääntelyn puutteesta. On tärkeää korostaa, että suojelu tulee toteuttaa vapaaehtoisuuteen, sopimuksiin ja täysimääräisiin korvauksiin perustuen, ei pakottavilla ja kohtuuttomilla laeilla. Pakottavat rajoitukset eivät ainoastaan vaaranna yksityisten maanomistajien oikeuksia, vaan ne voivat myös heikentää metsätalouden elinvoimaa ja alueellista taloutta. Vapaaehtoinen malli mahdollistaa sen, että luonnon monimuotoisuus turvataan samalla, kun metsätalous pysyy kannattavana ja työllisyyttä ylläpidetään. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Vastauspuheenvuoro, edustaja Pitko, olkaa hyvä.

17.18 Jenni Pitko vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun täällä sanotaan, että ongelma oli tiedonkulun puute, niin se tiedonkulkuongelma ei ollut viranomaisen ja toimijoiden välillä, vaan toimijoiden omissa prosesseissa heidän sanomansa mukaan. Toki tapausta käsitellään tällä hetkellä oikeudessa. Mikäli meillä olisi ollut laissa sitovat suojavyöhykkeet, tuskin tällaista tiedonkulun ongelmaa silloin olisi, vaan lakia noudatettaisiin yksiselitteisesti.

Kun puhutaan näistä riittävistä korvauksista, juuri nythän on se tilanne, että nämä maanomistajat eivät saa korvauksia, koska metsätoimijat omalla päätöksellään, osa ainakin, ovat päättäneet olla ostamatta. Mikäli meillä olisi laissa olevat sitovat suojavyöhykkeet, voisi myös niiden korvauksista säätää ja päätöksiä tehdä ely-keskuksissa.

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Sitten palaamme puhujalistalle. Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

17.19 Vesa Kallio kesk: Arvoisa puhemies! Suomussalmen Hukkajoen raakkutapauksen oikeuskäsittely on tosiaankin kesken. Tapausta tutkitaan törkeänä luonnonsuojelurikoksena, eikä rikosvastuussa olevasta tahosta ole vielä varmuutta. Kuten täällä on tuotu aiemmin esille, tällä hetkellä voimassa oleva lainsäädäntö jo kieltää yksiselitteisesti Hukkajolla tapahtuneen toiminnan. Tämän vuoksi ei voida väittää, että lainsäädäntö olisi siinä mielessä puutteellinen.

Lakialoitteiden perusteluteksteissä väitetään kuitenkin metsälain olevan nykyisessä muodossa liian tulkinnanvarainen. Kirjaamalla leveämmät suojavyöhykkeet lakiin oletetaan yhteiskunnan antavan voimakkaan viestin siitä, että suojelu täytyy ottaa erittäin vakavasti. Hukkajoen tapahtumat eivät johdu kuitenkaan lainsäädännön aukoista, vaan ilmeisestä lain noudattamatta jättämisestä. On edelleen epäselvää, mistä syystä Hukkajolla on päässyt tapahtumaan niin kuin nyt on käynyt.

Arvoisa puhemies! Näillä nyt keskustelussa olevilla lakialoitteilla rajoitettaisiin metsien käyttöä ja vähennettäisiin tapaus- ja paikkakohtaisen harkinnan mahdollisuutta. Ongelma ei kuitenkaan ollut itse hakkuutyö, vaan joen ylittäminen metsäkoneella. Hukkajoen tapahtumia ei pidä vähätellä. Kaikesta huolimatta on hyvä tietää, että nopea reagointi ja suoritettu pelastustyö ovat onneksi tuottaneet positiivisia tuloksia ja raakkukanta on elpymässä. Se ei tietenkään poista sitä, että on toimittu väärin.

Lakialoitteiden keskeinen tavoite on korostaa suojelukysymysten tärkeyttä ja velvoittavuutta, mikä on hyvä asia. Nämä kysymykset kuitenkin otetaan ja on otettu jo huomioon entistä vakavammin Hukkajoen tapauksen saaman julkisuuden jälkeen — ja taas korostan, että ei tällaista olisi saanut käydä, jotta sen takia jatkossa noudatettaisiin paremmin lainsäädäntöä. Olisi myös varmaan syytä pohtia tämäntyyppisen tapauksen välttämiseksi, voitaisiinko raakun esiintymien salassapidosta luopua.

Edellä kuvatun lisäksi molempien lakialoitteiden ehkä voidaan sanoa ongelmana on, että niissä ei ole selvitetty, miten laajoja vaikutuksia esitetyillä uusilla rajoituksilla olisi metsienkäyttöön. Toki se prosessissa, jos tämä etenee, varmaan tulisi sitten tehtyä. Vaikutusarvioiden tekeminen on erittäin vaikeaa, sillä pelkästään raakkupopulaatioita arvioidaan olevan vähintään 150, joista noin sata on tutkittu. Jos laajennetut rajoitukset ulotettaisiin muihinkin vesistöihin ja kaikille uhanalaisille lajeille ja niiden elinympäristöille, moninkertaistuisivat myös rajoitusten taloudelliset vaikutukset suomalaisille metsänomistajille. Kysymys taloudellisten menetysten korvaamisesta olisi hyväksyttävyyden kannalta aivan olennainen ratkaistava asia.

Arvoisa puhemies! Keskustan linjana on ollut, että luonnon monimuotoisuuteen ja luontoarvoihin liittyvät kysymykset voidaan huomioida myös talouskäytössä olevissa metsissä. Tämä edellyttää alue- ja paikkakohtaista tuntemusta ja metsänkäyttötoimien sovittamista sen mukaan. Sen sijaan lailla kategorisesti säädettyjä entistä leveämpiä suojakaistoja perustellumpaa onkin kiinnittää huomiota talousmetsien metsienkäyttötapoihin. Lisääntyvien rajoitusten sijasta erityisen arvokkaille luontokohteille tulee mahdollistaa suojelu vapaaehtoisen suojelun ohjelmien kautta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

17.23 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa puhemies! Alkuun kiitos näiden lakialoitteiden tekijöille, edustajille Pitko ja Kivelä. Ei voi kyllin korostaa, miten tärkeästä asiasta tässä on kyse: arvokkaan ja ainutlaatuisen luontomme suojelemisesta.

Nykyinen lainsäädäntö ei pysty turvaamaan vesiluontoamme. Siksi tarvitsemme velvoittavat ja riittävän laajat suojavyöhykkeet hakkuiden ja vesistöjen väliin. Suojavyöhykkeillä voidaan estää ravinteiden ja maa-aineksen huuhtoutumista vesiin ja turvata rantojen ekosysteemejä. Tämä suojaa raakkujen elinympäristöjä ja monimuotoisuutta laajemminkin sekä vähentää rehevöitymistä ja vesien tummumista.

Tähän asti metsäala on onnistunut tehokkaalla lobbauksella vakuuttamaan lainsäätäjien enemmistön siitä, että luonnonsuojelu- ja ilmastotoimet voidaan laskea metsien osalta vapaaehtoisten toimien varaan. Näin ei valitettavasti todellisuudessa ole. Metsäteollisuus ei johdonmukaisesti noudata suosituksia vesistöjen rannoille jätettävistä suojavyöhykkeistä, kun siihen ei ole pakkoa.

Tässä mainituksessa Hukkajoen raakkutuhossakin hakkuut toteutettiin aivan rannan tuntumaan, jolloin suojavyöhyke jäi täysin riittämättömäksi. Pitkällä tähtäimellä se saattaa asiantuntijoiden mukaan olla Hukkajoen raakkupopulaatiolle jopa suurempi uhka kuin työkonen toistuvat yliajot, yliajojen tuhoisuutta lainkaan väheksymättä — ja siihen vielä päästiin puuttumaan ajoissa, tai ei ajoissa, mutta päästiin puuttumaan niin, ettei se jatkunut. Valitettavasti tämä tapaus ei tosiaan ole ainoa laatuaan.

Asiantuntijat ja ympäristöjärjestöt ovat toistuvasti esittäneet, että lainsäädännössä on turvattava vähintään 50 metrin levyiset suojavyöhykkeet raakkuvesistöjen varsille. Kannatan edustaja Kivelän esityksen mukaisesti pakollista 30 metrin yleistä suojavyöhykettä ja molempien esitysten mukaisesti raakkupopulaatioita erikseen suojaavaa, vähintään 50 metrin suojavyöhykettä vesistöjen rannoille.

Arvoisa puhemies! Raakkujen ja vesiluonnon suojelemiseksi tarvitaan myös muita toimia. Esimerkiksi metsäojituksista tulee tehdä luvanvaraisia, ja virtavesien suoja laissa tulee tiukentaa lisäämällä purojen ja muiden arvokkaiden vesiluontotyyppien suojelu vesilakiin. Pääministeripuolue kokoomus, vetoan nyt tässä teihin, koska puolueenne tosiaan kannatti virtavesien suojan tiukentamista viime kaudella ja totesi silloin, että tässä salissa tapahtui työtäpaturma. Nyt teillä on oiva mahdollisuus tehdä tämä lakimuutos, johon pykälät ovat viime kaudella laaditun pohjalta valmiina. Lisäksi on tärkeää lisätä resursseja nykyisen lainsäädännön noudattamisen valvontaan ja uusien ympäristöriskosten ennaltaehkäisyyn. Hukkajoen raakkutuhossakin nähtiin, että jos kiinnijäämisen riski ja seuraamukset ympäristörikoksista ovat liian pienet, saattaa toimijoilla olla kiusaus jättää noudattamatta lakia ja ohjeistuksia.

Arvoisa puhemies! Nostan tässä esiin vielä Metsähallituksen roolin uhanalaisen raakun suojelussa. Merkittävä osa Suomen raakkuesiintymistä sijaitsee pohjoisen Suomen tavallisilla metsätalousalueilla, joita on laajasti Metsähallituksen hallinnassa. Metsähallitus hakkaa pohjoisen metsiä varsin intensiivisesti, ja viime syksynä paljastui hakkuu, jossa hakattiin Kainuussa puoli kilometriä Raakkujoen vartta — 45 metrin suojavyöhykkeen sijasta hakkuita tehtiin jopa 10 metrin päässä joen rannasta. Tämäkin on osoitus siitä, että lakiin tarvitaan velvoite suojavyöhykkeistä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen on poissa. — Edustaja Oinas-Panuma, olkaa hyvä.

17.27 Olga Oinas-Panuma kesk: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Terveisiä sieltä raak-
kualueelta. Meillä tosiaan Pohjois-Pohjanmaalla näitä raakkuja on, ja meillä on hyvin ai-
nutlaatuinen luonto, jota totta kai pitää vaalia ja tarpeen mukaan myös suojella.

Periaatteesta en siis vastusta lähtökohtaisesti ajattelua siitä, että meidän luonnonsuoje-
lua ja metsänsuojelua voitaisiin lisätä, mutta minun mielestä silloin, kun puhutaan lisäsuojelusta, on aika olennaista myös se, että kyseessä on kuitenkin ihmisten yksityisomaisuus, ja silloin minun mielestä on myös tärkeää se omaisuudensuoja. Eli jos jossain tilanteessa yksityisen ihmisen maata pitää suojella, niin silloin siitä myös sen korvauksen pitäisi olla asianmukainen, ja tämä asia on se, mikä monesti näissä keskusteluissa valitettavasti unoh-
tuu. Kyse ei ole mistään kollektiivisesta metsästä, vaan kyse on yksityisten ihmisten omai-
suudesta.

Silloin kun tämä raakkutuho tapahtui, niin yksi semmoinen hyvin ikävä piirre siinä kes-
kustelussa oli, kun pieni hetki keskusteltiin tämmöisestä niin sanotusta harmaasta suojelusta: Siinähan oli yhtäkkiä semmoinen tilanne, jossa ministeri puhui yhdessä suurien yritysten kanssa ohi metsänomistajien siitä, minkälaiselta alueelta puuta nyt voidaan ottaa vastaan ja mistä ei. Tässä oli kyse nimenomaan siitä harmaasta suojelusta, eli puhuttiin siitä, että jostain päin yksityisten maata ei ehkä kannattaisikaan ottaa puuta vastaan, mutta sitten kuitenkin mitään korvauksia niille metsänomistajille ei siitä tullut. Kannatan myös näitä kaikenlaisia vapaaehtoisia suojeleuhjelmia, joista täälläkin on totta kai hyviä puheenvuoroja pidetty.

Yksi asia, johon haluaisin tässä raakkutapauksessa kiinnittää huomiota — ja yleensäkin kun meidän luontoa käytetään — on se, minkälainen pohja meidän metsänomistuksella on. Jos me ajatellaan meidän metsänomistusta, niin lähtökohtaisestihan se on sukupolvelta toiselle periytynyttä metsää. Se ei ole silloin pelkkää rahaa, se on myös kulttuuriperimää, se on ennen muuta paikka rentoutua, se on omia juuria, se on hyvin paljon monenlaista hyvinvointivaikutusta elämään. Mutta Suomessa lisääntyy yhä enempi tämmöinen niin sanottu kasvoton metsänomistus, jossa yhtäkkiä me paikalliset emme tiedäkään, kenen se metsä siinä lähellä omaa kotia on. Minusta tuntuu, että silloin kun on tämmöistä kasvotonta metsänomistusta, silloin valitettavasti myös semmoinen sosiaalinen vastuu puuttuu. Tai ainakin se jää vähemmälle. Pelkään, että siinä on myös riskejä ylilyönneille, kun esimerkiksi erilaiset rahastot omistavat metsiä tai metsä on pelkästään rahaa ihmiselle, joka asuu jossain muualla.

Joten minä toivoisin, että me pystyttäisiin katsomaan sitä meidän metsäomistusta ehkä vähän uusin silmin ja valvomaan myös sitä, että meidän metsämaat pysyisivät kansallisissa käsissä, koska mitä kauemmas meidän metsäpohjaa myydään ihan vain taloudellisen edun nimissä, niin sen kauempana me ollaan meidän talonpoikasesta metsänhoidosta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hamari, olkaa hyvä.

17.30 Lotta Hamari sd: Arvoisa herra puhemies! Allekirjoitin myös tämän edustaja Pitkon tärkeän aloitteen, ja totta kai haluan tuoda tukeni siis myös tälle Kivelän aloitteelle, joka koskee samaa asiaa.

Tässä lakialoitteessa pyritään suojelemaan uhanalaisten raakkujen elinympäristöt sekä muut herkat vesiekosysteemit hakkuiden vaikutuksilta pakollisin suojavyöhykkein. Tämä muutos ei ole pelkkää luonnonsuojelua, se on välttämätön osa Suomen identiteettiä ja suhdettamme luontoon.

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

Anni Kytömäki, hämeenkyröläinen kirjailija, voitti Finlandian vuonna 2020 romaanilla Margarita. Hän kuvasi teoksessaan jokihelminsimpukan, evoluution supersankarin, ja luonnon hiljaisuutta, jonka äärellä monet meistä heräävät ajattelemaan, milloin olemme alkaneet tuhoamisemme. Tämä teos muistuttaa, että suojele ei ole mitään etäistä, se on se hiljainen ja joskus äänekäskin voima, jonka äärellä moni kokee luonnon arvojen välttämättömyyden. Margarita ei ole vain romaani, se on puolustuspuhe hiljaisille suojaa vaativille lajeille ja vesille.

Tällä hetkellä kuuntelussa on Juha Kauppinen kirja Kertomus Maasta. Myös tästä kirjasta tulee erittäin selväksi, että meillä ei ole aikaa tuhlattavaksi luonnon ja ekosysteemien suojelussa. Toki se tulee selväksi myös ilmastovuosikertomuksen valiokuntakäsittelyssä, missä kuulemme asiantuntijoita. Erityisesti maankäyttösektorillahan meillä on isoja ongelmia.

Täällä oli aiemmin tänään käsittelyssä myös vesistöjä koskeva kansalaisaloite. En siinä käyttänyt puheenvuoroa, mutta tässä samassa yhteydessä kerron kannattavani myös sen tavoitteita.

Arvoisa puhemies! Meillä on nyt tilaisuus tehdä tämä suojaus laiksi, ei riippuvaiseksi vapaaehtoisuudesta tai sertifikaateista vaan selkeistä, sitovista velvoitteista. Suomi tunnetaan metsistään ja vesistään. Meidän velvollisuutemme on suojella niitä sitovasti. Siksi kannatan tätä lakialoitetta luonnon, raakkujen ja tulevien sukupolvien puolesta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kivelä, olkaa hyvä.

17.32 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa puhemies! Täällä on nostettu mielestäni hyviä huomioita esiin, ja haluan kiittää kaikkia tästä keskustelusta, mutta toki on myös ollut argumentteja, joita en voi jakaa, ja kommentoin niitä tässä nyt lyhyesti.

Erityisesti täällä korostettiin taloudellisia näkökulmia. Itse ajattelen, että kyllä silloin, kun kyse on ympäristönsuojelusta, tavallaan sen lähtökohdan pitää olla ekologinen kestävyys ja ne ekologiset reunaehdot, koska ilman sitä meillä ei voi olla mitään taloudellista tuottavuutta tulevaisuudessa tässä yhteiskunnassa. Eli se ekologinen on kaiken elinehto, ja talouden nimissä ei sen takia pitäisi voida uhmata tätä ekologista kestävyyttä, ja tätähän nyt faktisesti tällä hetkellä tapahtuu.

Mutta sitten toisaalta olen myös osittain samaa mieltä esimerkiksi näistä korvauksista, ja edustaja Pitko mielestäni tässä hyvin sitä kommentoikin, että meillä on myös niin, että jos joku asia on laissa, niin silloin se tuo selkeyttä asiaan, ja se voi olla myös hyvä asia korvaustenkin suhteen.

No, sitten täällä sanottiin, että nämä ovat populistisia esityksiä, ja tässäkin on useammassa puheenvuorossa tuotu esille tätä taustaa nyt useamman vuoden ja useamman hallituskauten osalta, miten eduskunnassa on osittain pyritty parantamaan vesiensuojelua ja minkälaisia kompromissejä tähän on liittynyt ihan näistä työtapaturmista lähtien. Eli kyse ei todellakaan ole mistään populismista, vaan aidosta huolesta ja halusta esittää ratkaisuja, joilla sitten estettäisiin näitä vakavia ympäristötuhoja.

Lopuksi sanon vielä tähän vapaaehtoisuuteen liittyen: Kun vedottiin, että pitäisi asiat hoitaa vapaaehtoisin toimin, niin kyllähän näin pitkälti Suomessa tehdäänkin jo. Luonnon-suojelu monin tavoin perustuu Suomessa vapaaehtoisuuteen, ja meillä on paljon mekanismeja, joita kaikki puolueet varmasti kannattavat ja joilla vapaaehtoisesti esimerkiksi maanomistajia ja metsänomistajia kannustetaan suojeluun. Mutta sitten on myös tilanteita, joita

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

ei voi jättää vapaaehtoisuuden varaan. Mielestäni me tässä hyvin perustelimme sitä, että selkeästi nämä vapaaehtoiset sitoumukset ja suositukset eivät ole olleet riittäviä, ja sen takia tämä asia kaipaa selvennystä lain tasolla.

Lopuksi vielä: Täällä edustaja Oinas-Panuma nosti esiin nämä kasvottomat sijoittajat, ja mielestäni se oli itse asiassa ihan hyvä nosto, koska meillähän on yhä enemmän kasvanut tämä ulkomaisten sijoittajien osuus metsänomistajissa ja Suomella esimerkiksi ei usein ole edes verotusoikeutta näihin rahastosijoittamisen tuloihin, vaikka se omistus olisi suomalaista metsää.

Täällä on paljon tällaisia kysymyksiä, joihin varmasti olisi löydettävissä myös yhteistä näkemystä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pitko, olkaa hyvä.

17.35 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Haluan kiittää tästä keskustelusta. Suomalainen metsäluonto tuo meidät yhteen laadukkaan keskustelun äärelle, ja haluan ajatella, että me kaikki haluamme suojella jokihelmisimpukkaa eli raakkua ja suomalaista, arvokasta ja paikoin herkkää metsäluontoa.

Haluan myös muistuttaa, että metsäluonto ei voi Suomessa hyvin. Se on ollut merkittävän metsänkäytön kohteena meidän ihmiskunnan historiassa pitkältä ajalta, ja lukemat ovat karut, jopa 76 prosenttia metsäluontotyypeistä on uhanalaisia vuoden 2018 tehdyn uhanalaisuusarvioinnin mukaan. Kun me nyt puhumme raakuista ja jokihelmisimpukoista, niin me itse asiassa puhumme metsäluonnon monimuotoisuuden arvokkaasta paikasta eli vesistöjen varsista. Ne ovat erityisen rikkaita monimuotoisuuden kannalta. Ja kun me suojelemme raakkuja, niin me itse asiassa suojelemme ihan merkittävää osaa herkästä metsäluonnosta siinä samalla.

Haluan itsekin kommentoida, kun täällä mielestäni epäilemättä syytettiin tätä esitystä populistiseksi esitykseksi, niin tämä 50 metrin suojaetäisyys on olemassa oleva suositus tälläkin hetkellä. Se ei ole populismia. Se on asiantuntijoiden tekemä arvio siitä, kuinka suuri etäisyys tulisi jättää raakkujokien varteen, jotta me pystymme suojelemaan uhanalaista jokihelmisimpukkaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

17.37 Juha Hänninen kok: Kiitos, kunnioitettu puhemies! Vastaan Pitkolle, kun tainnut siinä olla joku muukin käymässä keskustelua tuosta lainsäätämisestä. Se lainsäätäminen on tärkeä asia, ja sitä pitää tarkastella aika ajoin ja pitää korjata, kun siellä on virheitä ja puutteita. Nyt on puhuttu tuosta Hukkajoen tapahtumasta, ja selkeästikin näin itselleni olen ainakin tulkinut, että on kysymys tiedonkulkuongelmasta, ja sitä tiedonkulkuongelmaa taas on vaikea lainsäädännöllä korjata. Kuitenkin sitä voidaan sillä lailla korjata, että kun on luonnonsuojelurikos tapahtunut, niin pitää selvittää ihmiset, ketkä ovat sen takana, ja tutkia ja selvittää ja panna ihmiset vastuuseen. Näin se menee. Ja itsekin olen tästä viime elokuun, eli viime vuoden elokuun eli 2024, tapahtumista hyvin surullinen siellä Hukkajoella.

Kiitoksia kaikille hyvästä keskustelusta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

17.38 **Jaana Strandman ps:** Arvoisa puhemies! Metsätalous on selkäranka erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomessa, ja tiukat rajoitukset heikentäisivät alueiden kannattavuutta ja tärkeää työllisyyttä.

Suomessa metsien suojelu toimii jo tehokkaasti. Uhanalaisia lajeja suojellaan kohdenetusti vapaaehtoisin sopimuksin ja täysimääräisin korvauksin esimerkiksi Metso-ohjelman kautta. Päällekkäinen ja pakottava sääntely ei ratkaise ongelmia vaan uhkaa aluetalouksia ja meidän huoltovarmuutta. Suojelu tulee toteuttaa vapaaehtoisuuteen ja sopimuksiin perustuen, ei kohtuuttomilla pakkolaeilla. Jokainen suomalainen varmasti pitää maamme luontoa arvokkaana, ja kukaan ei varmasti tahallaan halua vahingoittaa raakkuja eikä mitään muitakaan lajeja. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pitko, olkaa hyvä.

17.39 **Jenni Pitko vihr:** Arvoisa puhemies! Olen hieman eri mieltä siitä, toimiiko suomalainen metsäluonnon suojelu, vaikka olemme tietenkin tehneet töitä sen eteen. Mutta fakta on se, että metsäluonnon köyhtyminen jatkuu. Sen taittumiselle ei ole nähty vielä merkkejä. Eli kyllä me joudumme tekemään paljon enemmän, mikäli me haluamme kääntää tämän kehityksen. Suomi on sitoutunut myös kansainvälisissä sopimuksissa kääntämään luonnon köyhtymisen elpyvään suuntaan, ja tämä tarkoittaa myös metsiä, koska suurin osa luonnostamme elää metsissä.

Haluan vielä korjata sen, että oliko kyse tässä Hukkajoen tapahtumassa vain tiedon puutteesta. Varmasti täällä yhtiön sisällä on voinut olla tiedon puutetta ja tiedonkulun ongelmia, mutta viranomaisella oli tieto raakkujoesta ja tieto oli mennyt toimijalle. Kyse ei ole pelkästään raakkujen yliajamisesta, vaan siitä, että merkittävä osa raakuista kuoli siihen, että joen vesi samentui, ja se ei ollut laitonta hakata niitä puita siihen vesirajaan asti, se oli suositusten vastaista, mutta se oli laillista, eli oli laillista aiheuttaa joen samentuminen ja raakkujen kuoleminen. Siksi kyse ei ole pelkästään joen yli ajamisesta, vaan näistä suojavyöhykkeistä, ja siksi olemme täällä keskustelemassa lakialoitteesta, jolla varmistettaisiin, että raakkujokia ei hakattaisi vesirajaan asti.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

10. Lakialoite laiksi metsälain muuttamisesta

Lakialoite LA 31/2024 vp Jenni Pitko vihr ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Asia esiteltiin ja keskustelua käytiin jo aiemmassa asiakohdassa, minkä vuoksi keskustelu ja asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 17.42.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 18.20.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytettyä asiakohtaa 10. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Oinas-Panuma poissa, edustaja Hoskonen poissa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

11. Lakialoite laiksi rikoslain 44 luvun muuttamisesta

Lakialoite LA 17/2025 vp Rami Lehtinen ps ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Edustaja Lehtinen poissa. — Edustaja Rintamäki, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.42 Anne Rintamäki ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Tämä lakialoite rikoslain 44 luvun muuttamisesta on erittäin tarpeellinen, ja kiitänkin edustaja Lehtistä tästä aloitteesta.

On huomionarvoista, ettei rikoslaissa nykyisellään säännellä ollenkaan törkeän räjähdetorjunnan tekemistä. Tästä syystä vallitsevan lainsäädännön ollessa voimassa ei ole eroa siinä, onko henkilöllä hallussaan räjähteitä tai räjähdettä, riippumatta näiden määristä, laadusta tai käyttötarkoituksesta. Laki ei siis tunne eroa, onko henkilön hallussa esimerkiksi vähäinen määrä dynamiittia vaiko kuorma-autollinen sotilasaräjähteitä. Molempiin edellä mainittuihin on sovellettu samaa 44 luvun 11 §:ää räjähdetorjunnasta, josta rangaistuksena on sakkoa tai vankeutta enintään kahdeksi vuodeksi, ellei tekoon liity omaisuus- tai terrorismirikosta.

Olemme kiristämässä ampuma-aserikosten alarajaa kahteen vuoteen vankeutta, mikä tarkoittaisi jatkossa aina ehdotonta tuomiota. Tämän vuoksi on järkevää tarkastella myös räjähteiden hallussapitoa, koska niiden käyttö on naapurimaassamme Ruotsissa lisääntynyt hyvin voimakkaasti ja vanhan kaavan mukaan Ruotsin ongelmat tulevat meille viiveellä mutta vääjäämättä.

Arvoisa puhemies! Niin hullulta kuin se kuulostaakin, Meksiko on ainoa maa Ruotsin edellä räjähdysissä, pois lukien sotaa käyvät maat. Tämän vuoden tammikuussa Ruotsissa räjähti julkisella paikalla pommi keskimäärin lähes joka päivä, siis jokainen päivä. Selvyyden vuoksi on kuitenkin syytä sanoa, että ilmiöhän ei ole seurausta tavanhäikäneiden ja bankkujen radikalisoitumisesta vaan suurelta osin seuraus ulkomaalaistaustaisten katu- ja rikollisjengien välienselvittelystä. Ruotsissa ampuma-aseiden hallussapidon rangaistukset

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

ovat kiristyneet niin, että minimirangaistus törkeästä ampuma-aserikoksesta on neljä vuotta vankeutta, kun Suomessa siitä saa neljä kuukautta. Erittäin törkeästä ampuma-aserikoksesta naapurissamme saa kuusi vuotta vankeutta.

Räjähderikosten rangaistusasteikko ei Suomessa ole oikeasuhtainen saati vastaa pohjoismaisen yhteiskunnan muuttuneeseen turvallisuustilanteeseen, jos miettii, että vaikkapa 200 kiloa dynamiittia kuljettanut saisi sakkoa tai ehdollista vankeutta. Räjähdeiden luvattonta hallussapitoa voidaan pitää vähintäänkin yhtä vaarallisena kuin luvattoman aseiden hallussapitoa.

Arvoisa puhemies! Törkeä räjähderikos nimikkeenä antaa myös rikosta tutkivalle poliisille enemmän työkaluja rikosten selvittämiseksi. Nykyisen lain mukaan räjähderikoksen tutkimisessa ei voisi hyödyntää pakkokeinolaista mukaisia telekuunteluita, sijaintitietoja, teknistä kuuntelua, asuntokuuntelua tai peiteltyjen tiedonhankintakeinojen käyttöä, vaan nämä mahdollistuvat vain vähintään neljän vuoden rangaistusmaksimilla tutkittavana olevassa rikoksessa.

Meidän lainsäädäntömme tulee olla etupainotteinen vahvistaaksemme sisäistä turvallisuutta monikulttuurisuuden paineessa. Tästä syystä allekirjoitin tämän lakialoitteen ja kansainvälisen 44 lukuun 11 a §:n lisäämistä törkeästä räjähderikoksen tekemisestä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

17.47 Jaana Strandman ps: Arvoisa puhemies! Käsiteltävänä oleva lakialoite on erittäin tärkeä. Aloite koskee rikoslain 44 luvun täydentämistä uudella pykälällä, joka säätelee räjähderikoksen törkeää tekemistä. Nykyisin laki ei tee eroa sen välillä, onko henkilöllä hallussaan pieni määrä räjähteitä vai suuri määrä sotilaskäyttöön tarkoitettuja räjähteitä. Kaikki tapaukset käsitellään saman pykälän nojalla, ja rangaistukset ovat yhtäläisiä. Tämä epäsuhta ei vastaa muuttunutta turvallisuustilannetta, jossa suurten määrien hallussapito voi aiheuttaa vakavan uhan yhteiskunnalle.

Perussuomalaisten näkökulmasta kyse on koko yhteiskunnan turvallisuudesta. Suomen on nyt valmistauduttava ja reagoitava kriminaalipoliittisesti ennen kuin väkivaltarikollisuus saavuttaa Ruotsin kaltaisen mittakaavan. Ruotsissa räjähteiden käyttö väkivaltarikoksiin on kasvanut voimakkaasti, ja kehitykseen on syytä varautua Suomessakin. Lakialoite korjaa selvästi rikoslainsäädännön epäsuhtaa. Nykyinen rangaistusasteikko ei erottele vaarallisuuden asteita eikä vastaa pohjoismaisen yhteiskunnan turvallisuustilanteen muutosta.

Hallintovaliokunta on aiemmassa lausunnossaan todennut, että räjähteiden luvattonta hallussapitoa voidaan pitää vähintäänkin yhtä vaarallisena kuin luvattoman aseiden hallussapitoa, ja kehitykseen on syytä varautua ennakoivasti. Samalla on huomioitava, että aserikoksia koskevat rangaistukset kiristyvät 1. tammikuuta 2026. Törkeän ampumarikoksen vähimmäisrangaistus nousee kahteen vuoteen, ja rangaistus on pääsääntöisesti ehdoton. Myös luvattoman aseiden hallussapito yleisellä paikalla tai kulkuneuvossa, aseiden luovuttaminen rikolliselle tai vaarallisten aineiden, esineiden hallussapito säädetään rangaistavaksi tiukemmin. Tämä osoittaa, että rikoslainsäädäntö on kehittymässä ja että samalla on perusteltua selkeyttää ja kiristää myös räjähderikoksia koskevaa sääntelyä.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset kannattavat tätä edustaja Lehtisen tekemää lakialoitetta, sillä se vahvistaa turvallisuutta, oikeasuhtaisuutta ja viranomaisten mahdollisuuksia puuttua vakaviin rikoksiin ennen kuin ne aiheuttavat suurta vaaraa maamme kansalaisille. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kilpi on poissa. — Edustaja Lehtinen, olkaa hyvä.

17.49 Rami Lehtinen ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan aluksi pitää pyytää anteeksi tätä väärinymmärrystäni tuon edellisen asian käsittelystä. Siksi olin hie-man myöhässä tästä omasta lakialoittepuheenvuorostani, jossa oli tarkoitukseni siis esitellä tämä lakialoite. Mutta tässä on jo aikaisemmin käytetty hyviä puheenvuoroja, joista on helppo jatkaa.

Arvoisa puhemies! Kriminaalipolitiikassa Suomi on muiden Pohjoismaiden perässä ki-ristämässä merkittävästi ampuma-aseiden hallussapidon rangaistuksia. Samassa yhteydes-sä olisi tarkoituksenmukaista tarkastella myös räjähteiden hallussapitoa, koska niiden käyttö ja hallussapito vakavissa henkeen ja terveyteen kohdistuvissa rikoksissa on etenkin Ruotsissa voimakkaasti lisääntynyt.

Meksiko on ainoa maa Ruotsin edellä räjähdyksissä, jos ei lasketa mukaan niitä maita, joissa käydään sotaa. Pelkästään tammikuussa Ruotsissa räjähti julkisella paikalla pommi keskimäärin lähes joka päivä — siis meidän naapurimaassa. Ruotsissa väkivaltarikosten siirtymistä räjähteisiin ovat vauhdittaneet ampuma-aseiden hallussapidon erittäin kovat rangaistukset. Ruotsissa minimirangaistus törkeästä ampuma-aserikoksesta on neljä vuot-ta vankeutta — siis minimirangaistus —, Suomessa neljä kuukautta.

Myös Suomessa ampuma-aserikosten alarajaa ollaan nostamassa kahteen vuoteen van-keutta, mikä tarkoittaisi käytännössä aina ehdotonta tuomiota, ja hyvä niin. Jatkossa tilan-ne Suomessa olisi siis se, että ajoneuvolla kynäpistoolin kanssa liikkuva saisi vähintään kahden vuoden ehdottoman vankeusrangaistuksen ja henkilö, jolla on autossaan laittomas-ti hallussaan 200 kilogrammaa dynamiittia, saisi mahdollisesti sakkoa tai ehdollista van-keutta. Esimerkin valossa jokainen ymmärtää, että räjähdერიkosten rangaistusasteikko ei nykyisellään ole oikeasuhteinen eikä vastaa pohjoismaisen yhteiskunnan muuttuneeseen turvallisuustilanteeseen.

Arvoisa puhemies! Lakialoitetta tukee hallintovaliokunnan aiempi lausunto, 21.3.2025, koskien hallituksen esitystä eduskunnalle aserikoksia koskevan sääntelyn muuttamiseksi: ”Valiokunta nostaa tässä yhteydessä esiin vielä räjähteiden käytön. Räjähteiden luvaton-ta hallussapitoa voidaan pitää vähintäänkin yhtä vaarallisena kuin luvattoman ase-en hallus-sapitoa. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Ruotsissa räjähteiden käyttäminen väki-vallantekoihin on lisääntynyt voimakkaasti viime vuosien aikana, ja tähän erittäin vaaral-liseksi katsottavaan kehitykseen on aiheellista varautua myös Suomessa.”

Arvoisa puhemies! Nykyisellään räjähdერიoksen tutkimisessa ei voida käyttää pakko-keinolaissa mainittua telekuuntelua, televalvontaa, sijaintitietojen hankkimista, peiteltyjen tiedonhankintakeinojen käyttöä, teknistä kuuntelua tai asuntokuuntelua rikoksen tutkimi-seksi tai ennaltaestämiseksi. Edellä mainittujen salaisten pakkokeinojen käytön edellytyk-senä on vähintään neljän vuoden rangaistusmaksimi tutkittavana olevassa rikoksessa. Tör-keä räjähdერიkos olisi saatava tähän luetteloon mukaan, jotta poliisilla olisi myös tulevai-suudessa kaikki mahdollisuudet estää ennalta räjähteillä tehtäviä vakavia rikoksia.

Rikoslain 34 a luku käsittelee terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia. Räjähdერი-kos on mainittu tässä yhteydessä. Tällöin rikoksen tulee kuitenkin aiheuttaa vakavaa va-hinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle, eikä se koske siis muita tilanteita, esimerkiksi yksityishenkilöitä vastaan tehtyjä rikoksia, vaikkapa kerrostalon rappukäytä-vässä tapahtuvaa räjähdystä.

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

Arvoisa puhemies! Lainsäädäntömme on muututtava yhteiskunnallisen muutoksen mukana ja sen muuttuneita uhkakuvia vastaavaksi. Edellä olevan perusteella ehdotan, että lisätään rikoslain 44 lukuun uusi 11 a §, törkeä räjähdერიკος, lakialoitteen mukaisesti ja säädetään siitä rangaistukseksi vankeutta vähintään vuosi ja enintään neljä vuotta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lundén, olkaa hyvä.

17.54 Mikko Lundén ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin tahdon kiittää edustaja Lehtistä tästä loistavasta lakialoitteesta. Moni ei varmastikaan ole ollut tietoinen, että nykyisessä laissa ei tunneta lainkaan törkeää tekemuotoa räjähdერიკoksesta. Tämä lakimuutos korjaisi tämän tilanteen.

Arvoisa herra puhemies! Tällä hetkellä tilanne on siis se, että samaa lakipykälää sovelletaan täysin eri mittaluokan rikoksiin. Sillä ei ole merkitystä, onko kyseessä yksittäinen nalli tai kokonainen rekka-autollinen sotilasräjähteitä, sillä molemmissa tapauksissa rangaistusasteikko on täysin sama, eli sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta, ellei tekoon liity omaisuus- tai terrorismirikosta.

Suomi on samaan aikaan kiristämässä ampuma-aserikosten rangaistusasteikkoa, mikä on hyvä asia. Uudistusten myötä ampuma-aserikoksista voisi jatkossa seurata vähintään kahden vuoden ehdoton vankeusrangaistus. Siksi onkin kohtuutonta, että henkilö, jolla on hallussaan esimerkiksi 200 kiloa dynamiittia, voisi edelleen saada seuraamuksena sakon tai ehdollisen rangaistuksen. Jokainen tässä salissa ymmärtää sen, ettei tämä ole loogista, saati oikeudenmukaista.

Kansainväliset esimerkit osoittavat sen, mihin tilanne voi pahimmillaan johtaa. Esimerkiksi naapurimaassamme Ruotsissa väkivaltarikollisuus on siirtynyt ampuma-aseista osittain räjähteisiin. On kuukausia, jolloin Ruotsissa on räjähtänyt lähes joka päivä jossain julkisella paikalla. Haluammeko tätä samaa Suomeen? Minä en ainakaan halua.

Arvoisa herra puhemies! Hallintovaliokuntakin on todennut lausunnossaan, että räjähteiden luvaton hallussapitoa voidaan pitää vähintäänkin yhtä vaarallisena kuin luvattoman aseiden hallussapitoa. Tiedämme hyvin, minkälaisia tuhoja räjähteet voivat saada aikaan, kun ne ovat väärissä käsissä. Tähän vaaralliseen kehityskulkuun on syytä puuttua ennen kuin olemme saman tilanteen edessä kuin missä Ruotsi on tällä hetkellä. Siksi kannatan lämpimästi tätä lakimuutosta, sillä se on jälleen yksi askel kohti turvallisempaa Suomea. Kiitos vielä kerran edustaja Lehtiselle aloitteesta. — Kiitos, arvoisa herra puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

17.56 Jaana Strandman ps: Arvoisa puhemies! Tässä räjähdერიკoksien lakialoitteessa on kyse koko maamme turvallisuudesta. Ruotsissa räjähteiden käyttö väkivaltarikoksiin on kasvanut voimakkaasti, ja Suomi ei saa toistaa samoja virheitä. Tämä erittäin tärkeä lakialoite korjaa rikoslainsäädännön epäsuhdan ja mahdollistaa oikeasuhteiset rangaistukset eri vaarallisuusasteille. Samalla se tukee viranomaisten mahdollisuuksia estää ja tutkia vakavia rikoksia tehokkaammin.

Kannatan tätä lakialoitetta Suomen turvallisuuden ja oikeudenmukaisuuden vahvistamiseksi. Toivon sen menestyvän valiokuntakäsittelyissä ja tulevan sitä myötä osaksi rikoslakia. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

17.57 Juha Hänninen kok: Kiitos, kunnioitettu puhemies! Kiitän edustaja Lehtistä erinomaisesta lakialoitteesta, ja kannatan lakialoitetta lämpimästi. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

12. Lakialoite laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 8 §:n ja terveydenhuoltolain 57 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 19/2025 vp Lotta Hamari sd ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Edustaja Hamari, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.58 Lotta Hamari sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! ”Tässä lakialoitteessa ehdotetaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 8 §:n ja terveydenhuoltolain 57 §:n muuttamista. Aloitteessa ehdotetaan säädettäväksi hoitotyön johtajan asemasta lakiin. Tämä tarkoittaa, että jatkossa lain mukaan hyvinvointialueen tulisi nimetä lääketieteen ja sosiaalityön vastuuviranhaltijoiden lisäksi myös hoitotyön vastuuviranhaltija. Lakialoitteella pyritään vahvistamaan hoitotyön ja hoitotyön johtamisen asemaa Suomessa.”

”Hoitotyön johtamisen asemaa ei ole kirjattu lakiin tasavertaisena sosiaalihuollon ja lääketieteen johtajan kanssa. Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palveluiden uudistuksen jälkeen 21 hyvinvointialueelle ja Helsinkiin on siirtynyt erilaisia johtamisrakenteita ja -malleja. Hoitotyön johtamisen merkitystä palveluiden vaikuttavuudelle, laadulle ja kustannussäästöille ei kaikilla alueilla ymmärretä, ja siten hoitotyön johtamisen asemaa on heikennetty tai yritetty heikentää useilla alueilla. Hyvinvointialueet ovat hakenneet säästöjä johtamisesta, ja säästöt ovat perusteettomasti kohdentuneet hoitotyön johtamiseen.”

”Soteuudistuksen yhtenä tavoitteena on palveluiden yhteensovittaminen, joka edellyttää monialaista johtamista. Hoitotyön ammatillinen johtaminen, työn ja toimintamallien kehittäminen ja valtakunnallisiin verkostoihin osallistuminen edellyttävät hoitotyön johtamista riittävillä valtuuksilla.”

”Hoitotyön henkilöstö edustaa suurinta ammattiryhmää sosiaali- ja terveyspalveluissa. Hoitotyön johtajat tuntevat hoitotyön substanssin, ovat saaneet koulutuksen johtamiseen ja haluavat kehittää alaa. On vaikuttavuudenkin kannalta tärkeää, että Suomessa tunnustetaan ja tunnustetaan tämä resurssi. Tutkimusten mukaan panostamalla hoitotyön johtamiseen

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

tuetaan työntekijöiden hyvinvointia ja jaksamista, turvataan henkilökunnan ammatillisen osaamisen kehittäminen systemaattisesti, parannetaan palveluiden laatua, lisätään hoitotyön veto- ja pitovoimaa ja varmistetaan, että niukat resurssit hyödynnetään parhaalla mahdollisella tavalla. Palveluiden integraation toteutumisen kannalta on oleellisen tärkeää, että hoitotyötä kehitetään hoitotieteelliseen tutkimukseen perustuen ja että näyttöön perustuvaa työtä tuetaan kaikkien ammattiryhmien toimintakentässä palveluiden laadun ja vaikuttavuuden varmistamiseksi.”

”Hoitotyön johtaminen vaatii siis oman tieteenalan koulutuksen saaneen ja substanssin tuntevan johtotehtävänsä lääketieteen ja sosiaalityön johtamisen rinnalle.”

Luen vielä lakiehdotuksen yksityiskohtaiset perustelut, ja sen jälkeen pääsemme aloittamaan varsinaisen keskustelun salissa olevien kanssa.

”Lakiin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 8 §:n muuttamisesta ehdotetaan lisättäväksi 3 momenttiin säännös siitä, että hyvinvointialueen tulee nimetä lääketieteen, hoitotyön ja sosiaalityön vastuuviranhaltijat. Ehdotetun säännöksen tarkoituksena on varmistaa johtamisen monialainen asiantuntemus ja ammatillinen johtaminen hyvinvointialueilla. Vastuuviranhaltija johtaa tehtäväalueensa työn organisointia ja kehittämistä sekä sen yhteensovittamista toisten vastuuviranhaltijoiden tehtäväalueen kanssa. Sama henkilö ei voi olla useamman vastuualueen vastuuviranhaltija.”

”Sitten terveydenhuoltolain 57 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi, että terveydenhuollon toimintayksikössä on oltava vastaavan lääkärin lisäksi vastaava hoitotyön johtaja, joka johtaa ja valvoo hoitotyön ammatillisen laadun ja vaikuttavuuden kehittämistä. Sama henkilö ei voi yksikössä olla sekä vastaava lääkäri että hoitotyön johtaja.”

”Hoitotyön johtajan johtamis- ja valvontavastuu kohdistuisi hoitotyön järjestämiseen sekä organisointiin ja kehittämiseen. Hoitotyön johtajan tulee valvoa, että hoitotyön järjestäminen perustuu näyttöön ja hyviin hoito- ja toimintakäytäntöihin sekä tukee terveydenhuollon toiminnan laadukasta, turvallista ja asianmukaista toteuttamista. Ehdotetulla muutoksella ei muuteta vastaavan lääkärin tehtävää johtaa terveyden- ja sairaanhoitoa. Hoitotyön johtaja toimii vastaavan lääkärin rinnalla vastaten hoitotyön ammatillisesta johtamisesta, organisoinnista sekä näyttöön ja hyviin hoito- ja toimintakäytäntöihin perustuvasta kehittämisestä ja tutkimuksesta.”

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että eduskunta hyväksyisi lakialoitteen ehdotukset. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

18.03 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Laadukas ja turvallinen hoito ei synny satumalta. Se vaatii osaavaa henkilöstöä, riittäviä resursseja ja ennen kaikkea hyvää johtamista. Hoitotyö on suomalaisen sosiaali- ja terveydenhuollon kivijalka. Siksi on täysin ymmärrettävää, että sen johtamisen asemaa halutaan vahvistaa lainsäädännössä. Tässä lakialoitteessa ehdotetaan, että hyvinvointialueille nimetään hoitotyön vastuuviranhaltijat lääkärijohtajien ja sosiaalihuollon vastuuhenkilöiden rinnalle. Muutoksen tavoitteena on vahvistaa hoitotyön johtamista ja sen asemaa osana monialaista sotejohtamista.

Arvoisa puhemies! Aloite on syytä ottaa hyvin vakavasti. Terveystieteemme tarvitsee ratkaisuja, jotta voimme taata hyvän ja turvallisen hoidon myös tulevaisuudessa. On olemassa tutkittua tietoa siitä, että hoitotyön johtamisella voidaan lisätä työntekijöiden hyvin-

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

vointia, varmistaa osaamisen kehittämistä, parantaa hoidon laatua ja vaikuttavuutta sekä vahvistaa alan veto- ja pitovoimaa.

Lakialoitteessa ehdotetaan, että hoitotyön johtajalle annettaisiin vastuu hoitotyön järjestämisestä, kehittämisestä ja valvonnasta. Aloite on tarpeellinen, koska usein, jos homma ei toimi tai toimii huonosti ja henkilöstö voi huonosti, syy on heikossa johtajuudessa. Siksi asia on äärimmäisen tärkeä. Tämä tarkoittaisi käytännössä sitä, että hoitotyötä ohjataan entistä perusteellisemmin näyttöön perustuen ja hyviä käytäntöjä tukien ja että henkilöstöä johdetaan ammattitaitoisesti ja pitkäjänteisesti.

Ehdotuksen tuomat mahdollisuudet on tutkittava huolella, sillä jokainen ratkaisuehdotus tuo meidät lähemmäs lopullista ratkaisua. Hyvinvointialueet kuitenkin ovat jo nyt valtavien paineiden alla, eikä uuden johtajan tai viranhaltijoiden palkkaaminen tapahdu ilman resursseja. Hyvinvointialueiden niukkoja resursseja ei tule kaataa kasvavaan hallintoon, vaan niillä on tuotettava aidosti parannettua hoivaa kansalaisille.

Arvoisa puhemies! Pidän tätä aloitetta erittäin tärkeänä ja ajankohtaisena keskustelunavauksena. Siksi haluan kiittää aloitteen laatijoita aiheen esille nostamisesta. Turvallinen hoito vaatii harkittuja päätöksiä ja huolellisesti kohdennettuja resursseja. Toivon, että tämä aloite saa perusteellisen ja asiantuntevan käsittelyn eduskunnassa. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

18.06 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä arvostamani edustaja Hamarin tekemässä lakialoitteessa ehdotetaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja terveydenhuoltolain muuttamista. Aloitteessa ehdotetaan säädettäväksi lakiin hoitotyön johtajan asemasta. Tämä tarkoittaa, että jatkossa lain mukaan hyvinvointialueen tulee nimetä lääketieteen ja sosiaalityön vastuuviranhaltijoiden lisäksi myös hoitotyön vastuuviranhaltija. Lakialoitteella pyritään vahvistamaan hoitotyön ja hoitotyön johtamisen asemaa Suomessa.

Arvoisa rouva puhemies! Meillä on tällä hetkellä käynnissä sosiaali- ja terveystalouden haasteelliset ajat niin taloudellisesti, toiminnallisesti kuin myös henkilöstön johtamisen osalta. Lakialoitteessa todetaankin selvästi, että sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palveluiden uudistuksen jälkeen 21 hyvinvointialueelle ja Helsinkiin on siirtynyt erilaisia johtamisrakenteita ja -malleja. Hoitotyön johtamisen merkitystä palveluiden vaikuttavuudelle, laadulle ja kustannussäästöille ei kaikilla alueilla ymmärretä, ja siten hoitotyön johtamisen asemaa on heikennetty tai yritetty heikentää usealla alueella.

Hyvinvointialueet ovat hakeneet säästöjä johtamisesta, ja säästöt ovat perusteettomasti kohdentuneet hoitotyön johtamiseen. Hoitotyön ammatillinen johtaminen, työn ja toimintamallien kehittäminen ja valtakunnallisiin verkostoihin osallistuminen edellyttävät hoitotyön johtamista riittävillä valtuuksilla. Ammattimainen, osaava johtaminen on tärkeässä roolissa kaikissa työpaikoissa, myös sosiaali- ja terveystaloudessa tietysti. Hyvinvoiva henkilöstö on yhtä kuin parempi hoito. Kun työilmapiiri on hyvä ja esihenkilö tukee, potilaskokemus ja hoidon laatu paranevat ja kustannukset laskevat.

Arvoisa rouva puhemies! Kannatan edustaja Hamarin alulle laittamaa lakialoitetta, ja olen sen myös allekirjoittanut.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sarkomaa poissa. — Edustaja Strandman.

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

18.08 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä oleva aloite hoitotyön johtajan aseman lakisääteistämisestä on tärkeä, mutta se herättää useita kriittisiä kysymyksiä. Aloite korostaa hoitotyön johtamisen vaikutuksia palveluiden laatuun ja kustannustehokkuuteen, mutta konkreettisia, mitattavia taloudellisia hyötyjä ei kuitenkaan esitetä. Tutkimusviittauksia löytyy, mutta pitkän aikavälin säästöjen todentaminen on epäselvää ja vaikeasti arvioitavissa. Lisäksi aloite on ristiriidassa hyvinvointialueiden säästöavoitteiden kanssa. Meillä on maassamme tilanne, jossa alueet joutuvat jo karsimaan menoja ja etsimään säästöjä ja samaan aikaan ehdotetaan uutta hallinnollista tehtävää, joka väistämättä lisää kustannuksia.

On myös todettava, että monilla alueilla nykyiset johtamisrakenteet jo sisältävät hoitotyön näkökulman ilman erillistä lakisääteistä asemaa. Käytännön toteutuksessa törmätään myös henkilöstön saatavuuteen. Hoitotyön johtajan kelpoisuuden täyttäviä henkilöitä ei välttämättä ole riittävästi varsinkaan pienemmillä hyvinvointialueilla, joilla henkilöstöpula on jo valmiiksi suuri. Tämä voi johtaa siihen, että hallinnollisiin tehtäviin sitoutuu osajia, jotka olisivat kipeimmin tarpeen kliinisessä työssä.

Lisäksi on syytä muistaa, että hyvinvointialueilla on käytössään moninaisia johtamis-malleja. Johtamisella on tärkeä merkitys niin henkilöstön hyvinvoinnin kuin taloudenkin suhteen. Lakisääteinen hoitotyön johtajan asema voisi jäykistää rakenteita ja estää aluekohtaisesti räätälöityjä ratkaisuja, jotka voivat olla sekä joustavampia että kustannustehokkaampia.

Arvoisa puhemies! Meidän on pidettävä huoli siitä, että käytettävissä olevat niukat resurssit kohdennetaan mahdollisimman viisaasti. On syytä arvioida tarkkaan, onko uusi hallinnollinen taso todella tarpeen vai voisiko olemassa olevilla johtamisjärjestelmillä turvata saman päämäärän, laadukkaan ja kustannustehokkaan hoitotyön. Tämän vuoksi suhtaudun aloitteeseen kriittisesti ja katson, että sen hyödyt eivät nykyisessä taloudellisessa tilanteessa riitä perustelemaan lisääntyviä hallinnollisia kustannuksia. — Kiitos, arvoisa rouva puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hamari.

18.11 Lotta Hamari sd: Arvoisa rouva puhemies! Kiitän näitä edustajia, jotka ovat täällä ottamassa osaa tähän keskusteluun. — Tässä edellisestä puheenvuorosta muutaman asian ehkä haluan vielä oikaista, eli kyseessä ei sinänsä ole uusi hallinnollinen tehtävä, ja kustannuksia ei tule lisää, koska nämä tehtävät ovat jo alueilla, mutta nyt niitä karsitaan säästösyistä, ja siksi tämä lakiin kirjaaminen olisi tärkeää.

Me tiedämme, että hoitotyön ja kuntoutuksen potentiaalia tarvitaan täysimääräisesti käyttöön hyvinvointialueilla. Viime vuonna olen perustanut eduskuntaan hoitotyön verkoston, jonka yhteinen ponnistus siis tämä lakialoite on, eli suinkaan en ole yksin tämän takana, vaan tässä on 28 asiantuntijatahoa ollut tätä lakialoitetta laatimassa nimenomaan sieltä hoitotyön kentältä. Eduskunnan hoitotyön verkostossa tosiaan ovat nämä asiantuntijatahot ja siinä on myös edustajia yli puoluerajojen, ja tätä lakialoitettakin on kannattanut edustajia yli puoluerajojen. Verkosto herättää myös koko ajan mielenkiintoa. Olen saanut paljon yhteydenottoja ympäri Suomen hyvinvointialueilta ja yliopistoista ja alan asiantuntijoilta. Jo tämä kertoo sen, että hoitotyön asema ja ääni eivät täällä eduskunnassa aina riittävästi kuulu, tai hyvinvointialueillakaan.

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

Hoitotyön johtamisen asemaa ei nykyisin ole tunnustettu laissa tasavertaisesti, ja tämä on tosiaan johtanut siihen, että näitä eriarvoisia käytäntöjä on syntynyt alueilla ja säästökeinona yritetään hoitotyön johtamisesta karsia. Tutkimuskin osoittaa selvästi, että kun hoitotyön johtamiseen panostetaan, niin työntekijöiden jaksaminen paranee, palveluiden laatu kohenee ja resurssit käytetään tehokkaammin.

Yksi iso asia, mikä itse asiassa tässä edellisessäkin puheenvuorossa tuli ilmi, on se, että meillä on valtava henkilöstöpula tällä alalla. On ennustettu WHO:ssa, että Euroopan alueella työntekijäpula nousee sotealalla neljään miljoonaan vuoteen 2030 mennessä. Tämä on yksi syy, miksi tämän lakialoitteen pitäisi edetä, koska tämä on viimeinen hetki herätä myös tähän asiaan. Hoitotyö tarvitsee oman substanssijohtajan riittävällä mandaatilla, ja koska tiedetään, että hoitotyön johtaminen auttaa myös työhyvinvoinnissa, niin se auttaa myös hoitotyön veto- ja pitovoimaa sen vuoksi.

Jos tämä lakialoite ei etenisi jostain syystä tällä kaudella, niin ainakin hyvinvointialueilla hallintosääntöön tulisi kirjata, että sosiaali- ja terveydenhuollon johtamisen monialaisesta asiantuntemuksesta vastaavat professiojohtajat, eli juurikin nämä lääketieteen, hoitotyön ja sosiaalityön johtajat.

Haluan nostaa tässä esille myös sen seikan, että tästä asiasta on käyty jo oikeusprosessi Pohjois-Pohjanmaalla, missä korkein hallinto-oikeus kumosi hallinto-oikeuden päätöksen ja hoitotyön johtajan asema aluevaltuuston päättämässä hallintosäännössä jäi voimaan. Eli tästä on jo tämmöisiä ennakkotapauksia. Nyt meidän pitäisi saada vain tämä lakiin kirjatua, jotta tällaisia ei yritetä enää tehdä, että sitä asemaa heikennetään hyvinvointialueilla.

Hyvinvointialueiden vaikuttava ja oikea resursointitoiminta varmistetaan osaltaan niin, että sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset tekevät koulutustaan vastaavaa työtä ja vähemmän turhaa paperityötä. Lisäksi vähähyötyisistä hoidoista pitäisi pystyä poisoppimaan entistä nopeammin, ja myös tähän kaikkeen tarvitaan hyvää johtamista ja kehittämistyötä. Tutkimus ja uudet hoitosuosituksukset eivät siirry käytäntöön itsestään, eivätkä vähähyötyiset hoidot katoa itsestään. Kun kunkin ammattiryhmän osaaminen ja työpanos on oikein kohdennettua, voidaan säästää heikentämättä palveluita.

Tämä lakialoite siis asettaisi hoitotyön johtamisen samalle tasolle kuin lääketieteen ja sosiaalityön johtamisen, eli sinne, minne se kuuluukin. Eikä tämä, arvoisa rouva puhe mies, ole muilta professioneilta pois, päinvastoin se vahvistaisi koko järjestelmän toimivuutta. — Minulla oli tässä kaksi puhetta, mutta yritän yhdistää ne nopeasti tähän samaan.

Tämä ei ole pelkkä hallinnollinen kysymys, vaan kyse on potilasturvallisuudesta, työntekijöiden osaamisen kehittämisestä ja jaksamisesta sekä terveydenhuoltojärjestelmämme vaikuttavuuden kehittämisestä ja kestävyydestä.

Nostan vielä yhden argumentin, mikä keskustelussa ei ole vielä tullut esille: Hoitotyön tutkimussäätiö seuraa näyttöön perustuvaa hoitotyön toteutumista Suomessa kansallisella kyselytutkimuksella kahden kolmen vuoden välein. Viimeisin raportti on julkaistu vuonna 24. Verrattuna vuoteen 21 johto- ja hallintotehtävissä toimivien arviot näyttöön perustuvaa hoitotyötä tukevista rakenteellisista tekijöistä olivat kautta linjan heikentyneet. Näyttöön perustuvaa toimintaa arvioitaessa oli havaittavissa muutosta parempaan, mutta silti vain alle puolet arvioi toteutumisen hyväksi. Nämä ovat minusta hälyttäviä esimerkkejä siitä ja ehkä sellaisia vahvojakin signaaleja, mitä hoitotyön kentällä tällä hetkellä tapahtuu. Suuntaa pitäisi ehdottomasti pystyä muuttamaan ja vahvistaa näyttöön perustuvuutta, tukirakenteita ja aivan erityisesti myös johtamista, koska siitä on vahvasti kyse silloin kun organisaatiossa pyritään viemään jotain asiaa eteenpäin.

Pöytäkirja PTK 80/2025 vp

Sitähän me kaikki toivomme, vaikuttavampia ja toimivampia hoitoprosesseja ja -käytäntöjä. Soten säästöpotentiaali löytyy sieltä, ei palveluja karsimalla tai heikentämällä. Meillä on edelleen paljon niin sanottua hukkaa sotessa ja myös sellaisia käytäntöjä, jotka uusin tutkimus on osoittanut ei-vaikuttaviksi. Muutos tapahtuu kuitenkin vain jos jokaisen profession johtaminen on laadukasta ja hoitotyötä kehitetään oman substanssin tuntevan, tieteellisen korkeakoulutuksen saaneen henkilön toimesta.

Me puhumme täällä eduskunnassa ja yhteiskunnallisestikin paljon vaikuttavuudesta, mutta sen kehittämisen kannalta on tärkeää, että tämä hoitotyön potentiaali myöskin tunnustettaisiin paremmin. Myös palveluiden integraation toteutumisen kannalta on oleellisen tärkeää, että hoitotyötä kehitetään nimenomaan oman tieteenalan tutkimukseen perustuen ja näyttöön perustuvaa työtä tuetaan kaikkien ammattiryhmien toimintakentässä palveluiden laadun ja vaikuttavuuden varmistamiseksi. Meillä ei siis ole varaa hukata yhtään hoitotyön potentiaalia sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Hyvinvointialueiden kamppaillessa riittävän rahoituksen kanssa on käynyt niin, että juuri tästä resurssista on nipistetty. Monilla alueilla on esimerkiksi kliinisen asiantuntijan tehtäviä ja hoitotyön johtamista heikennetty tai tätä tehtävää on yhdistetty saman ihmisen pöydälle. Hallintoa voidaan rakentaa ja tehostaa, mutta se pitää tehdä heikentämättä professioiden johtamista. Nyt on siis korkea aika tunnustaa tämä tosiasia. Hoitotyön johtajuus on nostettava lainsäädäntöön, jotta voimme hyödyntää täysimääräisesti sen valtavan osaamisen ja potentiaalin, mikä hoitotyössä on. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

18.19 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Nyt on kyllä todettava, että edustaja Hamari tuossa viimeisimmässä puheenvuorossa kyllä tyhjensi pankin ja perusteli todella vahvasti ja asiantuntevasti sitä, mitä kaikkea tähän aloitteeseen tosiasiallisesti vielä liittyykään. Tietysti tämä hänen puheenvuoronsa liittyi myös siihen, että aiempi edustaja ehkä kriittisesti suhtautui aloitteeseen. Minulle muodostui kuva, että ehkä virheellisin tiedoin hän tätä asiaa kritisoi, mutta, kuten kuulumme, asiantuntevasti edustaja Hamari tuossa kertoi niitä taustoja tarkemmin. Harmi, että edustaja, joka kriittisesti suhtautui, ei ollut kuulemassa näitä tyhjentäviä, asiantuntevia vastauksia. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

13. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 18.9.2025 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.20.

Pöytäkirjan vakuudeksi: